

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens förslag i budgetpropositionen för 2014 om anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel samt 92 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2012 och 2013.

Efter förslag av finansutskottet och efter yttrande från miljö- och jordbruksutskottet fastställde riksdagen genom ett beslut den 20 november 2013 utgiftsramen för utgiftsområde 23 för 2014 till 15 278 336 000 kronor. Miljö- och jordbruksutskottet tillstyrker regeringens förslag om medeltilldelning på anslag och bemyndiganden. Utskottet ställer sig i övrigt bakom de bedömningar som regeringen har redovisat. Samtliga motioner avstyrks.

Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet har med hänvisning till sina respektive förslag för utgiftsområdet inte deltagit i utskottets beslut om tilldelningen på anslag. I stället redovisar dessa partier sina ställningstaganden i var sitt särskilt yttrande.

I betänkandet finns åtta reservationer.

Utskottet har gjort en uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2014 för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet anfört i detta avsnitt.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	8
Ärendet och dess beredning	8
Utskottets överväganden	10
Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23	
Areella näringar, landsbygd och livsmedel	10
Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	14
1:1 Skogsstyrelsen	15
1:2 Insatser för skogsbruket	16
1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt	18
1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet	19
1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	19
1:6 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	19
1:7 Ersättning för viltskador m.m.	20
1:8 Statens jordbruksverk	20
1:9 Bekämpande av växtskadegörare	22
1:10 Gårdsstöd m.m.	23
1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.	23
1:12 Finansiella korrigeringar m.m.	23
1:13 Strukturstöd till fisket m.m.	24
1:14 Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	24
1:15 Livsmedelsverket	24
1:16 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	30
1:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	36
1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	36
1:19 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	45
1:20 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	46
1:21 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	49
1:22 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	49
1:23 Främjande av rennäringen m.m.	50
1:24 Sveriges lantbruksuniversitet	51
1:25 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	54
1:26 Bidrag till skogs- och lantbruksakademien	60
Förslag till nya anslag m.m.	61
Övriga motionsförslag	69
Skogsstyrelsens framtida roll	69
Konkurrenskraft	71
Regelförenkling	78
Ekologisk produktion m.m.	81
Myggbekämpning	84
SLU:s utbildningar	87
Reservationer	89

1. Skogsstyrelsens framtida roll, punkt 3 (S)	89
2. Konkurrenskraft, punkt 4 (S)	90
3. Konkurrenskraft, punkt 4 (MP)	92
4. Konkurrenskraft, punkt 4 (V)	93
5. Ekologisk produktion m.m., punkt 6 (S)	94
6. Ekologisk produktion m.m., punkt 6 (MP)	95
7. Ekologisk produktion m.m., punkt 6 (V)	96
8. Myggbekämpning, punkt 7 (SD)	97
Särskilda yttranden	98
1. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, punkt 2 (S)	98
2. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, punkt 2 (MP)	101
3. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, punkt 2 (SD)	104
4. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, punkt 2 (V)	107
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	112
Propositionen	112
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012	113
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013	113
<i>Bilaga 2</i>	
Utskottets anslagsförslag	123
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens och oppositionens anslagsförslag	125
<i>Bilaga 4</i>	
Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	128

Tabeller

Tabell 1 Utgiftsutvecklingen inom jordbruk, fiske och livsmedel (mnkr)	144
Tabell 2 Resultatindikatorer för målet Ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet som präglas av öppenhet och mångfald (avseende jordbruk, fiske och livsmedel)	145
Tabell 3 Resultatmått som redovisas för områdena Sverige – det nya matlandet och Fiskeriprogrammet	146
Tabell 4 Resultatindikatorer för målet om att de gröna näringarna är miljö- och resurseffektiva (avseende jordbruk, fiske och livsmedel)	148

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Riksdagen godkänner vad miljö- och jordbruksutskottet har anfört om utskottets uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

2. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

a) Bemyndiganden

Riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 20 000 000 kronor 2015, 21 000 000 kronor 2016 och 29 000 000 kronor 2017–2018,
2. bemyndigar regeringen att för 2014 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 5 000 000 kronor för Viltvårdsfonden,
3. bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 48 000 000 kronor 2015 och 32 000 000 kronor 2016,
4. bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 11 332 162 000 kronor 2015–2022,
5. bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:19 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 9 966 141 000 kronor 2015–2022,
6. bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:25 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 500 000 000 kronor 2015–2019.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:1 utgiftsområde 23 punkterna 1–6.

b) Anslag

Riksdagen anvisar anslagen för 2014 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt utskottets förslag i bilaga 2. Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:1 utgiftsområde 23 punkt 7.

c) Motioner om anslag

Riksdagen avslår motionerna

- 2012/13:MJ445 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkandena 9 och 12,
2012/13:MJ474 av Cecilia Widegren (M) yrkande 10,
2013/14:Kr218 av Cecilia Widegren (M) yrkande 10,
2013/14:T517 av Anders Ygeman m.fl. (S) yrkande 53,
2013/14:T526 av Stina Bergström m.fl. (MP) yrkande 44,
2013/14:MJ226 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,
2013/14:MJ235 av Irene Oskarsson (KD),
2013/14:MJ258 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkandena 2–4,
2013/14:MJ274 av Gustav Nilsson (M),
2013/14:MJ300 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 1,
2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 18,
2013/14:MJ302 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 1,
2013/14:MJ309 av Ingela Nylund Watz och Ann-Kristine Johansson
(båda S),
2013/14:MJ320 av Christer Akej (M),
2013/14:MJ324 av Betty Malmberg (M) yrkande 2,
2013/14:MJ364 av Mikael Jansson (SD),
2013/14:MJ366 av Josef Fransson (SD),
2013/14:MJ370 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 2,
2013/14:MJ372 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 1,
2013/14:MJ374 av Jens Holm m.fl. (V) yrkandena 1, 7 och 8,
2013/14:MJ375 av Anita Brodén m.fl. (FP) yrkandena 1 och 2,
2013/14:MJ379 av Mats Pertoft och Kew Nordqvist (båda MP),
2013/14:MJ408 av Marie Nordén och Gunnar Sandberg (båda S),
2013/14:MJ420 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V),
2013/14:MJ425 av Mikael Oscarsson (KD),
2013/14:MJ465 av Josef Fransson m.fl. (SD),
2013/14:MJ466 av Gunnar André (FP),
2013/14:MJ467 av Johnny Skalin (SD),
2013/14:MJ483 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkandena 1–5 och 7,
2013/14:MJ490 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkandena 2 och 30,
2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 57,
2013/14:MJ518 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3,
2013/14:MJ521 av Kew Nordqvist m.fl. (MP),
2013/14:N238 av Kew Nordqvist m.fl. (MP) yrkande 8,
2013/14:N323 av Josef Fransson (SD) yrkande 3,
2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 32 och
2013/14:N426 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 4.

3. Skogsstyrelsens framtida roll

Riksdagen avslår motion

- 2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 56.

Reservation 1 (S)

4. Konkurrenskraft

Riksdagen avslår motionerna

- 2013/14:U316 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 33,
 2013/14:T526 av Stina Bergström m.fl. (MP) yrkande 42,
 2013/14:MJ232 av Sten Bergheden (M) yrkande 1,
 2013/14:MJ243 av Christer Engelhardt (S),
 2013/14:MJ245 av Christer Engelhardt (S),
 2013/14:MJ296 av Christer Winbäck (FP) yrkande 1,
 2013/14:MJ322 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkan-
 dena 1 och 2,
 2013/14:MJ326 av Betty Malmberg (M),
 2013/14:MJ344 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (S),
 2013/14:MJ351 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 1,
 2013/14:MJ356 av Mats Pertoft och Esabelle Dingizian (båda MP),
 2013/14:MJ437 av Lennart Axelsson m.fl. (S),
 2013/14:MJ490 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 1,
 2013/14:MJ505 av Kew Nordqvist m.fl. (MP) yrkande 1 och
 2013/14:N360 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 10.

Reservation 2 (S)

Reservation 3 (MP)

Reservation 4 (V)

5. Regelförenkling

Riksdagen avslår motionerna

- 2013/14:MJ232 av Sten Bergheden (M) yrkandena 2 och 3,
 2013/14:MJ249 av Gustaf Hoffstedt (M),
 2013/14:MJ296 av Christer Winbäck (FP) yrkande 2,
 2013/14:MJ351 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 2,
 2013/14:MJ454 av Emil Källström (C) och
 2013/14:MJ460 av Edward Riedl (M).

6. Ekologisk produktion m.m.

Riksdagen avslår motionerna

- 2013/14:MJ302 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 2,
 2013/14:MJ324 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,
 2013/14:MJ329 av Kew Nordqvist m.fl. (MP),
 2013/14:MJ345 av Sven-Erik Bucht (S) och
 2013/14:MJ490 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 18.

Reservation 5 (S)

Reservation 6 (MP)

Reservation 7 (V)

7. Myggbekämpning

Riksdagen avslår motionerna

- 2013/14:MJ373 av Staffan Anger (M),

2013/14:MJ418 av Mikael Oscarsson (KD),
2013/14:MJ432 av Lars Beckman och Ulf Berg (båda M),
2013/14:MJ445 av Per Bill och Lars Beckman (båda M),
2013/14:MJ478 av Markus Wiechel (SD) och
2013/14:MJ497 av Elin Lundgren m.fl. (S).

Reservation 8 (SD)

8. SLU:s utbildningar

Riksdagen avslår motion

2013/14:MJ282 av Monica Green m.fl. (S).

Stockholm den 28 november 2013

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S)¹, Bengt-Anders Johansson (M), Rune Wikström (M), Johan Löfstrand (S)², Johan Hultberg (M), Helén Pettersson i Umeå (S)³, Åsa Coenraads (M), Jan-Olof Larsson (S)⁴, Anita Brodén (FP), Sara Karlsson (S)⁵, Pyry Niemi (S)⁶, Christer Akej (M), Helena Leander (MP)⁷, Irene Oskarsson (KD), Josef Fransson (SD)⁸, Jens Holm (V)⁹ och Helena Lindahl (C).

¹⁻⁹ Avstår från ställningstagande under punkt 2.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Inledning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens förslag i budgetpropositionen (prop. 2013/14:1 utg.omr. 23) om anslagen inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Utskottet behandlar också ett antal motioner från allmänna motionstiden 2012 och 2013 med anknytning till budgeten, se *bilaga 1*. Utskottets förslag till beslut om anslag återfinns i *bilaga 2*. Regeringens och oppositionspartiernas förslag i dessa delar återfinns i *bilaga 3*.

Representanter för Statens jordbruksverk informerade den 3 oktober 2013 om den nya jordbrukspolitiken m.m.

Utgiftsområde 23

Omfattning

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel omfattar verksamhet inom områdena jordbruks- och trädgårdsnäring, fiskerinäring, livsmedel, skog, djur, landsbygd, rennäring och samefrågor. Vidare omfattar utgiftsområdet även verksamhet inom utbildning och forskning.

Verksamheten inom jordbruks- och fiskerinäringarna är i hög grad inriktad på tillämpningen av EU:s regleringar och stödsystem. Utgifterna för verksamheten inom både jordbruks- och fiskeområdena bestäms i stor utsträckning av beslut inom EU. De djurfrågor som omfattas berör djur som människan håller eller på annat sätt har tagit ansvar för samt den del av faunavården som avser viltvård. Djur- och folkhälsa, djurskydd och viltvård behandlas också under utgiftsområdet.

Verksamhet inom landsbygdsområdet syftar till att bidra till en hållbar utveckling av landsbygden genom bl.a. fler och växande företag samt att naturresurser brukas utan att förbrukas med odlingslandskapets natur- och kulturvärden som en viktig utgångspunkt. Denna verksamhet består huvudsakligen av åtgärder som påbörjats inom ramen för Sveriges landsbygdsprogram 2007–2013 och som kommer att fortsätta inom ramen för Sveriges Landsbygdsprogram 2014–2020.

Inom livsmedelsområdet bedrivs verksamhet genom att utarbeta regler och utöva kontroll enligt livsmedelslagen samt att främja goda matvanor. Därtill bedrivs verksamhet som avser att främja livsmedelssektorns konkurrenskraft samt att öka livsmedelsexporten.

Verksamheten inom skogsområdet är inriktad på tillsyn, inventering, uppföljning, utvärdering samt rådgivning, utbildning och information. Vidare ingår framför allt miljöinriktade bidrag.

Verksamhet inom sameområdet syftar till att verka för en levande samisk kultur, inklusive det samiska språket, byggd på en ekologisk hållbar rennäring och andra samiska näringar. Området omfattar också anslag inom andra utgiftsområden. Landsbygdsdepartementet har samordningsansvar för frågor som rör samerna.

Verksamhet inom utbildning och forskning utvecklar kunskapen om de biologiska naturresurserna samt om människans förvaltning och hållbara nyttjande av dessa. Den forskning som bedrivs inom de areella näringarna har ett särskilt ansvar för att kunskaperna om naturresurserna utvecklas för kommande generationers behov.

Samarbete mellan länder bedrivs inom utgiftsområdet, särskilt inom ramen för EU men även internationellt inom FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO), det nordiska samarbetet, Världshandelsorganisationen (WTO), Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD), Forest Europe (alleuropeiskt skogssamarbete), Codex Alimentarius (FAO:s och WHO:s gemensamma program för livsmedelsstandardisering), IPPC (Internationella växtskyddskonventionen), OIE (Världsförbundet för djurhälsa) och en rad andra internationella organisationer.

Inom utgiftsområdet ingår följande myndigheter: Statens jordbruksverk, Statens veterinärmedicinska anstalt, Ansvarsnämnden för djurens hälsa och sjukvård, Centrala djurförsöksetiska nämnden, Livsmedelsverket, Skogsstyrelsen, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) samt vissa verksamheter vid länsstyrelserna och Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas). Sametinget redovisas under utgiftsområde 1 Rikets styrelse.

Av utgifterna finansieras 53 procent genom Europeiska garantifonden för jordbruk, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling samt Europeiska fiskerifonden. En stor del av EU-stöden avser obligatoriska stöd såsom gårdsstöd och intervention. Därtill kommer delfinansierade stöd och ersättningar som förutsätter nationell medfinansiering, i huvudsak nationell finansiering av landsbygdsprogrammet och det operativa programmet för fiskerinäringen i Sverige.

Utskottets uppföljning och utvärdering

Den 21 februari 2013 beslutade miljö- och jordbruksutskottet att följa upp regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Inriktningen har varit att följa upp de resultat som regeringen har redovisat, däribland iakttagelser om vad som har hänt utifrån utskottets tidigare uppföljningar. Uppföljningen finns i *bilaga 4*.

Utskottets överväganden

Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner vad miljö- och jordbruksutskottet har anfört om utskottets uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Bakgrund

Enligt budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen beslutat. Som en del i utskottens löpande uppföljning beslutade miljö- och jordbruksutskottet i februari 2013 att fortsätta att genomföra uppföljningar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för utgiftsområde 20 respektive 23. Uppföljningarna har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Syftet har varit att ta fram ett beslutsunderlag inför behandlingen av budgetpropositionen för 2014 och att ge utskottet ett underlag för den fortsatta dialogen med regeringen om utvecklingen av den ekonomiska styrningen. En utgångspunkt för gruppens arbete har varit att det ska vara möjligt för utskottet att följa kopplingen mellan mål, gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag för att kunna göra prioriteringar i beredningen av regeringens budgetförslag och genomföra arbetet med uppföljning och utvärdering i enlighet med regeringsformen. Uppföljnings- och utvärderingsgruppens rapport för utgiftsområde 23 redovisas i bilaga 4 i detta betänkande.

Utskottets ställningstagande

Utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning och regeringens resultatredovisning

Miljö- och jordbruksutskottet tar sedan flera år aktiv del i utvecklingsarbetet kring ekonomisk styrning, och det pågår en dialog mellan utskottet och regeringen om hur regeringens resultatredovisning kan förbättras. Utskottet anser att den dialog som har utvecklats mellan Landsbygdsdepartementet och utskottet kring resultatredovisningen fyller en viktig funktion. Utskottet är angeläget om att dialogen vidmakthålls och utvecklas.

Utskottet anser att det är viktigt att regeringens redovisning och bedömning av resultat har en klar och tydlig struktur då detta bidrar till en ökad förståelse för hur statliga anslagsmedel används och vilka resultat de får. Det är positivt om regeringen kan ge en tydligare beskrivning av tillståndet och utvecklingen inom ett område. Resultatredovisningen bör i större utsträckning omfatta en redovisning och en bedömning av de resultat som har uppnåtts genom statliga insatser. Det är enligt utskottets mening svårt att få en samlad överblick över insatsernas resultat för de olika underområdena, t.ex. jordbruk, fiske och livsmedel. Det är viktigt att relevanta resultatindikatorer identifieras för alla mål som gäller för utgiftsområdet. Utskottet menar vidare att det är önskvärt att tidsserier redovisas och att samma indikatorer används under en längre tid. Det är positivt att regeringen i vissa fall kompletterar resultatredovisningen i budgetpropositionen med särskilda resultatskrivelser.

Redovisade resultat för jordbruksområdet

Av regeringens resultatredovisning framgår bl.a. att gårdsstödet och vissa stöd inom landsbygdsprogrammet har haft stor betydelse för att upprätthålla inkomsterna inom det svenska jordbruket. Enligt regeringens bedömning har insatser i form av dels generella åtgärder för företagen, dels specifika åtgärder för sektorn varit betydelsefulla för de areella näringarna. Regeringen menar att de stimulansåtgärder för företag som har genomförts under senare år i form av dels generella åtgärder, t.ex. sänkta egenavgifter, dels specifika åtgärder för sektorn, t.ex. borttagande av handelsgödselskatten och sänkta slakteriavgifter, har varit betydelsefulla för de areella näringarna.

Utskottet anser att det är positivt att åtgärder har vidtagits för att minska risken för felaktiga utbetalningar av EU-medel, t.ex. åtgärder som rör styrningen och hanteringen av landsbygdsstöden och uppdateringen av blockdatabasen. Detta bedöms vara viktigt för att minska risken för finansiella korrigeringar från EU-kommissionen. Utskottet välkomnar åtgärder som minskar felaktiga utbetalningar eftersom dessa leder till onödiga kostnader.

Utskottet välkomnar att informationen om den fortsatta utvecklingen av ekologiskt jordbruk och om resultatet av statens insatser har utvecklats något jämfört med tidigare års budgetpropositioner, viket ligger i linje med utskottets tidigare önskemål. Utskottet ser därför fram emot en fortsatt redovisning av frågor som rör ekologiskt jordbruk i kommande budgetproposition. Regeringen skulle, enligt utskottets mening, kunna överväga att redovisa denna information under en separat rubrik.

Målet om 25 procent minskade administrativa kostnader har inte uppnåtts inom jordbruksområdet. Det är önskvärt att arbetet med att minska företagens administrativa kostnader fortsätter, utan att syftet med regelverket äventyras. Målet att förenkla för företagen har utvecklats till att, förutom att minska de administrativa kostnaderna, även omfatta sådana kva-

litativa aspekter som hur företagarna upplever reglerna. Utskottet välkomnar därför att flera av myndigheterna inom utgiftsområde 23 har fått i uppdrag att ta fram förslag på indikatorer som ska möjliggöra en uppföljning av de kvalitativa målen.

Redovisade resultat för fiskeområdet

Statens insatser inom fiskeområdet är i hög grad inriktade på tillämpning av EU:s regler och stödsystem. Utskottet konstaterar att det nya havs- och fiskeriprogrammet för budgetperioden 2014–2020 kommer att ha ett bredare tillämpningsområde än det nuvarande programmet. Enligt utskottet är det av stor vikt att programmet också kommer att inkludera finansiering av åtgärder som ska göra det lättare att genomföra EU:s nya fiskeripolitik, bl.a. det successiva införandet av ett utkastförbud, och även möjliggöra åtgärder för att nå målen i havsmiljödirektivet.

Ett långsiktigt hållbart fiske förutsätter en balans mellan tillgängliga fiskeresurser och fiskeflottans kapacitet. Enligt utskottet är det positivt att regeringens insatser för ett hållbart fiske har lett till att man kan se vissa positiva effekter, både vad avser antalet bestånd inom biologiskt säkra gränser och den hänsyn till de vetenskapliga råden som tagits vid beslutsfattandet. Utskottet vill poängtera att reformarbetet för ett hållbart fiske fortsätter. I det fortsatta fiskepolitiska arbetet, vid utformningen av nya insatser, är det viktigt att utgå från de erfarenheter som har gjorts, t.ex. vad gäller stödet till skrotning av fiskefartyg. Utskottet utgår från att regeringen återkommer till riksdagen med information i denna fråga. Den minskning av de administrativa kostnaderna som redovisas för utgiftsområde 23 i sin helhet omfattar inte fiskeområdet. Enligt utskottet är det därför positivt att regeringen har gett Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att identifiera och genomföra sådana ändringar av myndighetens föreskrifter som kan leda till minskade administrativa kostnader och faktiska regellättnader för företagen inom fiskeområdet. Utskottet vill understryka att syftet med regelverket inte får äventyras. Utskottet har tidigare uppmärksammat att det är angeläget att även i fortsättningen vidta åtgärder mot utkast av fisk. Utskottet välkomnar därför att Havs- och vattenmyndigheten tillförs medel för redskapsutveckling i syfte att nå ett mer hållbart fiske.

Redovisade resultat för livsmedelsområdet

Statens insatser inom livsmedelsområdet handlar till stor del om att utarbeta regler, utöva kontroll och främja goda matvanor. Dessutom bedrivs verksamhet för att främja livsmedelssektorns konkurrenskraft och öka livsmedelsexporten. Utskottet noterar att livsmedlen i Sverige generellt kan bedömas som säkra, även om det kan förekomma att enskilda livsmedel medför risk för ohälsa. Det är viktigt att statliga insatser ger resultat som innebär att det stora förtroende som finns för livsmedlen i Sverige upprätthålls. Redlighet i livsmedelshanteringen, dvs. att konsumenterna ska kunna

lita på att märkningen av livsmedel är korrekt och att den inte vilseleder konsumenten om varans beskaffenhet, är av största betydelse. Det fusk med ingredienser och märkning som har uppmärksammats under det senaste året är helt oacceptabelt. Utskottet anser därför att det är positivt att regeringen har förstärkt anslaget till Livsmedelsverket för att motverka fusk i livsmedelskedjan. Det är viktigt att följa vilka resultat som resursförstärkningen kommer att ge.

Målen med satsningen Sverige – det nya matlandet är bl.a. en ökad produktion och lönsamhet för livsmedelsbranschen, att antalet livsmedelsföretag ska öka med 20 procent till 2020 och att livsmedelsexporten ska fördubblas mellan 2008 och 2020. Enligt utskottet är det positivt att målluppfyllelsen på ett antal områden går åt rätt håll. Utskottet ser fram emot att regeringen presenterar en mer fullständig redovisning av i vilken utsträckning som målluppfyllelsen är kopplad till de insatser som har gjorts när mer data finns tillgänglig. Detta är enligt utskottet viktigt för att få vetskap om inom vilka områden arbetet behöver intensifieras för att förbättra möjligheterna att nå de fastställda målen.

I förra årets budgetproposition skrev regeringen att målet för satsningen Sverige – det nya matlandet var att skapa 20 000 nya jobb till 2020. Utskottet konstaterar att regeringen inte kommenterar detta mål i årets budgetproposition. Det vore önskvärt om regeringen kommenterar utfallet av den effektmätning som var aviserad och om detta mål alltjämt gäller.

Småskalig, lokal och hantverksmässig livsmedelsproduktion har goda förutsättningar att utvecklas vidare. Det är positivt att det görs en mer samlad redovisning av resultatet av statens insatser inom småskalig livsmedelsproduktion, vilket utskottet tidigare har efterfrågat. Det är viktigt att regeringen och de berörda myndigheterna fortsätter sitt arbete för att förbättra förutsättningarna för de småskaliga livsmedelsföretagen och att de frågor som har lyfts fram i utskottets tidigare uppföljningar uppmärksammas. Regeringen bör i budgetpropositionen årligen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av utskottets tidigare uppföljningar.

Landsbygdsprogrammet

Miljö- och jordbruksutskottet och näringsutskottet genomförde 2012 en uppföljning av vissa frågor inom landsbygdsprogrammet. Uppföljningen inriktades på tre delar av programmet: stöd till mikroföretag, grundläggande tjänster (t.ex. dagligvaruhandel och bredbandsutbyggnad) och stöd till biogasproduktion. I sitt ställningstagande konstaterade de båda utskotten bl.a. att landsbygdsprogrammet och de olika insatser som görs inom ramen för programmet har gjort att landsbygdsfrågor har kommit att uppmärksammas på olika sätt, samt att utvecklingen på landsbygden ser olika ut i olika delar av Sverige och att det behövs fortsatta insatser för att åstadkomma en positiv utveckling på landsbygden. Utskottet utgår från att regeringen beaktar resultatet av utskottets uppföljning i samband med utformningen av nästa landsbygdsprogram för perioden 2014–2020.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet har anfört om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel i enlighet med vad utskottet föreslår och vad som framgår av bilaga 2. Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag om medelstildelning på anslagen. Riksdagen bifaller även regeringens förslag till bemyndiganden inom detta utgiftsområde. Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden med förslag om annan fördelning på anslag och om nya anslag inom utgiftsområdet m.m.

Jämför särskilda yttrandena 1 (S), 2 (MP), 3 (SD) och 4 (V).

Inledning

Enligt 5 kap. 12 § riksdagsordningen ska riksdagen i ett och samma beslut fastställa ramarna för de olika utgiftsområdena och godkänna en beräkning av statsbudgetens inkomster. Beslutsordningen innebär att riksdagen tar ställning till dessa poster genom ett beslut. Alla förslag som avser utgiftsramar m.m. och beräkningen av statsbudgetens inkomster är sammanförda i en enda beslutspunkt, det s.k. rambeslutet. Finansutskottet har i årets rambetänkande (bet. 2013/14:FiU1) behandlat regeringens och partiernas förslag till fördelning av statsutgifterna på utgiftsområden. Det betänkandet ligger till grund för riksdagens rambeslut som fattades den 20 november 2013 om statsbudgeten och utgiftsramarna för de olika utgiftsområdena nästa år. Riksdagen har därmed ställt sig bakom den ram för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel som har angetts i budgetpropositionen. Ramen för utgiftsområde 23 är 15 278 336 000 kronor för 2014.

När riksdagen har fattat beslut om fördelningen av utgifterna i statsbudgeten på utgiftsområden tar utskotten och därefter riksdagen ställning till anslagsfördelningen inom respektive utgiftsområde. Även beslut om samtliga anslag inom ett utgiftsområde ska enligt budgetprocessens regler fattas genom ett och samma beslut. I det följande redovisas regeringens förslag för de olika verksamheter som ingår i utgiftsområde 23 och förslag i de aktuella motionerna.

1:1 Skogsstyrelsen

Propositionen

Anslaget får användas för Skogsstyrelsens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för att medfinansiera insatser enligt rådets förordning (EG) nr 1698/2005 av den 20 september 2005 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU).

Skogsstyrelsens offentlighetsrättsliga verksamhet utgörs av avgifter som tas emot vid handel med skogsodlingsmaterial (kontroll av frö- och planthandel) från statliga myndigheter och affärsverk. Skogsstyrelsen bedriver uppdragsverksamhet som i huvudsak finansieras genom avgifter. Undantag är vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Avgiftsintäkterna får disponeras av Skogsstyrelsen.

Regeringen föreslår att 405 533 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:MJ483 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 45 miljoner kronor. Socialdemokraterna anför att projektet Skogsriket bör avvecklas, dock inte rådgivningsverksamheten. För en ökad konkurrenskraft för skogsbruk och skogsindustri föreslår Socialdemokraterna i stället en mer aktiv näringspolitik.

Miljöpartiet föreslår i kommittémotion 2013/14:MJ521 av Kew Nordqvist m.fl. i denna del att anslaget höjs med 15 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag för att stärka Skogsstyrelsen. Miljöpartiet anför att kvarvarande skyddsvärda områden inte räcker för att hejda förlusten av biologisk mångfald även om de skulle få formellt skydd. Ytterligare områden behöver restaureras och återställas. Detta genererar också ökade kostnader för Skogsstyrelsen för bl.a. inventering av anmälda områden för avverkning.

I kommittémotion 2013/14:MJ465 av Josef Fransson m.fl. (SD) i denna del anförs att anslaget behöver höjas med 25 miljoner kronor för att Skogsstyrelsen enklare och oftare ska kunna bistå med rådgivning till markägarna.

Utskottets kompletterande uppgifter

I propositionen framhålls att Skogsstyrelsen har arbetat brett med förenkling. Genom utveckling av e-tjänster underlättas skogsägarnas myndighetskontakter. Bland annat kan anmälningar och ansökningar om avverkning nu skickas via tjänsten "eAvverka", en möjlighet som används alltmer. Vidare har möjligheten att inrätta en myndighetsövergripande inlämningsfunktion för skogsärenden analyserats under året. I början av 2013 antog regeringen en förordning som möjliggör detta, vilket förväntas underlätta och på sikt leda till minskade kostnader både för skogsägare och myndig-

heter. Skogsstyrelsen har också gjort en bred genomlysning av vilka möjligheter att förenkla regelverket som finns och förslagen har remissbehandlats. I några fall har förenklingar beslutats genom ändring i föreskrifter, i övrigt bereds förslagen vidare i Regeringskansliet.

Vidare anförs att Skogsstyrelsens inventering av miljöhänsyn vid avverkning visar på höga ambitioner inom skogsbruket men även på brister. En omfattande dialog med berörda aktörer och intressenter om miljöhänsyn i skogsbruket har på Skogsstyrelsens initiativ pågått under 2012. Under början av 2013 har de förslag som tagits fram sänts på remiss från myndigheten. Syftet med dialogen är brett och omfattar att uppnå ökad samsyn om sektorsansvaret för miljöhänsyn, skapa gemensamma målbilder för miljöhänsyn, göra lagens krav mer kända samt ta fram en kravspecifikation för framtida uppföljningssystem för miljöhänsyn. Sju arbetsgrupper har arbetat med olika frågeställningar. Redovisningen av miljöhänsyn vid föryngringsavverkning har förtydligats genom att andelen av avverkningar med hänsynsbehov samt graden av påverkan anges för olika miljöfunktioner

1:2 Insatser för skogsbruket

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för stöd till vissa åtgärder inom skogsbruket och finansierar natur- och kulturmiljövårdsåtgärder inom skogsbruket och åtgärder för att anlägga och vårda ädellövskog. Anslaget får vidare användas för att täcka utgifter för biotopskydd och naturvårdsavtal.

Anslaget får även användas för utgifter för att upprätta renbruksplaner och till att medfinansiera skogsträdsförädling. Vidare får anslaget användas för vissa administrationskostnader hos Skogsstyrelsen.

I hanteringen av vissa bidrag och ersättningar till skogsägare och för att skapa goda förutsättningar för fleråriga naturvårdsprojekt behöver ekonomiska åtaganden som medför utgifter under kommande år kunna ingås. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 för anslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 20 000 000 kronor under 2015, 21 000 000 kronor 2016 samt 29 000 000 kronor under 2017–2018.

Regeringen föreslår att 257 873 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

Motionerna

Miljöpartiet föreslår i kommittémotion 2013/14:MJ521 av Kew Nordqvist m.fl. i denna del att anslaget höjs med 100 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag för att stärka de instrument som disponeras av Skogsstyrelsen. Miljöpartiet anför att kvarvarande skyddsvärda områden inte räcker för att hejda förlusten av biologisk mångfald även om de skulle

få formellt skydd. Ytterligare områden behöver restaureras och återställas. Detta sker genom de instrument som disponeras av Skogsstyrelsen. Regeringens satsningar är otillräckliga enligt Miljöpartiet.

Även i kommittémotion 2013/14:MJ465 av Josef Fransson m.fl. (SD) i denna del anförs att anslaget behöver höjas med 25 miljoner kronor. Motionärerna anförs att skogsindustrin direkt eller indirekt sysselsätter 200 000 människor och att Sverige är världens näst största exportör av papper, pappersmassa och trävaror.

I partimotion 2013/14:MJ420 av Jonas Sjöstedt m.fl. i denna del föreslår Vänsterpartiet att anslaget höjs med 220 miljoner kronor för hyggessfri skogsskötsel och skydd av värdefull natur. Medel ska bl.a. användas till utbildning, utveckling och arealstöd för omställning till hyggessfri skogsskötsel och till skydd av skog i form av naturvårdsavtal och biotopskydd.

Utskottets kompletterande uppgifter

I propositionen anförs att bevarandet av områden med höga naturvärden är en viktig skyddsåtgärd för bevarande av biologisk mångfald i skog. Prioriteringen av områden har gjorts enligt den myndighetsgemensamma strategin för formellt skydd av skog. Från och med 2013 och fyra år framåt har regeringen skjutit till totalt 334 miljoner extra för skydd av värdefull natur, varav 96 miljoner handläggs av Skogsstyrelsen. Enligt en redovisning som Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen lämnade till regeringen i september 2012 har Skogsstyrelsen fram t.o.m. 2011 bildat biotopskyddsområden på 21 400 hektar produktiv skogsmark. Enligt samma redovisning har staten och markägare fram t.o.m. 2011 tecknat naturvårdsavtal för 28 200 hektar produktiv skogsmark. År 2012 tecknades 192 naturvårdsavtal och beslut fattades om 195 biotopskyddsområden. Utöver dessa skyddsinstrument bedöms dessutom totalt 1,05 miljoner hektar produktiv skogsmark nedan fjällnära gränsen ha avsatts frivilligt av skogsbruket fram t.o.m. 2010. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen uppskattar att det finns närmare 5 miljoner hektar skogsmark inom skogliga impediment, där avverkning inte är tillåten enligt skogsvårdslagen annat än av enstaka träd om det inte påverkar naturmiljöns karaktär. I propositionen anförs också att markägarnas engagemang i arbetet med skydd av natur bl.a. tas till vara i samverkansprogrammet Kompletterande metoder för skydd av natur (Komet).

I årets budgetproposition för utgiftsområde 20 framhålls att Miljömålsberedningen i sitt delbetänkande Långsiktig hållbar markanvändning – del 1 (SOU 2013:43) har föreslagit etappmål för skydd av land- och sötvattenområden som bl.a. innebär att det offentliga skyddet i form av nationalparker, naturreservat, naturvårdsavtal, biotopskydd och Natura 2000 utökas med minst 150 000 hektar skogsmark och att skogsbrukets frivilliga avsättningar av skogsmark utökas med minst 200 000 hektar t.o.m. 2020. Beredningen har även föreslagit att man ska utreda förutsättningar och lämpliga former för ersättningsmark från staten när värdefull mark skyd-

das. Det finns fortfarande ett stort antal hotade skogslevande arter och de flesta skogliga naturtyper har inte gynnsam bevarandestatus. I propositionen anförs även att regeringen har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras antingen som formellt skydd eller som frivilliga avsättningar. Ytterligare värdefulla områden, såsom gammelskog, ska ges ett långsiktigt skydd och förvaltas väl.

När det gäller brukningsformer framhålls i årets budgetproposition för utgiftsområde 23 att intresset för skogsbruk med alternativa brukningsformer har ökat hos skogsägarna. Skogsstyrelsen stöder utvecklingen, bl.a. genom stärkt samarbete med kommuner som vill pröva metoderna i sina tätortsnära skogar. Utbildningsinsatser om alternativa metoder har genomförts både internt på Skogsstyrelsen och för skogsägare. I samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) anlades försöksytor med olika alternativa former av skogsbruk för fem år sedan och data från försöken kommer att analyseras under 2013. Det kan även noteras att Miljömålsberedningen i sitt delbetänkande Långsiktig hållbar markanvändning – del 1 anför att Skogsstyrelsens tolkning och tillämpning i föreskrifter och i allmänna råd av återväxt- och avverkningsbestämmelserna i 5, 6 och 10 §§ skogsvårdslagen (1979:429) behöver ses över så att de inte försvårar eller förhindrar skogsskötselformer som kan vara lämpliga i det aktuella beståndet. Enligt Miljömålsberedningen bör Skogsstyrelsen särskilt se till att den kunskap som finns om alternativen till trakthyggesbruket så fort som möjligt arbetas in i dessa föreskrifter. Om kunskap saknas är det angeläget att sådan tas fram. Miljömålsberedningen föreslår därför att regeringen ger Skogsstyrelsen i uppdrag att efter samråd med berörda forskningsutförare utveckla kunskaperna om alternativa skogsbruksformer till trakthyggesbruket. I uppdraget bör ingå att systematiskt analysera och jämföra olika skogsbruksmetoders för- och nackdelar. Det kan handla om effekter på bl.a. skogsproduktion, biologisk mångfald och andra värden. Skogsbruksmetodernas effekt på s.k. nyckelarter bör särskilt belysas. Nyckelarter är växt- eller djurarter som spelar en viktig roll för andra arter i ett ekosystem. Skogsstyrelsen bör även beakta de sociala värdenas betydelse för hur bestämmelserna tillämpas enligt Miljömålsberedningen.

Enligt uppgifter från Landsbygdsdepartementet bereds Miljömålsberedningens förslag i dessa frågor för närvarande inom Regeringskansliet. Betänkandet har remitterats och regeringen har för avsikt att återkomma med en proposition i vår.

1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt

Propositionen

Anslaget får användas för Statens veterinärmedicinska anstalts förvaltningsutgifter. Statens veterinärmedicinska anstalt får disponera avgiftsintäkterna från avgiftsbelagd verksamhet.

Regeringen föreslår att 115 093 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för ersättning för veterinär service. Anslaget får även användas för utgifter för att minska veterinärkostnaderna för företag med avlägset belägen djurhållning av livsmedelsproducerande djur. Större delen av distriktsveterinärernas verksamhet är avgiftsfinansierad. Jordbruksverket får disponera avgiftsintäkterna.

Regeringen föreslår att 107 298 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för förebyggande hälsokontroll och djursjukdatasystem, i syfte att begränsa skadeverkningarna av sådana djursjukdomar som bara smittar mellan djur, och sådana som kan smitta både djur och människor. Anslaget får även användas till djurskyddsfrämjande åtgärder.

Regeringen föreslår att 12 933 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

1:6 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för bekämpande av och beredskap mot smittsamma husdjursjukdomar, varvid ersättning lämnas enligt epizootilagen (1999:657), zoonoslagen (1999:658), provtagningslagen (2006:806) eller med stöd av i lagarna meddelade författningar. Anslaget får även användas för statsbidrag till obduktionsverksamhet, för utveckling och genomförande av sjukdomskontroller och för genomförande av EU-lagstiftningen om djurskydd, djurhälsa, foder och livsmedel. Vidare får anslaget användas för utgifter för nationell medfinansiering av kontrollprogram som Sverige enligt EU:s krav är skyldig att göra.

Regeringen föreslår att 124 349 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

1:7 Ersättning för viltskador m.m.

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för att förebygga skada av vilt och ersättning för sådan skada. Bestämmelser om rätten till ersättning regleras i viltskadeförordningen (2001:724).

Jägare är enligt 49 § jaktförordningen (1987:905) skyldiga att betala en viltvårdsavgift på 300 kronor per år till Viltvårdsfonden. Medlen ur fonden används för att främja viltvården och andra liknande ändamål som är förenliga med jaktlagens syfte. Jaktåret omfattar tiden den 1 juli–30 juni. Merparten av viltvårdsavgifterna betalas till fonden i början av jaktåret medan utgifterna är fördelade över kalenderåret. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 5 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 37 778 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

Motionerna

Vänsterpartiet anför i sin partimotion 2013/14:MJ420 av Jonas Sjöstedt m.fl. i denna del att anslaget bör förstärkas med 20 miljoner kronor för stöd till förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp samt för ersättning för skador som orsakas av varg.

I kommittémotion 2013/14:MJ521 av Kew Nordqvist m.fl. (MP) i denna del anføres att anslaget bör höjas med 20 miljoner kronor för att ge möjlighet till både ökade ersättningar vid viltskador och förebyggande åtgärder, som ett led i arbetet för att minska konflikter kring rovdjuren.

1:8 Statens jordbruksverk

Propositionen

Anslaget används för Statens jordbruksverks förvaltningskostnader. Anslaget får även användas för utgifter för Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård och för utgifter för Centrala djurförsöksetiska nämnden.

När det gäller offentlighetslig verksamhet får Jordbruksverket disponera intäkterna från avgifter inom områdena Tillsyn, Djur, Växt och Utsäde. När det gäller uppdragsverksamhet får Jordbruksverket disponera intäkterna från avgifter inom områdena Vatten, Tillsyn, Utsäde och Tjänsteexport.

Regeringen föreslår att 521 089 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

Motionerna

Miljöpartiet anför i sin kommittémotion 2013/14:MJ521 av Kew Nordqvist m.fl. i denna del att anslaget bör höjas med 41 miljoner kronor varav 22 miljoner kronor anslås för arbete med framför allt odlad mångfald och husdjursgenetiska resurser, 10 miljoner kronor för att stärka djurskyddsarbetet, bl.a. med uppdateringen av djurskyddsföreskrifterna, och 9 miljoner kronor för djurskyddsfrämjande forskning. I kommittémotion 2013/14:MJ518 av Helena Leander m.fl. yrkande 3 anför Miljöpartiet att ett vetenskapligt råd bör knytas till arbetet med djurskyddsföreskrifterna för att säkra att föreskrifterna blir vetenskapligt baserade, i enlighet med Djurskyddslagsutredningens förslag.

I kommittémotion 2013/14:MJ465 av Josef Fransson m.fl. (SD) i denna del anføres att anslaget behöver höjas med 25 miljoner kronor.

Vänsterpartiet vill stärka arbetet för djuren och föreslår i partimotion 2013/14:MJ420 av Jonas Sjöstedt m.fl. i denna del att anslaget höjs med 120 miljoner kronor för att inrätta en djuretisk ombudsman, införa stöd till gårdsslakterier och mobila slakterier och för att utveckla alternativ till djurförsök. I kommittémotion 2013/14:MJ374 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 1 anføres också att det behövs en djuretisk ombudsman med uppgift att verka för en god etisk grund inom all verksamhet som inbegriper djur och som ska utvärdera djurskyddskontroller, ta fram artkaraktäristika och göra djuretiska årliga revisioner samt ge djuretiska råd.

Utskottets kompletterande uppgifter

I propositionen anføres att regeringen i enlighet med propositionen Svenska miljömål – för ett effektivare miljöarbete (prop. 2009/10:155) har gett Jordbruksverket i uppdrag att utvärdera befintliga övervaknings- och uppföljningssystem vad gäller odlingslandskapets naturvärden i syfte att följa de kvalitativa förändringarna och bedöma åtgärders effekt för att bevara den biologiska mångfalden och därmed långsiktigt säkra natur- och kulturmiljövärdena. Jordbruksverket har den 1 september 2012 redovisat uppdraget till regeringen. Frågan bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Som utskottet tidigare har redovisat (bet. 2012/13:MJU2) har Sverige utarbetat en nationell handlingsplan för en långsiktigt uthållig förvaltning av svenska husdjursgenetiska resurser under perioden 2010–2020 som är avsedd att användas både i det praktiska bevarandearbetet och som underlag vid ansökan om medel för olika forskningsinsatser. Handlingsplanen har tagits fram tillsammans med rasföreningar, avelsorganisationer, universitet, djurparker, museer och Centrum för biologisk mångfald (CBM), som ett led i ett uppdrag som Jordbruksverket fått från regeringen att ta fram ett förslag till ett nationellt program för bevarande, utveckling och framtida nyttjande av de husdjursgenetiska resurserna. Syftet med handlingsplanen är att hindra vidare förlust av husdjursgenetiska resurser och på så sätt trygga livsmedelsproduktionen i framtiden samt att bevara det kulturarv som våra husdjursraser utgör. Handlingsplanen beskriver de nationella hus-

djursgenetiska resurserna och redogör för hur Sverige på ett hållbart sätt ska bevara och nyttja resurserna. De aktörer som arbetar med förvaltning av landets husdjursgenetiska resurser beskrivs. I planen identifieras även de medel som finns för att bevara de husdjursgenetiska resurserna och vilka medel som behövs för att detta ska kunna genomföras när det gäller både ekonomi och kompetens.

När det gäller djurskyddsfrågor har utskottet tidigare redovisat (bet. 2011/12:MJU2) att Jordbruksverket har inrättat ett djurskyddsråd, vars funktion är att stödja myndigheten i dess arbete med djurskyddsfrågor. Rådet ska fungera som ett rådgivande organ och vara ett hjälpmedel för att driva på utvecklingen inom etik, utbildning och forskning inom djurskyddsområdet. Rådet kan initiera möten, seminarier och undersökningar samt ta initiativ till djurskyddsfrämjande åtgärder och föreslå handlingsplaner. För närvarande består djurskyddsrådet av representanter från Sveriges lantbruksuniversitet, förbundet Djurens rätt, Djurskyddet Sverige, Lantbrukarnas riskförbund, Länsstyrelserna, Sveriges veterinärförbund, Djurskyddsinspektörernas riksförbund och Jordbruksverket. Vidare anføres i årets budgetpropositionen att 12 miljoner kronor avsattes under 2012 för att sänka kostnaderna för köttkontroll, främst vid mindre slakterier. Medlen har även använts för att ta bort avgiften för godkännandeprovning av nya slakterier. Som utskottet anfört i ett tidigare betänkande (bet. 2012/13:MJU2) leder fler slakterier till kortare djurtransporter, vilket är positivt ur djurskyddssynpunkt. Under perioden 2007–2010 ökade antalet aktiva mindre slakterier med 25 procent från 113 till 149. Se även vad utskottet anfört om slakterier under anslaget 1:15.

I fråga om Djurskyddslagsutredningens förslag framhålls i propositionen att Djurskyddslagsutredningens betänkande Ny djurskyddslag (SOU 2011:75) överlämnades till regeringen i november 2011 och att det för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

Frågan om en djuretisk ombudsman behandlas i detta betänkande under avsnittet Nya anslag, och djurskyddsforskning behandlas under anslaget 1:25.

1:9 Bekämpande av växtskadegörare

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för åtgärder mot växtskadegörare samt för att ersätta enskilda för skada till följd av sådana åtgärder enligt växtskyddslagen (1972:318). Utgifter för beredskapsåtgärder, akuta skyddsåtgärder, marknadskontroller, inventeringar m.m. mot karantänskadegörare finansieras också med detta anslag liksom undersökningar av växtprover som av Jordbruksverket överlämnas för laboratoriemässig diagnostisering. Vidare får anslaget användas till internationellt engagemang inom området bekämpande av växtskadegörare. Slutligen används anslaget för utgifter för verifiering av de svenska skyddade zonerna.

Regeringen föreslår att 5 000 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

1:10 Gårdsstöd m.m.

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för gårdsstöd och för andra åtgärder inom den första pelaren av den gemensamma jordbrukspolitiken. Anslaget får även användas för bidrag från EU för bekämpande av djursjukdomar.

I förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om regler för direktstöd för jordbrukare inom de stödordningar som ingår i den gemensamma jordbrukspolitiken (KOM(2011) 625) finns bestämmelser om direktstöd för jordbrukare. I rådets beslut (EG) nr 470/2009 finns bestämmelser om bidrag från EU för bekämpande av djursjukdomar.

Regeringen föreslår att 5 932 000 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för offentlig lagring, övrig intervention, stöd i form av produktions-, konsumtions- och marknadsföringsbidrag, fiberberedning samt exportbidrag.

I förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter (förordningen om en samlad marknadsordning) (KOM(2011) 626) finns bestämmelser om offentlig intervention, privat lagring och övriga stöd.

Ett av de områden som anslaget används till är stöd till producentorganisationer inom frukt- och grönsakssektorn. Stöden ges inom fleråriga verksamhetsprogram. Efter beslut om stöd sker betalningarna till stödmottagarna under påföljande år. Denna stödform innebär att beslut om stödutbetalningar för kommande år behöver kunna fattas. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 för anslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 48 000 000 kronor 2015 och 32 000 000 kronor 2016.

Regeringen föreslår att 144 100 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

1:12 Finansiella korrigeringar m.m.

Propositionen

Anslaget används för utgifter för eventuella finansiella korrigeringar och straffavgifter som Europeiska kommissionen kan komma att ålägga Sverige efter granskning av Sveriges utnyttjande av EU:s jordbruksfond och EU:s fiskesfond. Vidare får anslaget användas för eventuella ränteutgifter

samt rättegångsutgifter och revisions- och kontrollutgifter förknippade med Jordbruksverkets inbetalningar till EU. Anslaget får även användas till utgifter för skadestånd. Dessutom får anslaget belastas med s.k. tekniska utgifter för offentlig lagring i den mån som ersättning inte erhålls från EU-budgeten.

Medelsbehovet på anslaget kan variera mycket mellan olika år. Det beror huvudsakligen på de eventuella finansiella korrigeringar som beslutas av Europeiska kommissionen.

Regeringen föreslår att 75 472 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

1:13 Strukturstöd till fisket m.m.

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för nationellt stöd till åtgärder som medfinansieras av EU inom ramen för strukturåtgärder inom fiskerinäringen. Anslaget får även användas för finansiering av andra projekt som ligger i linje med programmet.

Regeringen avser att återkomma angående anslagsnivåer för havs- och fiskeriprogrammet för programperioden 2014–2020.

Regeringen föreslår att 23 985 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

1:14 Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för att finansiera det belopp som motsvarar EU:s medfinansiering av strukturstöd till fisket m.m. som redovisas under anslaget 1:13 Strukturstöd till fisket m.m.

Nationell medfinansiering sker under anslaget 1:13 Strukturstöd till fisket m.m.

Regeringen avser att återkomma angående anslagsnivåer för havs- och fiskeriprogrammet för programperioden 2014–2020.

Regeringen föreslår att 75 412 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

1:15 Livsmedelsverket

Propositionen

Anslaget får användas för Livsmedelsverkets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för den offentliga kontroll som görs vid slakterier i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr

854/2004 om fastställande av särskilda bestämmelser för genomförandet av offentlig kontroll av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel.

Det finns ett behov av förstärkta kontrollinsatser på redlighetsområdet. Regeringen föreslår att 3 500 000 kronor anvisas för insatser mot livsmedelsfusk.

Livsmedel kan vara en viktig källa till exponering för farliga ämnen. Regeringen föreslår att 2 000 000 kronor årligen anvisas anslaget under perioden 2014–2020 för att förstärka arbetet med handlingsplanen för en giftfri vardag.

Det är viktigt att konsumenterna har kännedom om Livsmedelsverkets kostråd för fisk som kan innehålla förhöjda halter miljögifter. Regeringen föreslår att anslaget anvisas 1 000 000 kronor årligen för information om Livsmedelsverkets kostråd.

Ansvaret för information om enskilda dricksvattenanläggningar överförs från Socialstyrelsen till Livsmedelsverket. Regeringen föreslår att anslaget därför anvisas 500 000 kronor per år fr.o.m. 2014. Detta innebär att frågor kring dricksvatten samlas på Livsmedelsverket.

Regeringen föreslår att 304 035 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

Motionerna

Vänsterpartiet föreslår i partimotion 2013/14:MJ420 av Jonas Sjöstedt m.fl. i denna del att anslaget minskar med 65 miljoner kronor. Motionärerna avstyrker den subvention på 90 miljoner kronor det innebär att slakterier inte längre behöver betala sina veterinärkontroller för att kostnaden i stället hamnar hos Livsmedelsverket. Under anslaget 1:8 tillför motionärerna motsvarande anslag för stöd till gårdsslakterier och mobila slakterier. För att ta fram en handlingsplan för att minska klimatpåverkan från hela livsmedelskedjan föreslår motionärerna att anslaget förstärks med 20 miljoner kronor och för att ytterligare öka åtgärderna för att minska matsvinnet bör anslaget förstärkas med 5 miljoner kronor. I kommittémotion 2013/14:MJ374 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 8 yrkas tillkännagivande om att inte subventionera slakterierna genom att ta bort avgift för verksamhetsutövaren och att införa stöd för mobila slakterier. Tidigare har slakterierna fått bekosta de kontroller veterinärerna gör på slakterierna, nu finansierar regeringen detta via statsbudgeten i stället. Verksamhetsutövaren, inte skattekollektivet, bör bekosta nödvändig tillsyn. Motsvarande medel som återinförs som egenfinansiering för slakterierna ska återföras som stöd till mobila slakterier.

Utskottets kompletterande uppgifter

Slakterier

Enligt propositionen har de stimulansåtgärder för företag som regeringen har genomfört under de senaste åren varit betydelsefulla för de areella näringarna för att möta ökad konkurrens och rörligare priser. Exempel på åtgärder är generella åtgärder för företagen såsom sänkningen av egenavgifterna samt specifika åtgärder för sektorn som t.ex. borttagande av handelsgödselskatten och sänkningen av slakteriavgifterna.

Utskottet har under anslaget 1:8 redovisat att under 2012 avsattes 12 miljoner kronor för att sänka kostnaderna för köttkontroll, främst vid mindre slakterier. Medlen har även använts för att ta bort avgiften för godkännandeprövning av nya slakterier. Regeringen har beslutat att Livsmedelsverket ska ta över kontrollen av bl.a. småskaliga charkuterier, fiskrökerier och mejerier. Målet är att kontrollen ska vara likvärdig i hela landet.

För att sänka köttkontrollavgifterna i syfte att stärka primärproducenternas konkurrenskraft avsattes 90 miljoner kronor fr.o.m. 2012. Jordbruksverket har på uppdrag av regeringen rapporterat hur nedsättningen av köttkontrollavgifterna har kommit primärproducenterna tillgodo. Utvärderingen visar att nedsättningen till största delen har överförts direkt från slakterierna till primärproducenterna genom ett påslag på avräkningspriset alternativt avdrag på slaktavgift. I vissa fall har nedsättningen efter överenskommelse mellan slakteri och primärproducent använts till gemensamma marknadsföringskampanjer m.m. I några fall har det inte gått att se hur överföringen har skett från slakteri till primärproducent.

Av Livsmedelsverkets regleringsbrev för 2013 framgår att av anslaget ska 12 miljoner kronor användas för att täcka delar av kostnaderna i den offentliga kontrollen, inklusive godkännanden av anläggningar, vid mindre slakteri- och vilthanteringsanläggningar. Vidare ska 90 miljoner kronor av anslaget användas för att täcka delar av kostnaderna i den offentliga kontrollen av slakteri- och vilthanteringsanläggningar.

Minskad klimatpåverkan

I landsbygdsprogrammet för perioden 2007–2013 ingår ett antal åtgärder för att minska jordbrukets utsläpp av växtnäringsämnen. Ett flertal av dessa åtgärder har även en positiv effekt på klimatet. Särskilt kan nämnas ersättning för odling av fånggrödor, vilket minskar utsläppen av kväve till vatten och därmed lustgasavgången från det utlakade kvävet. De medel som öronmärktes för klimatåtgärder i landsbygdsprogrammet förväntas minska utsläppen av växthusgaser med ca 650 000 ton koldioxid till 2013. Under 2010 tillfördes landsbygdsprogrammet ca 1,4 miljarder kronor, bl.a. på grund av den s.k. hälsokontrollen. De tillförda medlen har använts för satsningar på klimat, förnybar energi, vattenhushållning och biologisk mångfald.

Omfattande informations- och rådgivningsinsatser har bedrivits inom ramen för landsbygdsprogrammet 2007–2013. Bland annat har projektet Greppa näringen under 2010 utökats med en särskild rådgivningsdel, den s.k. klimatkollen. Jordbruksverket har under 2012 haft i uppdrag att närmare studera olika aspekter, både av hydroteknisk och vattenrättslig karaktär, för vattenanläggningar i jordbruket. Uppdraget avrapporterades i april 2013 och av rapporten framgår att det finns behov av både kunskapsuppbyggnad, investeringar och ändringar i lagstiftningen för att kunna möta effekter av klimatförändringarna.

Minskningen av jordbrukets utsläpp av växthusgaser sedan 1990 beror på en fortsatt nedåtgående trend för användningen av mineralgödsel, minskade volymer stallgödsel samt en minskad åkerareal. År 2012 hade utsläppen av metan och lustgas från det svenska jordbruket minskat med ca 16 procent i jämförelse med 1990. Minskningen beror främst på ett minskat antal nötkreatur och svin. Nettoutsläppen av växthusgaser från jordbruket totalt sett ligger jämförelsevis stabilt. Eftersom produktionen av animaliska och vegetabiliska produkter har ökat innebär det att effektiviteten har förbättrats och att klimatpåverkan per producerad enhet är mindre.

Sverige har fortsatt att driva frågan om skogens betydelse för minskad klimatpåverkan i såväl de internationella klimatförhandlingarna som inom EU i syfte att hitta en lämplig balans mellan möjligheten att lagra koldioxid i växande skog respektive att använda skogsråvaran för träprodukter och biobränslen för att därigenom kunna minska användningen av fossila bränslen.

Energibesparing är med all sannolikhet den åtgärd som på kort sikt får störst effekt på utsläpp av växthusgaser i förhållande till insats. Energiutvinningen från biomassa ökar, vilket till stor del beror på en ökad produktion och användning inom skogssektorn. Investeringstöd för biogasproduktion inom landsbygdsprogrammet har bidragit till ett ökat intresse för att producera biogas på gårdsnivå.

Det är viktigt att ta till vara landsbygdens möjligheter i klimatomställningen och ett miljömässigt hållbart brukande av naturresurserna. Sverige har några av världens mest ambitiösa mål för energi-, miljö- och klimatpolitiken. De gröna näringarna har en nyckelroll i arbetet för ett hållbart samhälle och en god miljö genom att även kunna producera råvaror för nya produkter som kan reducera användningen av fossil råvara.

Regeringens bedömning är att betydelsen av de gröna näringarna kommer att öka. Produkter baserade på skogsråvara står för över 50 procent av den svenska nettoexporten. Redan i dag står bioenergin från jord- och skogsbruket för en tredjedel av Sveriges energianvändning. Ungefär 85 procent av bioenergin kommer från skogssektorn och till stor del från industrins biprodukter. I skogsindustrin eldas restprodukter såsom bark, rötskadad ved och svartlut för interna processbehov men också för att producera el, värme och biodrivmedel.

De gröna näringarna fungerar därmed som motor i utvecklingen mot ett hållbart samhälle och en grön ekonomi. De har samtidigt en viktig roll i att skapa sysselsättning i hela landet, och inte minst för en hållbar livsmedelsproduktion. Genom att dessutom bevara biologisk mångfald och ekosystemtjänster skapas goda förutsättningar för att även på sikt bibehålla en hög produktion av skogsråvaror, livsmedel, upplevelsevärden m.m. Arbetet med att ställa om de gröna näringarna till en mer hållbar och energieffektiv sektor är högt prioriterat av regeringen.

År 2014 inleds en ny budgetperiod inom EU, vilket även innebär att ett nytt landsbygdsprogram kommer att träda i kraft. Programmet ska även i fortsättningen stärka jordbrukets konkurrenskraft och förutsättningarna för jobb på landsbygden, understödja miljö- och klimatarbetet och bidra till en hållbar förvaltning av naturresurser.

Vid Sveriges lantbruksuniversitet pågår forskning om de gröna näringarnas möjlighet att ersätta fossila bränslen med förnybar energi, t.ex. i projektet Stand Up for Energy. I projektet Micro Drive pågår forskning som berör hela produktionskedjan av biobränsle, från produktion och lagring av växtbiomassa, till återförsel av växtnäring till jordbruksmark.

Regeringens målsättning är att Sverige ska vara en aktiv och ledande förebild med ett hållbart jord- och skogsbruk som är miljöanpassat och bygger på tillvaratagande av förnybara resurser.

Matsvinn

Regeringen redovisar att en nationell samverkansgrupp för minskat matavfall (Samma) har bildats med syftet att minska svinnet genom samverkan i hela livsmedelskedjan, vilket har positiva effekter ur både energi- och klimatsynpunkt. Livsmedelsverket är sammankallande tillsammans med Naturvårdsverket och Jordbruksverket. I samverkansgruppen ingår aktörer från myndigheter, forskare, intresseorganisationer och branschen. Som anförs i budgetpropositionen går varje år en ökande mängd ätliga livsmedel förlorade längs livsmedelskedjans olika led, vilket innebär ett onödigt slöseri med vatten- och energiresurser. Totalt uppkommer 1 miljon ton matavfall per år i hela livsmedelskedjan. Hushållen svarar för 674 000 ton varav oundvikligt matavfall uppgår till 239 000 ton, vilket motsvarar ca 25 kilo per person och år (Från jord till bord, Svenska Miljöemissionsdata, Smed, 2011).

Regeringen har gett Livsmedelsverket 12 miljoner kronor under tre år för att tillsammans med Naturvårdsverket och Jordbruksverket genomföra insatser som bidrar till att minska det onödiga matsvinnet i alla led och till ett bättre utnyttjande av det oundvikliga matavfallet.

I uppdraget ingår att

- analysera möjligheter och eventuella hinder för ett minskat matsvinn
- kartlägga matavfall och matsvinn i primärproduktionen
- verka för en ökad samverkan mellan olika aktörer
- genomföra riktade informationsinsatser till konsumenter

- sprida information om goda exempel
- stimulera till ökat utnyttjande av det oundvikliga matavfallet för att producera biogas och utnyttja den s.k. rötresten.

En delrapport ska lämnas den 31 mars 2014. Hela uppdraget ska slutredovisas den 31 mars 2016.

Parallellt med arbetet för att minska den mängd mat som slängs är det angeläget att utnyttja det oundvikliga matavfallet. I den nationella avfallsplanen är resurshushållningen i livsmedelskedjan ett prioriterat område. I april 2012 beslutade regeringen om ett etappmål som innebär att insatser ska vidtas genom att minst 50 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäringssämnen tillvaratas (jfr Ds 2012:23). Minst 40 procent ska behandlas så att även energi tas till vara. Senast 2018 ska etappmålet nås. Det är framför allt rötning med biogasproduktion som avses. Att använda matavfallet som en energiresurs inom transportsektorn och i den lokala energiförsörjningen samt i jordbruket minskar klimatpåverkan. Återföring av rötrester ska främjas som en del i ett hållbart kretslopp.

Projektinriktad forskning och utveckling i Göteborg AB (Profu) genomförde under 2011 en studie – Utvärdering av förslaget till nationellt miljömål för materialåtervinning till Sveriges nationella avfallsplan 2011 – i vilken det konstateras att produktionen av mat som inte äts upp enbart från hushållen motsvarar utsläpp av 1,9 miljoner ton koldioxid årligen, eller drygt 2 procent av de totala svenska klimatgasutsläppen (Ds 2012:23).

Landsbygdsminister Eskil Erlandsson anförde den 11 november 2011 i svar på interpellation 2011/12:55 om kassationen av livsmedel att Livsmedelsverket arbetar för att frågor om matsvinn integreras vid måltider inom förskola, skola, vård och omsorg. Livsmedelsverket har påbörjat ett arbete med att försöka identifiera områden där ändrad tillämpning av livsmedelslagstiftningen skulle kunna leda till ett minskat livsmedelssvinn utan att livsmedelssäkerheten äventyras eller försämras. Landsbygdsministern konstaterade att vad varje enskild individ gör i sin vardag har stor betydelse. Inom satsningen Sverige – det nya matlandet pågår fyra olika projekt som rör matsvinn.

Livsmedelsverket har utarbetat råd om matsvinn i rapporten Förvara maten rätt så håller den längre – ett vetenskapligt underlag om optimal förvaring av livsmedel (rapport 20–2011). Enligt Livsmedelsverket slängs i Sverige 50–60 kilo fullt ätbar mat per person och år, vilket motsvarar kostnaden för en hel månads mat per hushåll. I rapporten ges konkret vägledning om hur man t.ex. förvarar olika sorters frukt och grönsaker. I rapporten Livsmedelssvinn i hushåll och skolor (4–2011) har verket gjort en sammanställning av aktuell kunskap om svinn av livsmedel i hushåll och skolor.

Vidare har Avfallsutredningen lämnat förslag om insamling av matavfall i betänkandet Mot det hållbara samhället – resurseffektiv avfallshantering (SOU 2012:56). Utredningsbetänkandet bereds inom Regeringskansliet (den 17 oktober 2013 i svar på interpellation 2013/14:33).

För att nå en hållbar utveckling är det enligt propositionen viktigt att livsmedelsresurserna utnyttjas mer effektivt. Arbetet med att förebygga att matsvinn uppstår har därför alltmer kommit att få stor betydelse och är en prioriterad fråga inom EU, FAO och OECD.

Naturvårdsverket ska enligt regleringsbrevet för 2013 föreslå ett etappmål för minskad mängd matavfall samt vad etappmålet i sådant fall ska omfatta och vilken ambitionsnivå som är nödvändig. Naturvårdsverket ska även föreslå åtgärder som bedöms som nödvändiga för att nå etappmålet. Förslaget till etappmål på avfallsområdet ska tas fram efter samråd med Statens jordbruksverk och Livsmedelsverket.

Enligt uppgift arbetar Naturvårdsverket med att färdigställa ett nationellt program för avfallsförebyggande i enlighet med krav i ramdirektivet för avfall. Ett av de fokusområden som finns i det förslag till program som har remitterats av verket är minskat matsvinn.

Enligt uppgift från Landsbyggsdepartementet har Nordiska ministerrådet för fiskeri och havsbruk, jordbruk, livsmedel och skogsbruk initierat ett flerårigt projekt om matsvinn under ledning av Livsmedelsverket. Syftet är att minimera matsvinnet och att ta vara på det onödiga matavfall som trots allt uppstår. Den övergripande målsättningen är att Norden ska bli ledande på att minska matsvinnet. Livsmedelsverket har ansvar för att planera och genomföra projektet. En projektledare har tillsatts vid Livsmedelsverket för att hålla ihop både den nationella och den nordiska satsningen.

I januari 2013 arrangerades en workshop om matsvinn i Norden med deltagare från de nordiska länderna samt representanter från miljösektorn. Syftet var att ge en nulägesbeskrivning, ta fram förslag på aktiviteter samt diskutera projektorganisation och säkerställande av ett effektivt och konstruktivt nordiskt samarbete. Under 2013 startas tre delprojekt, nämligen definitioner och mätmetoder gällande matsvinn, datummärkningar och matcentraler – kartläggning och erfarenhetsutbyte

Sverige har nyligen svarat på en enkät från Europeiska kommissionen om Sustainable Food, som bl.a. är en del i arbetet med ett resurseffektivt Europa. Vidare har Europaparlamentet antagit resolutioner i fråga om matsvinn.

1:16 Konkurrenskraftig livsmedelssektor

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för åtgärder inom livsmedelsområdet, främst för att främja exporten av svenska livsmedel och för utveckling av livsmedelsförädling. Anslaget får användas för utgifter till stöd för marknadsföring och deltagande i mässor samt stöd till projektverksamhet med

syfte att öka kompetens och utveckla produkter, processer, teknik och logistiklösningar med anknytning till livsmedelsförädling enligt förordningen (2011:93) om stöd till insatser på livsmedelsområdet. Anslaget får användas för utgifter för åtgärder inom ramen för Sverige – det nya matlandet. Anslaget får även användas för utgifter för kommunikationsinsatser och för satsningar för mat inom offentlig sektor.

Regeringen föreslår att 88 660 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

Motionerna

I partimotion 2013/14:MJ420 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) i denna del föreslås att anslaget förstärks med 150 miljoner kronor. Motionärerna anser att Sverige – det nya matlandet bör övergå till Sverige – det hållbara matlandet. Hållbar mat bör främjas. Maten ska bidra till minskade utsläpp och ett gott djurskydd. Sverige bör ha en hög självförsörjningsgrad på livsmedel och fler bör i framtiden arbeta med att producera och förädla livsmedel. Motionärerna vill därför utveckla god, hälsosam, miljövänlig, närproducerad och djuretisk mat, öka intresset för god och näringsriktig mat samt öka konsumtion och produktion av ekologisk och vegetarisk mat. I kommittémotion 2013/14:MJ300 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 1 yrkas en satsning på Sverige – det hållbara matlandet.

Enligt kommittémotion 2013/14:MJ483 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 1 i denna del bör anslaget minska med 10 miljoner kronor. Finansieringen av Svensk Mat ska främst ske från anslaget 1:16 Konkurrenskraftig livsmedelssektor med medel som tidigare gått till Sverige – det nya matlandet. En del kostsamma delar, t.ex. matlandetkonferenser, behövs inte längre, vilket ger en besparing. Motionärerna vill initiera en satsning på en ny organisation, Svensk Mat, för att stärka livsmedelssektorn och landsbygdens konkurrenskraft (yrkande 2). Motionärerna vill bjuda in lantbrukets intresseorganisationer, livsmedelsindustrin, berörda fackföreningar m.fl. att delta som delägare i Svensk Mat tillsammans med regeringen. Svensk Mat bör utveckla pilotanläggningar för innovationer, hjälp för företag att samordna sin verksamhet, utveckling av byggtekniker som ger billigare investeringar utan att djurskyddskraven försämrats och utbildning om hur nya varumärken kan lanseras. Vidare bör verksamheten för den småskaliga livsmedelsproduktionen inom ramen för det som kallas Eldrimner få ett fast basanslag i budgeten så långt detta är möjligt och alltså inte lyda under Svensk Mat.

Enligt motion 2013/14:MJ408 av Marie Nordén och Gunnar Sandberg (båda S) bör länsstyrelser och regioner få i uppdrag att stötta det svenska mathantverket. Eldrimner är sedan 2005 ett nationellt resurscentrum för mathantverk. Arbetet med Eldrimner har initierats och styrts av företagare samt förvaltas av Länsstyrelsen i Jämtlands län, vilket är en väl fungerande ordning. Om Sverige ska lyckas att utveckla sitt mathantverk bör ambitionen genomsyra alla nivåer i samhället.

Genom att skapa organisationen Svensk Mat görs enligt kommittémotion 2013/14:MJ490 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 2 en ny satsning och kraftsamling för svensk livsmedelsproduktion genom att skapa organisationen Svensk Mat. Vidare bör småskalig livsmedelsförädling stödjas (yrkande 30). För många lantbruksföretag har en egen småskalig förädling och försäljning varit ett framgångskoncept. Landbygdsprogrammets medel är nödvändiga för att stödja utvecklingen och investeringarna, och Eldrimner bör få ett fast anslag i statsbudgeten för att inte varje år behöva vara beroende av projektmedel.

Miljöpartiet föreslår i motion 2013/14:MJ521 av Kew Nordqvist m.fl. i denna del att 17 miljoner kronor förs över från anslaget 1:16 Konkurrenskraftig livsmedelssektor och 10 miljoner kronor från anslaget 1:20 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket till ett nytt anslag: Åtgärder ekologisk produktion.

Utskottets kompletterande uppgifter

Syftet med visionen Sverige – det nya matlandet är enligt propositionen att skapa bättre förutsättningar för arbete och tillväxt i hela landet. Visionen är uppdelad i fem fokusområden, nämligen primärproduktion, måltiden inom offentlig sektor, förädlad mat, matturism och restaurang. Insatserna för att nå visionen genomförs i huvudsak inom ramen för anslaget Konkurrenskraftig livsmedelssektor och landsbygdsprogrammet, i mindre omfattning används även medel inom fiskeprogrammet. Visionen omfattar en stor mängd målsättningar av olika karaktär. Där finns mål av mer visionär karaktär, vars uppfyllande ligger utom ramen för enbart de insatser som görs inom Matlandet, liksom målsättningar av specifik karaktär med direkta kopplingar till de insatser som görs. Matlandet stöttar även utvecklingen av den småskaliga livsmedelsproduktionen med bl.a. kompetensutveckling, affärsutveckling och distribution.

Regeringen har beslutat om bidrag för ett nationellt kompetenscentrum för mathantverk. Med stöd från Matlandet har Livsmedelsverket även rådgivning med särskild inriktning på små företag kring livsmedelslagstiftningen och dess tillämpning samt om geografisk ursprungsmärkning. Vidare ska Livsmedelsverket ta över kontrollen av bl.a. småskaliga charkuterier, fiskrökerier och mejerier. Målet är att kontrollen ska vara likvärdig i hela landet.

Mellan 2007 och 2012 satsades det från landsbygdsprogrammet 838 miljoner kronor inom ramen för Sverige – det nya matlandet. Under perioden fick omkring 2 000 företag eller projekt med verksamhet inom visionens fem olika fokusområden stöd. Förädlad mat är det fokusområde som störst andel stöd från landsbygdsprogrammet gick till.

Hösten 2012 gjordes en översyn av satsningen på Matlandet av ett externt analysföretag. I uppdraget ingick att ta reda på i vilken utsträckning målen som har satts upp till 2020 är på väg att uppnås, vilka effekter som kan identifieras av de insatser som genomförts inom ramen för Mat-

landet samt en analys av visionens betydelse. Översynen visar att måluppfyllelsen för många områden i Matlandet har kommit i gång bra och att många mål bedöms nås till 2020, men också att det finns områden och målsättningar där mätbarheten behöver utvecklas och där arbetet behöver förstärkas för att förbättra möjligheterna att nå målen. Översynen har i många fall svårt att värdera måluppfyllelsens koppling till Matlandets insatser.

Översynen visar dock med viss osäkerhet positiva mätbara effektsamband mellan Matlandets företagsstöd inom landsbygdsprogrammet och omsättningsutvecklingen för de mindre företagen. Med översynen som grund pågår under våren 2013 ett omfattande utvecklingsarbete i syfte att ytterligare öka möjligheterna att nå uppsatta mål till 2020. Landsbygdsdepartementet driver arbetet som kommer att bedrivas i nära samarbete med andra berörda aktörer inom Sverige – det nya matlandet. Måluppfyllelsen går enligt översynen åt rätt håll på ett antal områden men det finns också områden där förändringar av mål och insatser behövs för att stärka möjligheterna till måluppfyllelse. Översynen rekommenderar att man inom arbetet med visionen förbättrar möjligheterna att mäta effekterna av genomförda insatser.

Översynen visar att Matlandetvisionen är väl förankrad i Livsmedelssverige. Visionens mål och syfte är väl kända bland satsningens målgrupper och intressenter. På väg att uppnås är exempelvis målen om ökad lönsamhet för restaurangbranschen, ett ökat antal livsmedelsföretag, ökad produktion och lönsamhet för livsmedelsbranschen samt om att fler små och medelstora företag deltar och vinner kontrakt i offentliga upphandlingar. Mål där utvecklingen enligt översynen är oklar är exempelvis övergripande mål om att öka sysselsättningen på landsbygden, där bara en liten ökning har kunnat noteras men inte kunnat kopplas direkt till insatserna. Men även mål om tillgången till utbildad personal och mål om ökat antal gästnätter på landsbygden är oklara.

Det utvecklingsarbete som har inletts mot bakgrund av översynen tar sikte på att bl.a. tydliggöra målformuleringar och indikatorer men också på att förfina de insatser som görs och identifiera vad som behöver göras ytterligare för att nå målen till 2020. Trenden under de senaste åren visar på effektivare och mer innovativa svenska livsmedelsföretag, men med färre anställda. Samtidigt ökar antalet företag inom livsmedelssektorn med småskalig produktion och t.ex. gårdsförsäljning.

Under 2011–2014 har Livsmedelsverket, inom ramen för regeringens vision Sverige – det nya matlandet, i uppdrag av regeringen att utveckla kompetensen i den offentliga livsmedelskontrollen ytterligare till nytta för företag och konsumenter. Projektet omfattar bl.a. att arbeta fram kontrollhandböcker och att genomföra utbildningar i exempelvis kontrollmetodik och bemötandefrågor. I arbetet ingår också att förstärka samordningen mellan olika kontrollmyndigheter. Livsmedelsverket har under året utvecklat

stödet till regionala och lokala kontrollmyndigheter genom bl.a. ett webbforum och ett systemstöd för att underlätta livsmedelsföretagens kontakter med Livsmedelsverket.

Livsmedelsverket har inom ramen för regeringens vision Sverige – det nya matlandet i uppdrag att under en fyraårsperiod inrätta ett kompetenscentrum med syfte att stödja kommuner och landsting i deras arbete med att ta fram handlingsplaner för den offentliga måltiden i vård, skola och omsorg. Utåtriktat arbete för att tillhandahålla kunskap och för att ta del av andra aktörers behov har varit i fokus under det första året. Under 2012 har nya råd tagits fram om bra mat i skolan som ett stöd vid planering av skolmåltider i linje med det nya kravet om näringsriktiga måltider i den nya skollagen (2010:800). Arbetet är en del i det regeringsuppdrag som Livsmedelsverket har fått om näringsriktig skolmat och skolmåltidens utformning och som ska slutredovisas i mars 2014. Livsmedelsverket genomför arbetet i samråd med Statens skolverk.

I Sverige serveras dagligen tre miljoner måltider i offentlig regi. Måltiderna i skola och förskola är av grundläggande betydelse. Måltiden är också en central del i livet för dem som vistas på sjukhus och inom omsorgen. En viktig del i arbetet med visionen är därför fokusområdet offentlig mat. Livsmedelsverkets kompetenscentrum är en betydelsefull och efterfrågad aktör för att stödja arbetet när det gäller den offentliga måltiden.

Regeringens vision Sverige – det nya matlandet kommer att fortsätta även 2014. Syftet är att uppnå regeringens långsiktiga mål om att Sverige ska bli det ledande matlandet i Europa och därigenom skapa fler arbetstillfällen. Inom ramen för visionen vidtas konkreta åtgärder inom de fem fokusområdena. Det finns en stor potential i att utveckla och koppla samman livsmedelsproduktion, livsmedelsförädling och gastronomi med landsbygdens unika natur- och kulturmiljövärden, turism och måltidsupplevelser. Därmed främjas lokal och regional matkultur och det kan skapas fler jobb och ökad tillväxt i hela landet. Bonden är många gånger navet på landsbygden kring vilket många andra verksamheter byggs upp. Även livsmedelsindustrin är viktig för jobben på landsbygden och i småorterna. Det är den fjärde största industrisektorn i Sverige sett till antalet sysselsatta. Industrin finns över hela landet och är därmed viktig för Småortssveriges sysselsättning och tillväxt. Den svenska livsmedelsexporten av bl.a. förädlade livsmedel ökar kontinuerligt. Detta gynnar i sin tur det svenska jordbruket eftersom 70 procent av det som livsmedelsföretagen förädlar utgörs av svensk jordbruksråvara.

Jordbrukets primärproduktion är ryggraden i visionen Sverige – det nya matlandet. Utan en lönsam och konkurrenskraftig primärproduktion kan inte visionens mål förverkligas. Särskilt fokus läggs därför på att tydliggöra och stärka primärproduktionen. Intresset för hållbart producerad mat ökar bland konsumenter såväl i Sverige som i många andra länder samtidigt som producenter och handel ser nya marknadsmöjligheter i denna trend. Det svenska jordbruket producerar mat på ett hållbart sätt med hög

miljöhänsyn, gott djurskydd och ett smittskydd i världsklass. Primärproduktionen av mat har också betydelse för livsmedelsindustrin och för landsbygdsutvecklingen. Livsmedelsförädlingen är en sektor med stor geografisk spridning och därmed en av de viktigaste sektorerna för att det ska finnas jobb i hela landet. Den matbaserade turismen är också en viktig tillväxtbransch som kan ge fler möjlighet till sysselsättning på landsbygden.

De satsningar på Matlandet som görs inom ramen för en konkurrenskraftig livsmedelssektor, landsbygdsprogrammet och fiskeriprogrammet kompletterar varandra och stärker möjligheterna att nyttja den totala potentialen för ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv med ökat företagande, tillväxt och fler jobb i hela landet.

Enligt Jordbruksverkets regleringsbrev för 2013 får anslaget 1:16 användas för insatser på livsmedelsområdet, bl.a. till åtgärder som bidrar till en förbättrad konkurrenskraft inom livsmedelssektorn. Jordbruksverket ska informera om de stödmedel och åtgärder som kan kopplas till Sverige – det nya matlandet och i sin externa kommunikation ge en samlad bild av arbetet i enlighet med den kommunikationsplattform som tagits fram för arbetet. Jordbruksverket ska även sprida relevanta erfarenheter från projekt kopplade till Sverige – det nya matlandet. Verket ska redovisa sitt arbete med att nå visionen Sverige – det nya matlandet och utvärdera de projekt som under 2012 beviljats stöd från anslaget.

Från detta anslag betalas enligt uppgift projektmedel ut som bidrar till mer hälsosam och klimatsmart mat samt ökad användning av ekologiskt i den offentliga sektorn. Jordbruksverket har även delfinansierat det nationella projektet Fokus Matglädje som drivs av Hushållningssällskapet. I projektet får alla Sveriges kommuner och stadsdelar möjlighet att lyfta fram den offentliga måltiden genom konkreta, inspirerande utbildningar med matgästen i fokus och tydliga mål.

När det gäller regionala och lokala medel till projekt har utskottet fått uppgifter om att Eldrimner delvis bedrivs som ett projekt inom Länsstyrelsen i Jämtlands län. Projektet finansieras genom landsbygdsprogrammet och har beviljats medel om 35 miljoner kronor under åren 2009–2013. I mars 2012 beslutade regeringen att årligen under 2012–2014 bevilja Länsstyrelsen i Jämtlands län ett bidrag på 3 miljoner kronor för ett nationellt resurscentrum för mathantverk i syfte att utveckla och bevara kunskapen om mathantverk och bidra till metodutveckling samt kunskapsutveckling och erfarenhetsutbyte för aktörer i hela Sverige. Med hjälp av stödet inrättas resurscentret på Länsstyrelsen i Jämtlands län och detta medför att Eldrimner är en del av länsstyrelsen.

Inom ramen för landsbygdsprogrammet finns medel som länsstyrelsen beslutar om. Samtliga länsstyrelser arbetar med småskalig livsmedelsproduktion genom medel ur axel 1 och 3 i landsbygdsprogrammet. Landsbygdsprogrammet har regionala genomförandestrategier och utifrån dessa görs prioriteringar av hur länet bäst utvecklar den småskaliga livsmedelsproduktion som finns i regionen. Dessutom finns det i regionerna medel

genom strukturfonder och regionala projektmedel som också kan användas. Det finns i dag också flera regionala verksamheter som bidrar till att utveckla den småskaliga livsmedelsproduktionen, t.ex. Skånes livsmedelsakademi och Lokalproducerat i Väst.

1:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för medlemsavgifter i internationella organisationer inom Landsbygdsdepartementets ansvarsområde. Anslaget får användas för internationella skogsfrågor. Anslaget får även användas för andra bidrag relaterade till Landsbygdsdepartementets internationella arbetsområden.

Regeringen föreslår att 42 913 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för nationell medfinansiering av åtgärder i enlighet med det av EU-kommissionen godkända landsbygdsprogrammet för Sverige för perioden 2007–2013 och det kommande landsbygdsprogrammet för perioden 2014–2020. Anslaget får användas för utgifter för det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige. Anslaget får även användas för utgifter för medfinansiering av EU:s program för stöd till biodling för perioden 2014–2016.

I rådets förordning (EG) nr 1698/2005 finns bestämmelser om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU) för perioden 2007–2013.

I förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning (KOM(2011) 627) finns bestämmelser om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling avseende perioden 2014–2020.

I förordningen (1996:93) finns bestämmelser om nationellt stöd till jordbruket i norra Sverige.

I rådets förordning (EG) nr 1234/2007 finns bestämmelser om stöd till biodling.

Huvuddelen av de åtgärder som finansieras under anslaget är ersättningsformer som bygger på fleråriga åtaganden om utbetalningar. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 11 332 162 000 kronor 2015–2022.

Sverige har från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling tilldelats totalt ca 1 953 miljoner euro för landsbygdsprogrammet för perioden 2007–2013 och ca 1 747 miljoner euro för perioden 2014–2020. Landsbygdsprogrammen medfinansieras nationellt inom ramar som anges i EU:s s.k. landsbygdsförordning (rådets förordning nr 1698/2005) och i förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning (KOM(2011) 627) för perioden 2014–2020 och som preciseras i respektive program. Den totala nationella medfinansieringen uppgår för programperioden 2014–2020 till ca 17 795 miljoner kronor och redovisas under detta anslag. Utbetalningar som kan hänföras till respektive program får göras också under de två år som följer direkt på programperioden.

Sverige har från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling tilldelats totalt ca 970 000 euro för stöd för biodling för perioden 2014–2016. Programmet medfinansieras till hälften nationellt.

Regeringen föreslår att 2 665 527 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

Motionerna

Ekologisk odling m.m.

I partimotion 2013/14:MJ420 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) i denna del föreslås att anslaget förstärks med 250 000 000 kronor. Motionärerna vill öka takten på bredband- och fiberutbyggnad på landsbygden genom ökad nationell finansiering i landsbygdsprogrammet med 200 miljoner kronor. Även stödet för naturbetesmarker bör stärkas med ökad nationell finansiering inom landsbygdsprogrammet med 50 miljoner kronor. Med stödet vill vi stärka förutsättningarna för närproducerade livsmedel med positiva effekter för den biologiska mångfalden.

Socialdemokraterna yrkar i kommittémotion 2013/14:MJ483 av Matilda Ernkrans m.fl. yrkande 1 i denna del att anslaget förstärks med 371 000 000 kronor för att klara jobben på landsbygden. Motionärerna vill ge det nya landsbygdsprogrammet en mer modern och framtidsinriktad profil (yrkande 3). EU-stöden till landsbygd och jordbruk bör styras om till att gälla mer ersättningar för åtgärder som gynnar det allmänna, t.ex. miljöåtgärderna i landsbygdsprogrammet, snarare än rena inkomststöd. Miljöstöden måste bli mer riktade för att få större effekt. Stöden för ekologisk odling inom landsbygdsprogrammet bör öka (yrkande 5). Ekologiska produkter kan vara den typ av specialisering som kan göra svenskt jordbruk mer konkurrenskraftigt. Den ekologiska odlingen behöver fortsatt hjälp och stöd för att växa, framför allt för att kunna möta den ökade efterfrågan.

Även enligt kommittémotion 2013/14:N426 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 4 bör landsbygdsprogrammet moderniseras. Landsbygdens näringsliv bör utvecklas.

Miljöpartiet föreslår i motion 2013/14:MJ521 av Kew Nordqvist m.fl. i denna del att anslaget förstärks med 558 000 000 kronor. För några år sedan avskaffade regeringen skatten på kväve och kadmium i konstgödsel. Skatten syftade till att minska tillförseln av kväve. Medlen från konstgöd-selskatten återfördes med två års eftersläpning till jordbruket. Därför före-slog regeringen en neddragning av landsbygdsprogrammet med ca 200 miljoner kronor i budgetpropositionen för 2012. Motionärerna vill återin-föra skatten på kväve och kadmium i handelsgödsel och satsa en del av intäkterna på ett nytt anslag: Åtgärder ekologisk produktion. Merparten, 258 miljoner kronor, återförs genom en ökning av anslaget 1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur för landsbygdsprogrammet, i första hand för åtgärder som bidrar till att miljömålen nås. Därutöver läggs ytter-ligare 300 miljoner kronor för att upprätthålla miljöersättningarna i lands-bygdsprogrammet trots EU:s neddragningar.

Enligt motion 2013/14:MJ258 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkande 2 bör utvecklingen av fler ekologiska jordbruk och livsmedelsproducenter stödjas på grund av det ekologiska jordbrukets fördelar för bin och andra polline-rare. Vidare föreslås att pollineringsersättning för aktiv biodling införs (yrkande 3). Antalet vilda bin minskar. Som biodlare får man inkomster av de produkter bin producerar, i princip endast från honung. De polliner-ingseffekter som den här motionen fokuserar på, s.k. kollektiva nyttigheter, bör uppmuntras och ges en viss ersättning inom landsbygdsprogrammet. Vidare bör rådgivning finnas och vidareutvecklas som stöd för den ekolo-giska biodlingen (yrkande 4). Ett förslag till nytt nationellt honungspro-gram för åren 2014–2016 ska generera kollektiv nytta för svensk biodling. Programmet har tagits fram i nära samarbete med biodlingens organisatio-ner, men det är oklart vad som är aviserat i programmet för att gynna pollinering. Inom programmet har man för avsikt att finansiera bl.a. en bihälsokonsulent med uppdrag att öka kunskaperna om bl.a. förebyggande sjukdomsarbete och marknadsföring. Motionärerna anser att rådgivningen även ska finnas och vidareutvecklas som stöd för den ekologiska biodlingen.

Enligt motion 2013/14:MJ324 av Betty Malmberg (M) yrkande 2 bör det övervägas om statens extra stöd till ekologisk produktion successivt ska trappas ned. Det första statliga stödet lanserades för 30 år sedan, men trots att det ekonomiska stödet har lockat många att ställa om till ekolo-gisk produktion drivs fortfarande ca 86 procent av odlingsarealen konven-tionellt. Det bör övervägas om den ekologiska produktionen ska delta på marknaden under samma förutsättningar som konventionellt framtagna livs-medel.

Enligt kommittémotion 2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 57 är det väsentligt att en eventuell kommande neddragning av landsbygdsprogrammet inte minskar möjligheterna att nå miljömålet Ett rikt odlingslandskap. Miljöersättningarna i landsbygdsprogrammet är vik-

tiga för att bevara den biologiska mångfalden i Sverige. I EU-förhandlingarna för budgeten 2014–2021 fick Sverige minskat anslag till landsbygdsprogrammet.

Fäbodlar m.m.

Enligt motion 2013/14:MJ364 av Mikael Jansson (SD) bör statlig medfinansiering för avbytartjänster återinföras inom småskalig animalieproduktion. För att göra djurhållning mer attraktivt och ge större möjligheter för djurhållare att ta ut semester eller få hjälp om man blir sjuk vill motionären uppdra åt regeringen att återinföra statliga stöd för avbytartjänster. Stödet ska vara avsett för små- och familjeföretag inom animalieproduktionen.

I fråga om att återställa stödnivåerna till det svenska fäbodbruket anföras i motion 2013/14:MJ370 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 2 att stödnivåerna för att bedriva fäbodbruk har sänkts under 2000-talet och att de förändringar som skedde 2007 slog hårt på verksamheten. För dem som hade mer än tio djurenheter har stödnivåerna ungefär halverats i genomsnitt, vilket också har fått till följd att antalet fäbodbruk försvinner i en oroande hög takt.

Enligt kommittémotion 2013/14:T517 av Anders Ygeman m.fl. (S) yrkande 53 är det positivt med de delar av EU:s landsbygdsprogram som innebär stöd för bredbandsutbyggnad. I fråga om it- och bredbandssatsningar inom ramen för EU:s landsbygdsprogram stärker motionärerna i Socialdemokraternas budgetförslag den svenska delen med 371 miljoner kronor mer än regeringen.

Utskottets kompletterande uppgifter

Ekologisk odling m.m.

Av landsbygdsprogrammet för Sverige 2007–2013 framgår att den ekologiska produktionen i Sverige i ett internationellt perspektiv är stor (jfr bet. 2010/11:MJU16). Den ekologiska produktionen är ett led i utvecklingen av en uthållig livsmedelsproduktion och bidrar till flera miljömål, särskilt eftersom inte kemiska växtskyddsmedel används i produktionen. Ekologiskt jordbruk innebär odling och djurhållning där man strävar efter miljöhänsyn, resurshushållning och en hög självförsörjningsgrad. Både vad gäller växtnäring och foder utnyttjas främst på platsen givna och förnybara resurser. Kemiska växtskyddsmedel och lättlöslig mineralgödsel används inte i ekologisk odling. Växtskyddet baseras i stället på en varierad växtföljd. Vallen med sin blandning av gräs- och kvävefixerande baljväxter spelar en avgörande roll för växtnäringens försörjning. Tillsammans med en anpassad jordbearbetning och mekanisk ogräsbekämpning är växtföljden viktig för att hålla ogräsen på en hanterbar nivå. Eftersom man i ekologisk odling inte använder kemiska växtskyddsmedel bidrar produktionsformen till att nå en god vattenkvalitet men har också positiva effekter när det gäller bio-

logisk mångfald, hållbar och resurseffektiv produktion och möjligheten att nå flera av de nationella miljökvalitetsmålen. Ekologisk produktion och förädling av ekologiska produkter samt annan produktion med mervärden kan också skapa förutsättningar för nya företag på landsbygden.

Genom axel 2 i landsbygdsprogrammet kan brukare av åkermark och betesmark få ersättning för ekologisk odling eller ekologisk djurhållning respektive resursbevarande produktion med ekologisk inriktning, om de uppfyller villkoren för ekologiska produktionsformer.

I propositionen anförs att trenden under de senaste åren visar på effektiva och mer innovativa svenska livsmedelsföretag, men med färre anställda. Samtidigt ökar antalet företag inom livsmedelssektorn med småskalig produktion och t.ex. gårdsförsäljning. Företagen har gynnats av ökad efterfrågan på djupfrysta produkter, färdigmat, ekologiska produkter samt mat med lokal prägel. Försäljningen av ekologiska livsmedel fortsätter att öka i värde även om ökningen med 3 procent 2012 var lägre än föregående år. Att antalet livsmedelsföretag ökar trots pågående strukturomvandling bidrar till att Sverige även i fortsättningen ska kunna vara konkurrenskraftigt inom sektorn.

För att främja ekologisk produktion görs insatser inom flera områden som omfattar hela livsmedelskedjan. Andelen jordbruksmark som var helt omställd till ekologisk produktion ökade 2012 och uppgick 2012 till 424 600 hektar. Det motsvarar en ökning med 10 procent jämfört med 2011. Den totala arealen jordbruksmark, som var omställd eller under omställning till ekologisk produktion, låg dock kvar i nivå med 2011 års areal. Av Sveriges totala certifierade areal jordbruksmark var 15,7 procent omställd eller under omställning till ekologisk produktion 2012. En ökning av den ekologiska odlingen har under de senaste åren skett kontinuerligt, och inom några regioner i Sverige har landsbygdsprogrammets mål om 20 procent odlad ekologisk areal redan nåtts.

Enligt propositionen ges inom ramen för landsbygdsprogrammet stöd om totalt 3,9 miljarder kronor under programperioden 2007–2013. Dessa medel har i hög grad bidragit till utvecklingen. Likaså ökade den ekologiska livsmedelsförsäljningen med 0,3 miljarder kronor till 9,5 miljarder kronor 2012. Av alla sålda livsmedel 2012 var 3,6 procent ekologiska.

Förutom landsbygdsprogrammet satsade den svenska regeringen under 2012 även medel på certifieringsstöd, marknadsfrämjande åtgärder, forskning (Formas), fältforskning, Centrum för ekologisk produktion och konsumtion (Epok) vid Sveriges lantbruksuniversitet, försöks- och utvecklingsverksamhet samt Ekologiskt Forum. Under anslaget 1:16 Konkurrenskraftig livsmedelssektor ges också särskilt stöd till ekologiska projekt. Regeringens satsningar har enligt propositionen bidragit till att främja marknaden för ekologiska produkter.

Utskottet har tidigare redovisat (bet. 2012/13:MJU10) att det när det gäller ekologisk produktion och högre kostnader än inom konventionellt jordbruk finns stöd till ekologiska produktionsformer inom det nuvarande

landsbygdsprogrammet. Enligt uppgift från Landsbygdsdepartementet har beräkningen av ersättningsnivån för insatsen gjorts genom en jämförelse med kostnaderna för konventionell produktion och de tilläggskostnader som tillkommer vid certifierad ekologisk produktion och kretsloppsriktad produktion. Kalkylen beaktar även att ekologisk produktion inte medför kostnader för mineralgödsel, vilket konventionell produktion gör. I fråga om ekologiska produktionsformer utgår ersättning för certifierad ekologisk produktion och för resursbevarande produktion med ekologisk inriktning. Ersättningsnivån för certifierad ekologisk produktion är högre än för resursbevarande produktion med ekologisk inriktning. Det innebär att med miljöersättning får jordbrukaren ersättning för inkomstbortfall och merkostnader som ekologisk produktion innebär. Certifierad ekologisk produktion gynnas särskilt inom landsbygdsprogrammet genom att full ersättning utgår.

Av Jordbruksverkets regleringsbrev för 2013 framgår att anslaget 1:16 Konkurrenskraftig livsmedelssektor får användas för stöd till insatser på livsmedelsområdet och utbetalas av Jordbruksverket för åtgärder som bidrar till en förbättrad konkurrenskraft inom livsmedelssektorn. Medlen ska bidra till att uppfylla regeringens vision Sverige – det nya matlandet. Av medlen ska minst 3 miljoner kronor avse åtgärder i syfte att främja ekologisk livsmedelsproduktion. Av de anslagna medlen ska 550 000 kronor utbetalas efter rekvisition under 2013 till Stockholm Environment Institute (SEI) för arbetet med det nationella nätverket Ekologiskt Forum. Forumets inriktning ska vara utbyte av erfarenheter och dialog mellan berörda aktörer. Anslaget 1:20 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket får användas för försöks- och utvecklingsverksamhet i syfte att bidra till uppfyllelse av för jordbruket relevanta miljö kvalitetsmål. Försöks- och utvecklingsverksamhet relaterad till ekologisk produktion ska särskilt uppmärksammas.

Av anslaget 1:24 Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) ska minst 7 miljoner kronor användas för fältforskningsverksamhet rörande ekologisk produktion. Vidare ska minst 5 miljoner kronor användas till den verksamhet som bedrivs vid Centrum för ekologisk produktion och konsumtion (Epok). Epok samordnar och informerar enligt Landsbygdsdepartementet om ekologisk forskning inom SLU och vid andra lärosäten.

Enligt regleringsbrev för 2013 för Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) ska anslagen 1:25 och 1:26 finansiera stöd till forskning rörande ekologisk produktion med minst 12 miljoner kronor.

Miljömålet Ett rikt odlingslandskap innebär att odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks (prop. 2013/14:1 utg.omr. 20). Regeringen anför att utvecklingen i miljön är negativ. Hävdade betesmarker har stor betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden i odlingslandskapet. Sedan 2005 har den totala arealen betesmarker som sköts med hjälp av

landsbygdsprogrammets miljöersättningar minskat med nästan 20 procent. En bidragande faktor för detta är den minskning av antalet betande nötkreatur som skedde under denna tid. Lantbrukarnas intresse att ingå avtal om skötsel av kulturhistoriska landskapselement fortsätter att minska. Minskningen från 2011 till 2012 var 5 procent. Sammantaget ger dessa negativa utvecklingstrender en minskad variationsrikedom i livsmiljöer för arter som är knutna till odlingslandskapet.

Betesmarker hör till odlingslandskapets mest artrika miljöer. De är även viktiga för kulturmiljön och människors möjlighet att uppleva ett rikt och varierat odlingslandskap. Regeringen bedömer att det inte är möjligt att nå miljökvalitetsmålet till 2020 med de styrmedel som i dag är beslutade eller planerade. Ett öppet odlingslandskap är beroende av ett aktivt jordbruk. Förutsättningarna för att nå miljökvalitetsmålet styrs av flera faktorer. Två av dessa faktorer är att prisutvecklingen för jordbrukets produkter på världsmarknaden påverkar jordbrukets lönsamhet samt utformningen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Miljömålsberedningen kommer under 2014 att presentera sitt förslag till en strategi för en långsiktig hållbar markanvändning där användning av jordbruksmarken ingår. Förslaget kommer att utgöra en viktig utgångspunkt för kommande analyser om utformandet av åtgärder som syftar till att miljökvalitetsmålet ska kunna nås.

För betesmarkerna innebär den minskade lönsamheten för företag med nötkreatur att antalet betande djur riskerar att fortsätta minska. Den ändrade betesmarksdefinitionen inom den gemensamma jordbrukspolitiken har lett till ett komplicerat regelverk, vilket riskerar att leda till att värdefulla marker slutar skötas eller hävdas på ett sätt som minskar naturvärdena.

Ett aktivt och konkurrenskraftigt jordbruk är en mycket viktig förutsättning för att bibehålla ett öppet landskap. Ersättningarna för miljöåtgärder i landsbygdsprogrammet för perioden 2014–2020 blir fortsatt viktiga. Den framtida utformningen av landsbygdsprogrammet kommer också att ha betydelse för intresset att fortsätta hävda jordbruksmarken och hålla betande djur.

Av Jordbruksverkets regleringsbrev för 2013 framgår att minst 3 miljoner kronor under anslaget 1:8 ska användas för kvalitetsuppföljning i ängs- och betesmarker samt uppföljning av småbiotoper inom NILS (nationell inventering av landskapet i Sverige). Uppföljningen är en del av uppföljningen inom miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap.

Under 2012 gjordes smärre förändringar av programmets miljöersättningar. Anslutningen till ersättningsformerna motsvarar ungefär nivån 2011. Det är oroande att den totala arealen ängs- och betesmarker som ersätts med miljöersättningar minskade något även under 2012, trots de medel som tillfördes genom överföring från direktstöden till landsbygdsprogrammet 2010.

Enligt uppgift från Landsbygdsdepartementet har Europeiska kommissionen godkänt regeringens förslag till nationellt program för att förbättra villkoren för produktion och saluföring av honung för åren 2014–2016. Detta program kommer att ersätta det nuvarande programmet som har gällt

under tiden 2011–2013. Syftet med det nationella programmet är att förbättra villkoren för produktion och saluföring av honung och andra biodlingsprodukter. Syftet är dessutom att minska varroakvalstrets och därmed sammanhängande sjukdomars negativa inverkan på biodlingen. Programmet finansieras till 50 procent av EU-medel och 50 procent av medel från statsbudgeten, från anslaget 1:18, dvs. samma anslag som medfinansiering av landsbygdsprogrammet.

Programmet omfattar 970 000 euro för hela programperioden, vilket medfinansieras med motsvarande nationella medel. Detta betyder en höjning jämfört med tidigare programperiod. Jordbruksverket arbetar nu fram ett förslag till hur medlen ska användas under den kommande perioden.

Fäbodar m.m.

När det gäller fäbodar har utskottet tidigare redovisat (bet. 2011/12: MJU24) att landsbygdsprogrammet när det gäller miljöersättning för biologisk mångfald och kulturmiljövärden i betesmarker, slätterängar och våtmarker ska bidra till skötseln av minst 500 000 hektar betes- och slättermarker. Vidare ska den biologiska mångfalden och kulturmiljövärden vid 230 fäbodar bevaras.

Utskottet har fått information om att ca 230 fäbodar fick ersättning inom miljöersättningen för betesmarker och slätterängar i slutet på förra programperioden och att delmålet i miljömålet sattes utifrån det (det var 234 fäbodar 2006). Senaste uppgiften för 2013 är att 221 fäbodar får ersättning inom miljöersättningen för betesmarker och slätterängar. Som tidigare har nämnts har arealen betesmarker och slätterängar inom miljöersättningen gått ned, vilket innebär att det jämförelsevis är ganska god målpuff-fyllelse för just fäbodbruket.

Jordbruksministern har i svar på två skriftliga frågor (2006/07:1318 och 2006/07:1319) redovisat att det svenska fäbodbruket är en viktig del av vårt kulturarv, och som förvaltare av natur- och kulturmiljövärden är fäbodarna viktiga att bevara (bet. 2011/12: MJU16). Därför innehåller det svenska landsbygdsprogrammet omfattande ersättningar för att kompensera fäbodbrukarna för de insatser som de gör för att bevara dessa värden. Ersättningarna till fäbodbetet har förändrats på ett antal punkter jämfört med tidigare program. Motivet för dessa förändringar är bl.a. att ersättningen i vissa fall har lett till en för hög betesintensitet, vilket kan riskera de biologiska och kulturhistoriska värdena. Till skillnad från tidigare program är ersättningarna till fäbodbetet uppdelade på flera insatser. I stället för att enbart basera ersättningen på basis av antalet djur vid fäboden innehåller de nya ersättningarna också en grundläggande kompensation för alla brukare som bedriver fäbodbruk, oavsett hur många djur man håller vid sin fäbod. Dessutom finns en möjlighet för länsstyrelserna att i sina regionala prioriteringar bevilja ytterligare stöd för angelägna skötselåtgärder vid fäbodarna.

Utöver de riktade ersättningarna till fäbodbeta finns flera insatser inom landsbygdsprogrammet för att stärka fäbodbruket såsom investeringsstöd, förädlingsstöd och stöd för kompetensutveckling. De samlade insatserna inom det nya landsbygdsprogrammet, både miljöersättningar och övriga insatser inom programmet, ska bidra till att fäbodbruket i Sverige ska kunna fortsätta att utvecklas och bidra till en positiv utveckling på den svenska landsbygden. Jordbruksministern såg därför inte behov av att ytterligare tillföra resurser till fäbodbruket, utöver de kraftfulla satsningar som görs inom landsbygdsprogrammet.

Utskottet konstaterar att miljöersättningen Biologisk mångfald och kulturmiljövärden i betesmarker, slätterängar och våtmarker för fäbodbeta och för fäbod i bruk utgår med stöd av landsbygdsprogrammet. Härutöver finns inom avsnittet Regionalt prioriterade ersättningar (avsnitt 17.3) ytterligare åtgärder för att särskilt stödja skötsel av fäbodvall och fäbodskog.

I propositionen redovisas att de stimulansåtgärder för företag som regeringen har genomfört under de senaste åren har varit betydelsefulla för de areella näringarna, inte minst med anledning av den ogynnsamma lönsamhetsutvecklingen på jordbruksområdet. Exempel på åtgärder är generella åtgärder för företagen såsom sänkningen av egenavgifterna samt specifika åtgärder för sektorn, t.ex. att handelsgödselskatten tagits bort och att slakteriavgifterna har sänkts. Enligt uppgift från Landsbygdsdepartementet upphörde beskattningen av kväveinnehållet i handelsgödsel den 1 januari 2010 (jfr prop. 2009/10:1 utg.omr. 23). Innan skatten togs bort var Sverige i princip ensamt om att tillämpa en generell skatt på handelsgödsel avseende både kväve- och kadmiuminnehåll. Skatten anses ha försämrat de svenska lantbrukarnas konkurrensvillkor jämfört med lantbrukare i andra medlemsländer.

Utskottet har tidigare i detta betänkande redovisat att landsbygdsprogrammet under 2010 tillfördes ca 1,4 miljarder kronor, bl.a. på grund av den s.k. hälsokontrollen. De tillförda medlen har använts för satsningar på bl.a. bredband. Hösten 2012 överlämnades ett förslag till ändring av landsbygdsprogrammet till EU-kommissionen. Programändringen gjordes dels av budgettekniska skäl, dels som en konsekvens av regeringens utökade satsning på bredband på landsbygden i budgetpropositionen för 2013. Landsbygdsprogrammet bidrar till utveckling på landsbygden. Omfattande insatser genomförs inom alla axlar, bl.a. en utökad satsning på infrastruktur för bredband. Resultatmålen, som avser hur stor andel av budgeten som har förbrukats, är fullt uppfyllda för axlarna 1, 3 och 4. Den programändring som överlämnades till EU-kommissionen i slutet av 2012 innebar, förutom tekniska justeringar i programmets finansiella tabeller, ytterligare en satsning på bredband med 600 miljoner kronor.

Efterfrågan på medel inom axel 3 ökade under 2010 och uppgången har hållit i sig. För att inte låsa in pengar i åtgärder där budgetutnyttjandet har varit lågt har länsstyrelserna haft möjlighet att flytta pengar mellan åtgärder och Jordbruksverket har även omfördelat pengar mellan länen. Utmär-

kande för året är satsningen på bredband på landsbygden om 600 miljoner kronor över två år. Landsbygdsprogrammet är ett av regeringens viktiga verktyg för att bidra till att hela Sverige ska kunna leva och för att säkerställa utveckling i hela landet. Tillgången till bredband är viktig för att kunna utveckla företag i hela landet samt för att kunna arbeta och skapa attraktivt boende i glesare bebyggda områden.

1:19 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter motsvarande EU:s finansiering av åtgärder i enlighet med det av EU-kommissionen godkända landsbygdsprogrammet för Sverige för perioden 2007–2013 och det kommande landsbygdsprogrammet för perioden 2014–2020. Anslaget får även användas för utgifter för EU:s program för stöd till biodling för perioden 2014–2016.

I rådets förordning (EG) nr 1698/2005 finns bestämmelser om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling för perioden 2007–2013.

I förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning (KOM(2011) 627) finns bestämmelser om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling avseende perioden 2014–2020.

I rådets förordning (EG) nr 1234/2007 finns bestämmelser om stöd till biodling.

Huvuddelen av åtgärderna som finansieras under anslaget är ersättningsformer som bygger på fleråriga åtaganden om utbetalningar. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:19 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 9 966 141 000 kronor 2015–2022.

Sverige har från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling tilldelats totalt ca 1 953 miljoner euro för landsbygdsprogrammet för perioden 2007–2013 och totalt ca 1 747 miljoner euro för perioden 2014–2020.

Sverige har från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling tilldelats totalt ca 970 000 euro för stöd för biodling för perioden 2014–2016.

Regeringen föreslår att 1 993 633 000 kronor anvisas under anslaget 1:19 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur för 2014.

1:20 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för försöks- och utvecklingsverksamhet och andra insatser i syfte att styra utvecklingen inom jordbruket och trädgårdsnäringen mot minskat växtnäringsläckage, minskad ammoniakavgång, säkrare och minskad användning av växtskyddsmedel, bevarande av biologisk mångfald och tillvaratagande av kulturvärden, för ekologisk produktion samt för klimat- och energiinsatser inom de areella näringarna.

Anslaget får användas för utgifter för uppföljning och utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken liksom för effekterna av de verksamheter som finansieras under anslaget.

Resultaten från verksamheten ligger till grund för bl.a. rådgivning, information och utbildning riktad till jordbrukare, lagstiftning på området samt framtagande och utveckling av insatser inom ramen för landsbygdsprogrammet.

Regeringen föreslår att 240 000 000 kronor tillförs anslaget för ett stöd för dubbel miljönytta med syfte att främja produktion av förnybar energi under 2014–2023.

Regeringen föreslår att 32 830 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

Motionerna

I partimotion 2013/14: MJ420 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) i denna del föreslås att anslaget förstärks med 250 000 000 kronor. Handelsgödselskatten bör återinföras. Den har varit ett betydelsefullt styrmedel för att minska övergödningen. Motsvarande medel ska användas till stöd för miljöförbättrande åtgärder i jordbrukssektorn. Vänsterpartiet föreslår ett kraftigt ökat anslag för att stödja åtgärder för minskat näringsläckage, minskad användning av bekämpningsmedel, ekologisk produktion samt bevarande av biologisk mångfald. Vänsterpartiet anslår 200 miljoner per år under perioden 2014–2016 för detta ändamål. Vänsterpartiet föreslog redan 2012 att ett metanreduceringsstöd skulle införas. Regeringen gör en satsning i Från gödsel till biogas och genomför det som pilotprojekt i södra Sverige. Vänsterpartiet föreslår att Från gödsel till biogas genomförs i hela landet från start och ökar anslaget med 50 miljoner kronor.

Enligt kommittémotion 2013/14: MJ483 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 1 i denna del bör anslaget minska med 4 000 000 kronor. Regeringen har föreslagit en försöksverksamhet i Skåne med metangasreduceringsersättning. För detta har 4 miljoner kronor anslagits under anslaget 1:20 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket. Dessa medel anser motionärerna ska överföras till anslaget 1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur. Jordbruksverket bör få i uppgift att i nära samarbete med Energimyndigheten utforma detaljerna i ett biogasstöd och en metangasreduceringsersättning för lantbrukare (yrkande 4). Energimyndigheten har

presenterat en biogasstrategi. Ett av förslagen i Energimyndighetens plan är en metangasreduceringsersättning på 20 öre per kilowattimme för producerad energi från stallgödsel. Biogasstödet innebär att en lantbrukare som producerar biogas och återvinner energin alternativt producerar fordonsgas från företagets naturgödselproduktion får en ersättning för den metangasavgång som förhindrats. Biogasen har alla möjligheter att bli konkurrenskraftig av egen kraft. Därför är det viktigt att producenterna av biogas får ett stöd som är tidsbegränsat och i linje med avskrivningskostnaden för anläggningen.

I kommittémotion 2013/14:MJ521 (MP) av Kew Nordqvist m.fl. i denna del föreslås att 10 miljoner kronor förs över från anslaget till ett nytt anslag: Åtgärder ekologisk produktion.

I fråga om metanreduceringsstöd för produktion av biogas ur gödsel anförs i kommittémotion 2013/14:T526 av Stina Bergström m.fl. (MP) yrkande 44 och motion 2013/14:N238 av Kew Nordqvist m.fl. (MP) yrkande 8 att det i Energimyndighetens förslag till biogasstrategi finns ett förslag på stöd för att tillvarata gödsel som annars bidrar till växthuseffekten, ett så kallat metanreduceringsstöd. Miljöpartiet anser att ett sådant stöd för mindre gårdar som producerar bioenergi av gödsel bör införas omgående och uppgå till 20 öre per kilowattimme producerad gas som produceras från gödsel.

Enligt motion 2013/14:N323 av Josef Fransson (SD) yrkande 3 bör möjligheter och nivåer stöd till producenter av biogödsel ses över. När slaktavfall används till biogas och restprodukten är avsedd att användas som en gödselprodukt, biogödsel, kräver det nuvarande regelverket att biomassan hettas upp till 70 grader i en timme för att restprodukten ska få spridas på åkermark. Denna process är kostsam, men ger å andra sidan en tillförlitlig produkt. En annan stor kostnad för biogödseln är lagringen, då produktionen är ganska konstant medan spridningen bara sker vissa tider på året. Det är angeläget att hitta möjligheter att lätta upp de regler som gäller när biogödseln tillåts att spridas. Jordbrukarna bör ges ett större förtroende att sprida gödseln efter förnuft, särskilt i södra Sverige.

Även i kommittémotion 2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 32 föreslås ett biogasstöd till lantbrukare som installerar biogasanläggningar för att röta gödsel från djurhållning. Biogasproducenten bör få 20 öre per kilowattimme för biogasen. Vidare krävs även en övergripande plan för hur staten, regionerna och kommunerna ska kunna samarbeta och hur företag ska kunna utvecklas och testa innovationer och pilotprojekt. Regeringen bör presentera en sektorsövergripande biogasstrategi för riksdagen.

Utskottets kompletterande uppgifter

Regeringens målsättning är enligt propositionen att Sverige ska vara en aktiv och ledande förebild med ett konkurrenskraftigt och hållbart jord- och skogsbruk som är miljöanpassat och tar till vara de förnybara resurser

som finns. För att förverkliga målsättningen kommer myndighetssamverkan att fortsätta för att ta till vara de gröna näringarnas potential för att producera förnybar energi. I detta syfte är det viktigt att främja olika miljö- och klimatfrämjande insatser för att t.ex. underlätta för biogasproduktion ur jordbruksråvara. Om det öppna landskapet minskar i omfattning hotas flera biotoper som är viktiga för många växt- och djurarters överlevnad samtidigt som landsbygdens attraktionskraft som boendemiljö och för turism minskar. De gröna näringarna ska ges förutsättningar att vara fortsatt konkurrenskraftiga samtidigt som naturresurserna brukas utan att förbrukas.

Energiutvinningen från biomassa ökar, och det beror till stor del på en ökad produktion och användning inom skogssektorn. Investeringsstödet för biogasproduktion inom landsbygdsprogrammet har bidragit till ett ökat intresse för att producera biogas på gårdsnivå.

Utskottet har tidigare redovisat (bet. 2012/13:MJU10) att det finns en rad möjligheter för jordbrukare, men också för andra företagare på landsbygden, att ansöka om företags- och projektstöd för förnybar energi inom landsbygdsprogrammet 2007–2013. Landsbygdsprogrammet omfattar en särskild satsning för investeringar i biogas där bl.a. investeringar i anläggningar för rötning av större mängder stallgödsel, eller anläggningar för samrötning av stallgödsel och andra substrat, prioriteras.

Satsningen på investeringsstöd inom landsbygdsprogrammet för biogasproduktion har ökat intresset för att producera biogas på gårdsnivå (bet. 2012/13:MJU2). Jordbruket bidrar med 1–2 procent av Sveriges bioenergiproduktion. Även produktionen av bioenergi från jordbruket ökar, bl.a. genom att restprodukter nyttjas, t.ex. halm, blast eller gödsel.

I betänkandet Djurhållning och miljön – hantering av risker och möjligheter med stallgödsel (SOU 2013:5) har en av regeringen förordnad utredare kartlagt de bestämmelser som gäller för hantering och användning av stallgödsel och andra biologiska produkter som förekommer i jordbruket eller i djurhållande verksamheter och har undersökt om överlappningar eller luckor finns i det nuvarande regelverket. Möjligheterna till förenklingar har undersökts när det gäller prövning av anläggningar för biogasproduktion där stallgödsel och andra biologiska restprodukter från jordbruket eller djurhållande verksamheter är tänkta att användas. Uppdraget redovisades i januari 2013 och ärendet bereds nu i Landsbygdsdepartementet.

Enligt Energimyndighetens förslag till en sektorsövergripande biogasstrategi (ER 2010:23) förhindrar rötning av stallgödsel både metangasavgång från stallgödsel och ersätter fossila bränslen med förnybar energi. Det är därför angeläget att rötningen av stallgödsel ökar. Lönsamheten med att producera biogas ur stallgödsel är låg, trots det investeringsstöd till biogas-anläggningar som finns inom landsbygdsprogrammet. Som ett komplement till investeringsstödet för biogas-anläggningar i landsbygdsprogrammet föreslår utredningen ett metanreduceringsstöd. Stödet är tänkt att ersätta stöd-

mottagaren för miljönyttan av den mängd metangas som genom biogasrötningen nyttiggörs till energi i stället för att avgå från stallgödseln direkt till atmosfären. Utredningen föreslår också att investeringsstödet till biogasanläggningar inom landsbygdsprogrammet inför nästa landsbygdsprogram (fr.o.m. 2014) på lämpligt sätt samordnas med det stöd som nu föreslås.

Genom ett beslut från den 10 oktober 2013 uppdrog regeringen åt Jordbruksverket att lämna förslag på hur ett pilotprojekt om ersättning för dubbel miljönytta, biogasproduktion ur gödsel, kan utformas. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Landsbygdsdepartementet) senast den 31 december 2013. I beslutet redovisas att regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2014 att 240 miljoner kronor tillförs anslaget 1:20 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket för ett stöd för dubbel miljönytta med syfte att främja produktion av förnybar energi under 2014–2023. I Energimyndighetens rapport Förslag till en sektorsövergripande biogasstrategi (ER 2010:23) framhålls metanreduceringsersättningen som ett möjligt styrmedel. Rötning av gödsel är en mycket bra teknik för att återcirkulera växtnäringssämnen till växtodlingen i jordbruket, samtidigt som det är en metod att minska läckage av skadligt metan till luften. En ersättning för gödselbaserad biogasproduktion är därför i linje med regeringens ambitioner om giftfria och resurseffektiva kretslopp.

1:21 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till jordbrukets yttre och inre rationalisering. Från och med 2006 disponeras anslaget helt för vissa omarronderingsprojekt i Dalarnas, Västra Götalands samt delar av Värmlands län.

I förordningen (1978:250) finns bestämmelser om statligt stöd till jordbrukets rationalisering (omtryckt 1988:999).

Anslaget ökas med 1 500 000 kronor årligen under 2014–2016 för möjligheten att utnyttja markreserv i nya omarronderingsområden. Regeringen föreslår att 4 116 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

1:22 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till underhåll, upprustning och investeringar i byggnader och andra fasta anläggningar på fjällägenheter. Anslaget får även användas för utgifter för att täcka avvecklingsbidrag och avträdesersättning till arrendatorer.

Regeringen föreslår att 1 029 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

1:23 Främjande av rennärigen m.m.

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till åtgärder för att främja rennärigen i form av

- underhåll eller rivning av vissa riksgränsstängsel och renskötselaneläggningar som staten har underhållsansvar för
- statens del av kostnaderna för redovisning av markanvändningen, riksintressen och marker som är värdefulla för renskötelsen samt natur- och kulturmiljövården
- utveckling av företagsregistret för rennärigen
- bidrag enligt 35 b § rennärlingsförordningen (1993:384)
- prisstöd till rennärigen enligt förordningen (1986:255) om pristillägg på renkött
- ersättning till följd av Tjernobyloolyckan enligt förordningen (1994:246) om ersättning för vissa merkostnader och förluster med anledning av Tjernobyloolyckan
- kostnader för medling m.m. i tvister mellan samebyar och jordbrukare när det gäller konflikter på grund av renbetning på åkermark
- katastrofskadeskydd enligt 35 a § rennärlingsförordningen
- ersättning till följd av skador orsakade av rovdjur på ren enligt 4–5 §§ viltskadeförordningen (2001:724)
- åtgärder för anpassning till ändrade klimatförhållanden samt övriga åtgärder för främjande av rennärigen.

Regeringen föreslår att 107 915 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

Motionen

I partimotion 2013/14:MJ420 (V) av Jonas Sjöstedt m.fl. i denna del föreslås att anslaget förstärks med 20 miljoner kronor i stöd till rennärigen för att främja åtgärder som genetiskt förstärker vargstammen genom naturlig invandring genom renskötseområdet. Åtgärder ska genomföras i samarbete med rennärigen.

Utskottets kompletterande uppgifter

I regeringens proposition 2012/13:191 En hållbar rovdjurspolitik redovisas att genetiken i vargstammen gradvis har förbättrats, inavelskoefficienten minskade med 20 procent och den genetiska variationen ökade med 50 procent under perioden 2007–2013. Den genetiska statusen kommer att förbättras ytterligare de närmaste åren till följd av de många avkommorna till de finsk-ryska vargarna som invandrade 2006 och 2007 samt den lyckade genetiska förstärkningen 2013 genom flytten av ett invandrat vargpar från Tornedalen till Tiveden. Det är dock viktigt att vargar från Finland och Ryssland även fortsättningsvis vandrar till den svensk-norska stammen och reproducerar sig. Naturvårdsverket bör även fortsättningsvis arbeta med

den genetiska förstärkningen, i första hand genom att underlätta för naturligt invandrade vargar att förflytta sig till den vargpopulation som finns i Mellansverige. Naturvårdsverket bör få välja lämplig metod för genetisk förstärkning och slutföra uppdraget om genetisk förstärkning av vargstammen i Sverige enligt regeringens beslut från den 20 december 2012 (dnr M2012/3438/Nm).

Vidare anför regeringen att regelbundna föryngringar av varg i stora delar av renskötseområdet inte är möjliga att förena med modern renskötsel. Men i den mån det kan vara möjligt med enstaka föryngringar, bör föryngringarna begränsas till de områden där de gör minst skada, oavsett om det är i åretruntmarkerna eller i vinterbetesmarkerna. Det kan vara områden där det inte finns renar under den aktuella perioden eller där förutsättningarna för att vidta förebyggande åtgärder är gynnsamma. Av Naturvårdsverkets redovisning av regeringsuppdraget om bevarande av en genetiskt värdefull vargtik (G 82-10) som etablerat revir i ett område i gränstrakterna mellan Västernorrlands, Västerbottens och Jämtlands län framgår bl.a. de svårigheter som är förenade med att ha varg i renskötseområdet. Svårigheterna avser såväl att finna områden som är lämpliga för förebyggande åtgärder som dessa åtgärders verkningsgrad. Det är dessutom förenat med tämligen stora kostnader att försöka minimera risken för skador på renskötseln. Arbetet med regeringsuppdraget om bevarandet av en genetiskt viktig varg har genererat ökad kunskap och ömsesidig förståelse som har varit värdefull. Sametinget, samebyarna, Naturvårdsverket och länsstyrelserna bör utveckla det samarbete som påbörjats för att dra lärdomar för framtiden om förekomst av varg i renskötseområdet.

Med hänsyn till det som nu har sagts om vargförekomst i renskötseområdet och till de positiva erfarenheterna av det vargpar som invandrat till Tornedalen och flyttats till Tiveden, anser regeringen att genetiskt värdefulla vargar som invandrar från nordost till renskötseområdet i första hand ska flyttas så snart som möjligt. Behovet av att tillåta vargförekomst i renskötseområdet under en längre tid synes inte vara välmotiverat med hänsyn till kostnaderna och svårigheterna att vidta förebyggande åtgärder. Det är mera angeläget att andra rovdjursarter som har sin förekomst koncentrerad till renskötseområdet, framför allt järv och kungsörn, i första hand får överlevnadsmöjligheter i renskötseområdet inom ramen för den fastställda toleransnivån.

1:24 Sveriges lantbruksuniversitet

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå samt för forskning och utbildning på forskarnivå inom livsmedelsproduktion, djurhållning, djurhälsa och djurskydd, skog, skogsbruk och förädling av skogsråvara, landsbygdsutveckling, rekreation och fritid samt landskapsplanering och markanvändning i tätorter och tätortsnära mil-

jöer. Anslaget får även användas för ersättning för behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildning inom samma områden samt för fortlöpande miljöanalys.

Avgiftsintäkterna disponeras av SLU. Avgiftsintäkterna avser bl.a. forskningsuppdrag och djursjukvård.

För 2014 föreslås anslaget minska med 2,4 miljoner kronor till följd av kvalitetsbaserad omfördelning av forskningsmedel. Vidare föreslås anslaget öka med 34 miljoner kronor i enlighet med förslag i propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30 – se avsnitt 10.2 Förändringar på anslagen för forskning och forskarutbildning inom utgiftsområde 16).

Regeringen föreslår att 1 702 926 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

Motionerna

I partimotion 2013/14: MJ420 av Jonas Sjöstedt m.fl. i denna del föreslår Vänsterpartiet att anslaget höjs med 10 miljoner kronor för att stärka Artprojektets arbete med att öka kunskapen om vår biologiska mångfald och sprida denna genom folkbildningsprojektet Nationalnyckeln i bokform.

Sverigedemokraterna föreslår i sin kommittémotion 2013/14: MJ465 av Josef Fransson m.fl. i denna del att anslaget förstärks med 75 miljoner kronor. Sverigedemokraterna vill öka anslagen till både Sveriges lantbruksuniversitet och Linnéuniversitetet, som agerar huvudman för skogs- och träprogrammet.

Miljöpartiet yrkar i sin kommittémotion 2013/14: MJ521 av Kew Nordqvist m.fl. i denna del att anslaget höjs med 65 miljoner kronor för miljömålsrelaterat arbete inom jordbruksområdet. Det anförs vidare att särskilda satsningar behövs på Artdatabankens arbete med Nationalnyckeln inom SLU och på verksamheten vid Nationellt center för djurvälstånd (SCAW) som utöver forskning arbetar med utbildning och rådgivning på djurvälståndsområdet.

Även Socialdemokraterna tar i sin kommittémotion 2013/14: MJ483 av Matilda Ernkrans m.fl. yrkande 7 upp Svenska artprojektet och framhåller att det är en viktig grund för arbetet med att bevara den svenska biologiska mångfalden. Det ska inte vara ett politiskt beslut om Nationalnyckeln ska presenteras i bokform eller digital form.

I motion 2013/14: MJ375 av Anita Brodén m.fl. (FP) anförs att forskning och vetenskaplig kunskapsuppbyggnad kring olika arters betydelse för fortsatta livsbetingelser på jorden inte nog kan betonas. Som exempel nämns att Sverige under ett decennium bedrivit en värdefull kartläggning, under benämningen Svenska artprojektet, där forskare upptäckt 850 nya arter, sett ur ett globalt perspektiv.

Enligt motion 2013/14: MJ226 av Sten Bergheden (M) måste man se över möjligheten att ta vara på den kompetens som finns vid SLU i Skara för forskningen om framtidens gröna näringar.

I kommittémotion 2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 18 anförs att vidareförädling av skogsråvara bör vara ett prioriterat område för forskning på Sveriges lantbruksuniversitet (SLU).

Utskottets kompletterande uppgifter

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) utbildar, forskar och bedriver miljöanalys om människans förvaltning och hållbara nyttjande av de biologiska naturresurserna. Det övergripande målet är att utbildning och forskning ska hålla en internationellt sett hög kvalitet och bedrivs effektivt. Två externa utredningar har initierats och presenterats för att stärka verksamheten och öka SLU:s konkurrenskraft för framtiden. Arbetet, som beräknas vara klart till 2014, bedrivs i fyra delprojekt: fakultetsstruktur, ledningsstruktur, utbildningsutbud och harmonisering av administrativa rutiner.

I propositionen framhåller regeringen att den bedömer att målen för utbildning och forskning inom Landsbygdsdepartementets områden är uppfyllda. Ansökningssiffrorna för SLU pekar på ett tämligen konstant intresse för utbildning inom de gröna näringarna. Flera utbildningar som är angelägna för den nationella kompetensförsörjningen har fortfarande få sökande.

Så som utskottet har konstaterat i tidigare betänkanden (senast i bet. 2012/13:MJU2) är det enligt förordningen (1993:221) för Sveriges lantbruksuniversitet en uppgift för universitetets styrelse att besluta i viktigare frågor om den interna resursfördelningen.

När det gäller forskning anförs i propositionen att forskningen vid SLU sammantaget har ökat under de senaste åren. Sedan 2010 har dock ökningen skett genom ökade statsanslag, medan externa bidrag och uppdrag minskat något. Den vetenskapliga publiceringen har ökat kontinuerligt sedan mitten av 2005. I enlighet med de rekommendationer som gavs i den utvärdering av SLU:s forskning som presenterades 2009 (Kvalitet och Nytt, KoN) har SLU fortsatt göra strategiska förstärkningar på utvalda forskningsområden. I de fyra tvärvetenskapliga framtidsplattformarna (s.k. Futureområden) arbetar forskare tillsammans för att underlätta samordning av forskning för globala utmaningar och nationella behov. Dessa framtidsplattformar (Framtidens skogar (Future forests), Framtidens lantbruk, Framtidens djurhälsa och djurvälstånd och Människan i framtidens miljöer) behandlar frågor i linje med målen för regeringens vision bruka utan att förbruka. De kommer att utgöra tvärvetenskapliga plattformar för t.ex. intern och extern samverkan, samordning av forskningsprojekt och utformning av större programansökningar. Områdena kommer att innebära en kraftsamling som gör det möjligt för SLU att ta på sig en framträdande roll som koordinator för stora nationella och internationella forskningsprogram.

Future Forests startade 2009 och är det största skogsforskningsprogrammet någonsin i Sverige. Det löper över åtta år och sysselsätter ett trettio-tal forskare på heltid från huvudsakligen SLU, Umeå universitet och Skog-

forsk. Därutöver är också ett stort antal andra forskare inom och utom Sverige engagerade. Future Forests spänner över flera vetenskapsgrenar. Programmet ska leverera vetenskap av hög kvalitet och förmedla kunskaper för praktisk användning i skogen. Programmet har tre inriktningar: virkesproduktion, biologisk mångfald och sociala värden. Det finansieras genom Mistra, SLU, Umeå universitet, Skogforsk, skogsföretag och skogsägarföreningar. De totala anslagen uppgår till ca 250 miljoner kronor. Enligt uppgifter från Landsbygdsdepartementet fick även Formas och Vinnova pengar via Forsknings- och innovationspropositionen 2012 (prop. 2012/13:30) för satsningar dels på skogsråvara och biomassa för nya material och biobaserade produkter, dels för s.k. Strategiska Innovationsområden (SIO) för att möta samhällsutmaningar (se även under anslaget 1:25).

När det gäller artprojektet anförs i årets budgetproposition att regeringen fastställde riktlinjer för projektet i februari 2013 mot bakgrund av den översyn av Svenska artprojektet som genomfördes under 2012. I riktlinjerna anges vilka mål som ska gälla för projektet. Regeringen har därutöver uppdragit åt Sveriges lantbruksuniversitet att lämna förslag till effektiviseringar och kostnadsbesparingar inom Svenska artprojektets verksamhet. SLU redovisade detta uppdrag den 15 maj 2013. I översynen av artprojektet påpekades att stödet till biologiska samlingar m.m. inom projektet behövde ses över i särskild ordning. Under våren 2013 har det därför genomförts en översyn (kartläggning) inom Regeringskansliet av detta stöds betydelse för Svenska artprojektet. Enligt uppgifter från Landsbygdsdepartementet har regeringen beslutat att Svenska artprojektets mål bl.a. ska vara att tillgängliggöra fakta och data för i första hand forskare och yrkesverksamma naturvårdare, med fokus på digital kunskapsspridning. I andra hand kan den naturintresserade allmänhetens intressen tillgodoses, om lämpligt i samverkan med andra aktörer, bl.a. för att stimulera och kvalitetssäkra dess inrapportering av artobservationer till Artportalen. Enligt departementet finns således inget som hindrar att materialet presenteras i bokform om medel för detta finns tillgängligt.

1:25 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för stöd till grundforskning och behovsmotiverad forskning för de areella näringarna. Anslaget får även användas till projektrelaterade utgifter för utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, resor och seminarier samt informationsinsatser inom området. Förvaltningsanslaget redovisas under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård under anslaget 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader, och anslaget för forskning

inom områdena miljö och samhällsbyggande redovisas under anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning under samma utgiftsområde.

Fleråriga åtaganden behöver ingås för att underlätta planering, utlysning och genomförande av långsiktiga forskningsprojekt. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:25 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 500 000 000 kronor 2015–2019.

I enlighet med proposition 2012/13:30 Forskning och innovation, föreslår regeringen att anslaget ökar med 52,5 miljoner kronor 2014 bl.a. för en satsning på forskning om skogsråvara och biomassa.

Regeringen föreslår att 495 660 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:MJ465 av Josef Fransson m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget höjs med 25 miljoner kronor. Det framhålls att intresset för en framtid inom näringen ökar i takt med att politiken väljer att prioritera en näringslivsvänlig inriktning för skogen, och att Sverige i dag är en av de ledande nationerna inom skogsforskning. Textilier, bioplasster, superstarka kompositer, kolfibermaterial och en ny generation drivmedel utvecklas och produceras redan på laboratorier och i fabriker. Sverigedemokraterna skjuter därför till medel till forskning inom skogsnäringen. Sverigedemokraterna yrkar även på att Sverige ska verka för att bli världsledande inom miljöfrämjande grödor (motion 2013/14:MJ366 av Josef Fransson).

Miljöpartiet anför i sin motion 2012/13:MJ445 av Tina Ehn m.fl. att det behövs forskningssatsningar på ekologiskt lantbruk. Det framhålls att ökade forskningssatsningar bl.a. behövs för att utveckla det ekologiska jordbruket med fokus på hela jordbrukssystemets funktioner och att det behövs ökade möjligheter för att få pengar till projekt som varar 10–20 år (yrkande 9). Vidare anføres att det behövs forskning, utbildning och utveckling av metoder för ekologisk produktion och att en del av SLU:s anslag bör kunna komma andra aktörer till godo, exempelvis Beras eller Linnéuniversitetet (yrkande 12).

I motion 2013/14:MJ379 av Mats Pertoft och Kew Nordqvist (båda MP) anføres att möjligheterna att ge Stiftelsen Biodynamiska Forskningsinstitutet (SBFI) i Södertälje ett grundanslag bör utredas, bl.a. med hänsyn till Beras-projektet.

Enligt motion 2013/14:MJ235 av Irene Oskarsson (KD) behöver behoven för tillämpad växtförädling inventeras och främjas genom att resurser prioriteras till detta inom forskningen.

I flera motioner framhålls behovet av hästforskning. I motion 2013/14: MJ309 av Ingela Nylund Watz och Ann-Kristine Johansson (båda S) framhålls att det är olyckligt att det statliga stödet till hästforskningen kraftigt reducerats då denna forskning spänner över ett brett fält. Det handlar bl.a. om hästens välbefinnande, reproduktion och avel, antibiotikaresistens och arbetsmiljöfrågor, men också om tillväxt och företagande för att bidra till branschens mognad. Enligt motion 2013/14: MJ320 av Christer Akej (M) behövs mer forskning och utbildning till hästnäringens riksanläggning i Flyinge. I såväl motion 2012/13: MJ474 av Cecilia Widegren (M) yrkande 10 som motion 2013/14: Kr218 av Cecilia Widegren (M) yrkande 10 framhålls behovet av att se över möjligheterna för att fortsätta stödja forskningen för bättre djurvård och djurhälsa, inte minst för att förbättra hovhälsan.

Enligt motion 2013/14: MJ274 av Gustav Nilsson (M) är det angeläget att forskningen kring älgdöden fortskrider och prioriteras.

Flera motioner tar också upp forskning om livsmedel. I motion 2013/14: MJ467 av Johnny Skalin (SD) framhålls att tillsatsers effekter – i kombination eller enskilt – i livsmedel måste utredas på ett övergripande och seriöst plan, via oberoende och statligt finansierade forskare, samt att lämpliga åtgärder bör föreslås till riksdagen utifrån resultatet. I motion 2013/14: MJ226 av Sten Bergheden (M) yrkande 2 framhålls att för att Sverige ska kunna bli ett matland i världsklass bör forskning och utveckling främjas så att vi kan ligga i framkant med kunskap och innovationer om livsmedelproduktion. I motion 2013/14: MJ466 av Gunnar André (FP) anförs att forskning och framställning av svenskproducerade ostsorter bör utvecklas inom näringsgrenen Svensk Mat.

Vänsterpartiet framhåller i sin kommittémotion 2013/14: MJ374 av Jens Holm m.fl. yrkande 7 att adekvata resurser bör anslås till djurfria metoder inom toxikologisk forskning. Vidare framhålls att det måste finnas ett tydligt myndighetsansvar för detta.

Utskottets kompletterande uppgifter

Enligt uppgifter från Landsbyggsdepartementet riktar man normalt inte forskningsanslagen mot specifika forskningsinsatser, utan medlen kan sökas hos forskningsfinansiärerna i konkurrens med andra forskare.

Varje år fördelar Forskningsrådet Formas omkring 900 miljoner kronor till olika forskningsprojekt. Enligt rådet går omkring hälften av forskningsstödet till projekt i öppna utlysningar, inom alla ansvarsområden. Av resterande medel går huvuddelen till riktade satsningar, och en mindre del till samfinansierad forskning inom Landsbyggsdepartementets ansvarsområden. Det finns även medel avsatta till information, internationell verksamhet, akutbidrag och utvärderingar. Riktade satsningar är utlysningar inom avgränsade tematiska områden med särskilt angelägna forsknings- och kunskapsbehov. I enlighet med regeringens direktiv har under senare år andelen öronmärkta forskningsmedel mot särskilt riktade satsningar ökat,

vilket i sin tur har medfört att andelen forskningsmedel i den öppna ansökningsprocessen minskar. Som exempel på riktade satsningar framhåller rådet bl.a. satsningar inom djurskydd, hästforskning och forskning inom ekologisk produktion.

Regeringen har uppdragit åt Formas att genomföra en särskild utlysning inom området djurskydd om totalt 12 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2009. Enligt forskarrådet har det beviljat medel till 16 projekt inom ramen för uppdraget, men konstaterar samtidigt att inte alla beviljade projekt uppnår de högt ställda kvalitetskraven. En förklaring kan vara att tillgången på forskningsmedel under senare år har varit förhållandevis god i relation till antalet forskare. Totalt för perioden 2009–2011 har ca 30 miljoner kronor beviljats, enligt rådet. Av budgetpropositionen framgår att Jordbruksverkets medel för forsknings- och utvecklingsverksamhet rörande djurskydd samt prövning av nya tekniska system upphörde 2012 och att särskilda medel för utveckling av djurskyddsbefrämjande åtgärder i stället har avsatts inom Formas befintliga anslag. Av regleringsbrev för budgetåret 2013 avseende anslaget 1:25 (Formas) framgår att minst 12 miljoner kronor ska användas för forskning om djurskydd. Utlysning och utvärdering ska ske efter samråd med Jordbruksverket. Vidare ska minst 6 miljoner kronor användas för utveckling av djurskyddsbefrämjande åtgärder. Beviljande av medel ska ske i samråd med Jordbruksverket. Högst 2 miljoner kronor ska användas för att bidra till svenska laboratoriers deltagande i projekt på EU-nivå om validering av alternativa metoder för djurförsök. Medel ska beviljas efter samråd med Vetenskapsrådet. Av propositionen framgår det vidare att djurskyddsforskning bedrivs vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) inom ramen för universitetets anslag. Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2013 avseende SLU ska minst 5 miljoner kronor användas för projekt avseende djurskyddsforskning.

Som framgår av budgetpropositionen lämnade Vetenskapsrådet under 2012 forskningsstöd för utveckling av alternativa metoder till djurförsök, och enligt regleringsbrevet för budgetåret 2013 ska minst 13 miljoner kronor gå till forskning om alternativa metoder till djurförsök; utlysningen av medlen ska ske efter samråd med Jordbruksverket. Det kan även noteras att regeringen i propositionen Ändringar i djurskyddslagen (prop. 2013/14:41) gör bedömningen att ett kompetenscentrum för alternativa metoder till djurförsök, s.k. 3R-frågor (dvs. metoder som ersätter, förfinar eller minskar djurförök – efter engelskans Replacement, Refinement, Reduction), bör inrättas på Jordbruksverket (se nedan under Nya anslag). Detta centrum bör medverka i diskussionerna om den bästa användningen av de statliga forskningsmedel som är riktade till 3R-området och bidra till en ökad spridning av resultaten om nya forskningsrön. I nämnda proposition gör regeringen vidare bedömningen att det nya centrumet bör kartlägga vad svårigheter med att kvalificera sig för valideringsstudier kan bestå i och bedöma om särskilda åtgärder bör vidtas. Regeringen bedömer att såväl

utveckling och validering av alternativa metoder som andra åtgärder för att bidra till att alternativa metoder ska komma till praktisk användning är av stor betydelse för 3R-arbetet.

Enligt Forskningsrådet Formas påbörjades 2006 ett samfinansierat program inom hästforskning tillsammans med Stiftelsen svensk hästforskning (SSH) och Stiftelsen lantbruksforskning (SLF). Forskningen som stöds fokuserar på hälsa, reproduktion samt hästens betydelse för miljö, människa och samhälle. Norska intressenter gick med i samarbetet 2009, och namnet ändrades då till Stiftelsen Hästforskning (SHF). Totalt har parterna satsat 22 miljoner kronor 2010, där medel från Formas förmedlas via Statens jordbruksverk med 9 miljoner kronor. Formas har deltagit som adjungerad ledamot i såväl styrelsen för SHF som i den forskningskommitté som har bedömt och rangordnat inkomna ansökningar.

Regeringens ambition var att den certifierade ekologiska odlingen vid utgången av 2010 bör uppgå till minst 20 procent av landets jordbruksmark. För att de nationella miljö kvalitetsmålen ska kunna uppnås krävs ökad kunskap. Ett led att uppnå målen är bl.a. genom forskning, där Formas inom området Ekologisk jordbruks- och trädgårdsproduktion har finansierat forskning sedan 1996. Forskarrådet har beviljat 46 miljoner kronor till tolv projekt för åren 2010–2012. I fokus för flera av projekten står ekosystemtjänster, det vill säga de tjänster som naturen tillhandahåller människan. En forskargrupp ska bl.a. studera hur ekosystemtjänsterna påverkas av en intensifiering av jordbruket och den förändring av odlingslandskapet som det innebär. För många projekt är det djurens välfärd och hälsa som står i fokus. Kunskaperna som genereras ska bidra till förbättrad biologisk bekämpning och ökad produktion på ekologiska gårdar. Regeringen gav den 6 oktober 2011 Jordbruksverket i uppdrag att vidare analysera behov och utformning av nya mål för ekologisk produktion inför det kommande landsbygdsprogrammet 2014–2020. Uppdraget redovisades den 31 maj 2012 som en del i rapporteringen av tekniskt underlag inför kommande landsbygdsprogram. Av regleringsbrevet för budgetåret 2013 avseende anslaget 1:25 (Formas) framgår att stöd till forskning rörande ekologisk produktion ska finansieras med minst 12 000 000 kronor och att stöd till samfinansierad forskning ska finansieras med minst 41 500 000 kronor inom jordbruks- och miljöteknik, skogsforskning, trädgårdsforskning samt forskning inom växtförädlingsområdet m.m. Stöd till samfinansierad jordbruks- och miljöteknisk forskning och samfinansierad skogsforskning ska efter rekvisition utbetalas till Stiftelsen Institutet för jordbruks- och miljöteknik (Stiftelsen JTI) respektive Stiftelsen Skogsbrukets Forskningsinstitut (Skogforsk) i enlighet med avtal mellan forskningsrådet och respektive stiftelse. Verksamhet inom växtförädlingsområdet vid SLU ska finansieras med 4 000 000 kronor under förutsättning att den medfinansieras av SLU. Stöd till samfinansierad forskning inom växtförädlingsområdet får utbetalas för forskning i enlighet med avtal mellan forskningsrådet och Stiftelsen

Lantbruksforskning. Stöd till samfinansierad forskning inom trädgårdsområdet får betalas ut till forskningsorgan i enlighet med avtal mellan forskningsrådet och företrädare för näringen.

Regeringen satsade under 2012 även medel på certifieringsstöd, marknadsfrämjande åtgärder, fältforskning, Centrum för ekologisk produktion och konsumtion (Epok) vid Sveriges lantbruksuniversitet, försöks- och utvecklingsverksamhet samt Ekologiskt Forum. Under anslaget 1:16 Konkurrenskraftig livsmedelssektor ges också särskilt stöd till ekologiska projekt. Regeringens satsningar har bidragit till att främja marknaden för ekologiska produkter. Det framgår exempelvis av regleringsbrevet för budgetåret 2013 avseende Sveriges lantbruksuniversitet att minst 5 000 000 kronor ska användas till den verksamhet som bedrivs vid Centrum för ekologisk produktion och konsumtion, minst 1 500 000 kronor ska användas för växtförädlingsprojekt, företrädesvis för samnordisk växtförädling i samverkan med näringen, och minst 5 000 000 kronor ska användas för Centrum för biologiska bekämpningsmedel.

Av budgetpropositionen framgår att nya medel har tillförts projekt inom ramen för TvärLivs, som är ett forskningsprogram inom livsmedelsområdet. Staten och livsmedelsbranschen gör under perioden 2010–2014 en gemensam satsning för att stödja svensk livsmedelsforskning. Bakgrunden är att regeringen har uppdragit åt Formas och Vinnova att i samverkan med livsmedelsbranschen utforma och genomföra ett tvärvetenskapligt forskningsprogram för livsmedel. Programmet är samfinansierat mellan stat och näringsliv. Målsättningen med det tvärvetenskapliga forskningsprogrammet är

- att stärka svensk livsmedelsforskning
- att stärka branschens förmåga till innovation och kostnadseffektivitet
- att skapa en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelssektor.

Programmet ska stimulera behovsmotiverad forskning inom livsmedelsvetenskap och andra forskningsområden av betydelse för livsmedelsbranschen.

När det gäller toxikologisk forskning framgår det av regleringsbrevet att Formas får medverka i en eventuell finansiering av toxikologisk forskningsverksamhet i anslutning till Astra Zeneca. Enligt uppgifter från Miljödepartementet finns det pågående forskning om toxikologi vid olika universitet. Sveriges tio största universitet har tillsammans skapat ett nationellt akademiskt centrum för toxikologisk forskning inom ramen för Swetox, som förläggs till Astra Zenecas tidigare lokaler utanför Södertälje. Karolinska Institutet bidrar med 50 miljoner kronor och ansvarar för att samordna centret. Forskningen kommer t.ex. att inriktas på människors hälsa samt kemikaliers påverkan på djur och natur, så kallad ekotoxikologi. Över ett visst antal år kommer Formas att satsa totalt 50 miljoner kronor i stöd till forskare vid svenska universitet, högskolor eller forskningsinstitut som vill förlägga verksamhet till Swetox. Swetox framhåller att då man har en kombination av expertis och möjligheter att utföra kvalitativa försök i djur är

det essentiellt att utveckling av alternativ till djurförsök – den s.k. 3R-principen – genomsyrar allt arbete för att motsvara de förväntningar som finns i samhället. Utvecklingen av alternativ till djurförsök skapar ett behov av nya testmetoder och validering av dessa för att de ska kunna användas industriellt. Swetox framhåller att man genom sin kombinerade in vitro- och in vivo-verksamhet samt gedigna erfarenhet inom 3R har en unik möjlighet att validera nya alternativ till djurförsök och att man dessutom har en vilja att verka som valideringscenter för alternativa metoder inom EU.

Enligt uppgifter från Miljödepartementet finns det vid Kemikalieinspektionen ett toxikologiskt råd som samordnar och sprider kunskapen kring toxikologi. Toxikologiska rådet bildades 1986. Syftet var att göra det lättare för myndigheter och forskare som hanterar frågor om ämnen som kan utgöra ett hot mot hälsa och miljö att samordna sina kunskaper.

När det gäller frågan om anslag till SBFI framgår det av regleringsbrev för budgetåret 2012 avseende anslagen 1:28 och 1:29 att 500 000 kronor skulle utbetalas till SBFI. Av SBFI:s årsberättelse framgår att utöver enskilda bidrag har verksamheten bedrivits med stöd av bl.a. Adda Svennedals Lantbruksfond, Vidarstiftelsen, Ekhagastiftelsen, Leader Södertälje Landsbygd, Software Stiftung, Stiftelsen Biodynamiska Produkter, Formas, Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms läns landsting, Havs- och vattenmyndigheten, statsanslag från regeringen samt EU:s strukturfond för Östersjöregionen. Enligt uppgifter från Landsbygddepartementet har medelstillelningen gått via Landsbygddepartementets anslag till Formas genom en öronmärkning av 500 000 kronor i regleringsbrevet till Formas. Formas har i regleringsbrevet för 2012 haft uppdraget att redovisa resultaten av den forskning som finansierats genom bidraget via Formas och att göra en analys och bedömning av denna forskning. Formas bedömning var att den aktuella forskningen inte höll den höga kvalitet som kunde förväntas av den forskning som finansieras via forskningsrådet. Ett mått på hög kvalitet i forskningen är publicering av vetenskapliga artiklar och citeringar. Institutet uppvisar få publicerade artiklar, och de få som är publicerade förekommer i tidskrifter med s.k. low impact enligt utvärderingen. Bidraget till SBFI ströks därefter efter beslut på politisk nivå med motiveringen att ett svenskt forskningsråd inte ska ha öronmärkta medel till något som inte har tydligt visad vetenskaplig höjd.

1:26 Bidrag till skogs- och lantbruksakademien

Propositionen

Anslaget får användas för att finansiera verksamheten vid Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA).

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA) fungerar som diskussionsplattform för ledande företrädare inom den gröna sektorn. Under året har KSLA bedrivit en omfattande konferens- och seminarieverksamhet

inom områden angelägna för de areella näringarna. Akademien fyller en viktig funktion som länk mellan forskning, näringsliv, övriga samhällsorgan och ideella organisationer.

Regeringen föreslår att 1 177 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

Förslag till nya anslag m.m.

Motionerna

I partimotion 2013/14:MJ420 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) i denna del föreslås att 30 miljoner kronor anslås på ett nytt anslag: Ekorådgivare. Tjänster som ekorådgivare bör inrättas för att underlätta och stimulera nyetablering av ekologiskt jordbruk. Även i kommittémotion 2013/14: MJ302 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 1 föreslås att ekorådgivare inrättas för ny etablering av ekologiska jordbruk.

I kommittémotion 2013/14:MJ465 av Josef Fransson m.fl. (SD) i denna del yrkas att 100 miljoner kronor anslås på ett nytt anslag med benämningen Djurvälståndersättning, för att kompensera bönder för de höga kraven inom svenskt djurskydd. Detta framhålls även av Sverigedemokraterna i kommittémotion 2013/14:MJ372 av Josef Fransson m.fl. som anser att man bör införa en generell djurvälståndersättning för att kompensera djurhållare för kostnader som uppstår, relativt andra EU-länder, för Sveriges strängare djurskyddskrav (yrkande 1). I motion 2013/14:MJ425 av Mikael Oscarsson (KD) anförs att genom att premiera insatser inom djurvälstånd – som kan gå utöver de krav som EU-rätten ställer – skulle vi både kunna ha en hög djurvälstånd och skapa mer jämlika konkurrensvillkor för våra svenska mjölkbönder.

I kommittémotion 2013/14:MJ465 (SD) i denna del föreslås även att 460 miljoner kronor anslås på ett nytt anslag: Höjd återbetalning av koldioxidskatt. Återbetalningen av koldioxidskatt bör öka eftersom Sverige har en av de högsta skatterna på diesel inom jordbruket. I motionen yrkas vidare att 75 miljoner kronor avsätts på ett nytt anslag: Vattenbruk och fiskeodlingar. Sverige har en potential att bygga upp ett hållbart och omfattande vattenbruk med ökad sysselsättning som följd. I samma motion föreslås att 25 miljoner kronor avsätts på ett nytt anslag: Fiskevård och fiskbestånd, för att undersöka möjligheterna till ett mer varierat utsläpp av fiskarter då flera arter är hotade i vår närmiljö. För att upprätthålla ett populärt sportfiske är bl.a. gädda och abborre två väldigt viktiga arter vars bestånd kraftigt har försämrats längst ostkusten.

Motionärerna i motion 2013/14:MJ465 (SD) i denna del föreslår vidare att 20 miljoner kronor avsätts på ett nytt anslag: Livsmedelskontroller. Det förekommer fusk inom livsmedelsindustrin och motionärerna anser att myndigheterna i dag saknar resurser för att på ett fullgott sätt kontrollera att det kött som handlas med är det som faktiskt står på förpackningen. Det

krävs ökade resurser för livsmedelskontroller. I motionen föreslås också att 371 miljoner kronor anslås på ett nytt anslag 2:6 Kompensation minskade anslag landsbygdsprogrammet.

Miljöpartiet yrkar i kommittémotion 2013/14:MJ521 av Kew Nordqvist m.fl. i denna del att 20 miljoner kronor anslås på ett nytt anslag: Inrättande av djuretisk ombudsman. Det saknas en myndighet som företräder djurens perspektiv. Ombudsmannen skulle verka för en god etisk grund, utvärdera djurskyddskontrollen, göra djuretiska årliga revisioner samt ge djuretiska råd. Även i kommittémotion 2013/14:518 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkande 2 framhålls att en djuretisk ombudsman bör inrättas. I samma motion föreslås också att 5 miljoner kronor avsätts på ett nytt anslag, 3R-center, för alternativ till djurförsök. Det anförs att ett sådant center, lämpligen förlagt till SCAW, skulle kunna bidra till samordning, strategier för minskad försöksdjursanvändning, insamling och spridning av information, rådgivning till de djurförsöksetiska nämnderna och liknande.

I kommittémotion 2013/14:MJ521 (MP) i denna del föreslås även att 60 miljoner kronor anslås på ett nytt anslag: Åtgärder ekologisk produktion. Miljöpartiet vill införa ett omställningsstöd till certifierad ekologisk produktion för att täcka extrakostnader, t.ex. andra maskiner, skördebortfall under omlägningsperioden och kostnader för certifiering. Det statliga stödet till certifierat ekologiskt lantbruk och omställning till ekologisk produktion bör öka. Vidare bör regeringen göra en översyn av ersättningsnivåerna för certifierade producenter. Miljöpartiet föreslår att 17 miljoner kronor per år förs över från anslaget 1:16 Konkurrenskraftig livsmedelssektor och 10 miljoner kronor per år från anslaget 1:20 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket till det nya anslaget Åtgärder ekologisk produktion. Ytterligare medel tillförs från intäkterna från skatten på konstgödsel.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

Djuretisk ombudsman

Enligt 3 § förordningen (2009:1464) med instruktion för Statens jordbruksverk ska myndigheten säkerställa ett gott djurhälsotillstånd hos djur i människans vård och ett gott djurskydd. Så som anförs ovan (under anslaget 1:8) har utskottet tidigare redovisat (bet. 2012/13:MJU2) att Jordbruksverket har inrättat ett djurskyddsråd, vars funktion är att stödja myndigheten i dess arbete med djurskyddsfrågor. Rådet ska fungera som ett rådgivande organ i djurskyddsfrågor och vara ett hjälpmedel för att driva på utvecklingen inom etik, utbildning och forskning inom djurskyddsområdet. Rådet kan initiera möten, seminarier och undersökningar samt ta initiativ till djurskyddsfrämjande åtgärder och föreslå handlingsplaner.

I årets budgetproposition framhålls att länsstyrelserna övertog ansvaret för djurskyddskontrollen från kommunerna 2009. Statskontoret har på regeringens uppdrag under 2011 utvärderat om reformen ledde till att de uppsatta målen om en mer likvärdig, effektiv och rättssäker kontroll nåddes.

Statskontoret konstaterade att djurskyddskontrollerna har utvecklats och att de i dag håller en högre kvalitet. Statskontoret konstaterar även att kontrollverksamheten har blivit mer likvärdig och mer träffsäker sedan ansvaret överfördes till länsstyrelserna. Jordbruksverket har under 2012 påbörjat en rad utvecklingsåtgärder, bl.a. för att möta de rekommendationer som framkommit i Statskontorets utvärdering. Bland annat pågår utveckling av it-systemet för att åstadkomma ett flöde mellan Jordbruksverkets och länsstyrelsernas administrativa system. För att ytterligare stärka kontrollarbetet har Jordbruksverket tillsammans med länsstyrelserna påbörjat ett riskklassificeringsprojekt om djurskyddsobjekt. Under 2012 har även ett samverkansråd för bättre och effektivare djurskyddskontroller inrättats.

I november 2011 överlämnades Djurskyddslagsutredningens betänkande Ny djurskyddslag (SOU 2011:75). Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

3R-center för alternativ till djurförsök

Så som anförs i propositionen redovisades under 2012 ett uppdrag om hur det framtida nationella arbetet inom området för alternativa metoder till djurförsök i enlighet med de 3 R:ens princip bör bedrivas. De tre utredande myndigheterna, dvs. Jordbruksverket, Sveriges lantbruksuniversitet (Nationellt centrum för djurvälstånd) och Vetenskapsrådet, föreslog bl.a. att ett nationellt kompetenscentrum för 3R-frågor inrättas vid Jordbruksverket.

I propositionen Ändringar i djurskyddslagen (prop. 2013/14:41), som nyligen lades fram, gör regeringen bedömningen att ett kompetenscentrum för alternativa metoder till djurförsök, s.k. 3R-frågor, bör inrättas på Jordbruksverket. 3R-området är brett och omfattar många olika slag av verksamheter med ett flertal aktörer inblandade. Regeringen bedömer att det finns ett behov av samordning och ett utvecklat samarbete mellan de olika aktörerna. För att arbetet med alternativa metoder till djurförsök ska kunna stärkas krävs att de berörda parternas erfarenheter och kunskap tas till vara och att ett effektivt samarbete utvecklas. För att underlätta och strukturera ett sådant samarbete bör det därför enligt regeringen inrättas ett nationellt kompetenscentrum för 3R-frågor. Regeringen bedömer att det nationella kompetenscentret bör verka inom en rad olika områden och att centret bör utvecklas till en naturlig samlingspunkt för olika intressenter. Det bör bl.a. ha till uppgift att stödja de djurförsöksetiska nämnderna i frågor om alternativ till djurförsök. I propositionen anförs vidare att 3R-utredningen har föreslagit att det nationella kompetenscentret för 3R-frågor organisatoriskt bör placeras hos Jordbruksverket och där knyts till den nationella kommittén för skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål. Kommittén inrättades hos Jordbruksverket den 1 januari 2013 som ett led i genomförandet av det nya försöksdjursdirektivet. Regeringen delar 3R-utredningens bedömning. Regeringen vill dock betona vikten av att ett effektivt och

utvecklat samarbete etableras med berörda parter vid universitet och högskolor, forskningsbeviljande myndigheter och organ, övriga myndigheter, näringslivet och berörda organisationer.

Regeringen framhåller även att behovet av att utveckla och samordna arbetet med 3R-frågor är angeläget och bedömer därför att Jordbruksverket bör ges i uppdrag att inleda arbetet med att bilda ett kompetenscentrum för 3R-frågor. Inom ramen för uppdraget bör Jordbruksverket återkomma till regeringen med information om hur centret bör organiseras och om centrets uppgifter i förhållande till den nationella kommittén och Jordbruksverkets förvaltningsuppgifter.

I propositionen anförs avslutningsvis att konsekvensen av regeringens bedömningar bl.a. är att kostnaden för Jordbruksverket uppdrag att inleda arbetet med att bilda ett kompetenscentrum för 3R-frågor, liksom kostnader för centrets uppgifter, bör finansieras inom ramen för Jordbruksverkets förvaltningsanslag.

Propositionen hänvisades till miljö- och jordbruksutskottet den 13 november 2013 och kommer att beredas i riksdagen i början av 2014.

När det gäller forskning om alternativ till djurförsök hänvisas till det som anförs under anlaget 1:25.

Djurvälfärdsersättning

I propositionen framhålls att det svenska jordbruket agerar på en alltmer internationellt konkurrensutsatt marknad. För att jordbruksnäringen ska vara framgångsrik och för att dess potential ska kunna tillvaratas krävs att den är konkurrenskraftig och lönsam, inte enbart i förhållande till andra verksamheter i Sverige eller till andra producenter inom EU utan även i förhållande till en alltmer effektiv produktion i länder utanför EU. Under de senaste åren har både avräkningspriserna och kostnaderna för insatsvaror varierat stort. Eftersom kostnaden för insatsvarorna har stigit mer än avräkningspriserna för animalier har det haft en negativ effekt på produktionen av animalier. För vegetabilieproduktionen har dock avräkningspriserna överstigit priserna för insatsvaror, vilket har lett till en bättre utveckling för vegetabilieproduktionen än för andra produkter. Produktionsmedelsskatter och nationell lagstiftning om t.ex. miljö- och djurskydd påverkar det svenska jordbrukets konkurrenskraft. I propositionen anförs vidare att de stimulansåtgärder för företag som regeringen har genomfört under de senaste åren har varit betydelsefulla för de areella näringarna för att möta ökad konkurrens och rörligare priser. Exempel på åtgärder är generella åtgärder för företagen, t.ex. sänkningen av egenavgifterna, samt specifika åtgärder för sektorn, t.ex. borttagande av handelsgödselskatten och sänkningen av slakteriavgifterna.

Regeringen har under 2013 tillsatt en utredning för att undersöka konkurrenskraften och utvecklingsmöjligheterna för svensk jordbruks- och trädgårdsproduktion (dir. 2013:20). Ett viktigt underlag för direktivet var de diskussioner som fördes i Landsbyggsdepartementets högnivågrupp. Hög-

nivågruppen inrättades av Jordbruksdepartementet 2010 för att diskutera åtgärder för att stärka lönsamheten och konkurrenskraften i jordbrukets primärproduktion i Sverige. Enligt direktivet ska en särskild utredare utreda möjligheter för en framtida livskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion, dock inte primärt i form av ekonomiska stöd. Utredningen fokuserar på utvecklingen i ett tidsperspektiv fram t.o.m. 2030. Uppdraget består av två deluppdrag, nämligen

- att belysa konkurrenskraften i svensk jordbruks- och trädgårdsproduktion
- att ta fram förslag till strategi och åtgärder utanför skatteområdet för en livskraftig svensk jordbruks- och trädgårdsproduktion.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2014.

Enligt propositionen har Jordbruksverket sedan flera år i uppdrag av regeringen att medverka till att utveckla en kostnadseffektiv teknik och ett system för att göra det överflödigt att kastrera smågrisar utan föregående bedövning. Att kastrera smågrisar utan bedövning är ett djurvälståndspå problem som man i dag kan undvika genom att t.ex. bedöva innan kastreringen eller vaccinera hangrisarna mot galtlukt. För att främja dessa metoder gjordes det under 2012 möjligt att få ersättning för arbetskostnader och kostnader för läkemedel och sprutor. Regeringen beslutade även om ett förbud mot kastrering av grisar utan föregående bedövning fr.o.m. 2016. Inom EU är målsättningen att kirurgisk kastrering av grisar helt bör upphöra senast 2018. Jordbruksverket för kontinuerliga diskussioner med djurhållare och näringen för att finna gemensamma lösningar som gör det möjligt att leva upp till kraven inom dessa tidsramar. I propositionen framhålls vidare att djurskyddet i svenska besättningar kommer att stärkas ytterligare genom den djurvälståndsansättning inom ramen för landsbygdsprogrammet som beslutades i juni 2012. Åtgärden är en välfärdsansättning för suggor för åtgärder som ökar djurens välbefinnande och innebär bl.a. krav på förebyggande hygienprogram, foder och produktionskontroll.

Höjd återbetalning av koldioxidskatt

I sitt svar på fråga 2011/12:166 om miljöskadliga subventioner den 30 november 2012 anförde miljöminister Lena Ek att regeringen redan i klimatpropositionen 2009 föreslog att återbetalningen av koldioxidskatten för diesel i jordbruks- och skogsmaskiner skulle sänkas successivt fr.o.m. 2012. Finansminister Anders Borg framhöll i sitt svar på interpellation 2011/12:295 om klimatrelaterade skatter att regeringen fortlöpande arbetar med översyn och utveckling av ekonomiska styrmedel och att koldioxidskatten spelar en nyckelroll i klimatpolitiken. Han anförde vidare att klimatfrågan är avgörande och viktig och att regeringen har varit aktiv och starkt pådrivande inte bara i det internationella arbetet för att få gemensamma och globala lösningar, utan även i förändringsarbetet här hemma i Sverige. Han framhöll också att det under hans tid som finansminister

hade skett ett tiotal förändringar av skatterna på klimatsidan, bl.a. att regeringen hade tagit bort den subvention av diesel på 2 kronor och 40 öre per liter som tidigare fanns inom jordbrukssektorn. Han förklarade att den kommer att trappas ned till 90 öre, och att den förmodligen ska fortsätta att trappas ned. Ministern anförde vidare att den här typen av subvention finns i många länder, och att det allra tydligaste rådet från internationellt håll brukar vara att man ska ta bort den här typen av stöd. Att direkt subventionera utsläpp av diesel verkade enligt ministern lite märkligt. Vidare har den nedsatta koldioxidskatten för uppvärmning inom vissa branscher samt inom jordbruksverksamhet och vissa andra verksamheter höjts. Skattenivån höjs från 21 procent av den genomsnittliga skattenivån till 60 procent 2015. Ministern anförde vidare att man naturligtvis, om det krävs enligt utvärderingen, ska fortsätta med den höjningen.

I årets budgetproposition framhålls att det enligt 6 a kap. 1 § 10 och 11 lagen (1994:1776) om skatt på energi, nedan förkortad LSE, gäller koldioxidskattebefrielse med 70 procent för användning av fossila bränslen för annat ändamål än drift av motordrivna fordon vid yrkesmässig växthusodling eller i annan jordbruks-, skogsbruks- eller vattenbruksverksamhet. Normen utgörs av full koldioxidskattesats. Riksdagen har beslutat att sänka skattebefrielsen till 40 procent fr.o.m. 2015. Energiintensiva företag inom jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksnäringarna medges vidare enligt 9 kap. 9 § LSE nedsättning av koldioxidskatten, utöver den generella nedsättningen, om koldioxidskatten överstiger 1,2 procent av de framställda produkternas försäljningsvärde. För det överskjutande beloppet sätts skatten ned till 24 procent. EU:s minimiskattesatser måste dock alltid respekteras. Normen utgörs av full koldioxidskattesats. Riksdagen har beslutat att slopa den särskilda nedsättningsregeln fr.o.m. 2015, vilket innebär att skatteutgiften upphör. Enligt 6 a kap. 2 a § LSE gäller nedsatt koldioxidskatt för diesel som används i arbetsmaskiner i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- eller vattenbruksverksamhet. Nedsättningen motsvarar en återbetalning med 1,70 kronor per liter 2013. Normen utgörs av full koldioxidskattesats. Riksdagen har beslutat att begränsa återbetalningen till 0,90 kronor per liter 2015.

Vattenbruk och fiskeodlingar

I propositionen anförts att produktionen inom svenskt vattenbruk stadigt har ökat de senaste åren. På lång sikt kan man se att från den låga produktionen på ca 1 500 ton matfisk respektive 1 500 ton musslor i början av 1980-talet har produktionen av matfisk i dag ökat till ca 12 000 ton medan musselodlingen fortsatt har ungefär samma omfattning. Matfiskodlingen har sedan slutet av 1980-talet varierat med mellan ca 5 000 och 7 000 ton. Sedan 2007 har produktionen dock stadigt ökat. Den dominerande arten i matfiskodlingar är regnbåge som uppgår till nära 11 000 ton, röding står för dryga 1 000 ton medan lax och öring samt ål står för 7 respektive 90 ton. Produktionen av såväl regnbåge som röding har i prin-

cip fördubblats de senaste 10 åren, dock med relativt stora mellanårsvariationer. Sättfiskodlingens produktionsvolym har varit relativt konstant de senaste 10 åren på drygt 1 000 ton. Även den geografiska strukturen i svensk vattenbruksnäring har förändrats de senaste 10–15 åren. Produktionen i den expanderande matfiskodlingen har flyttat till regleringsmagasin och norra ostkusten. Tidigare låg tyngdpunkten i odlingen på södra ostkusten samt syd- och västkusten. Detta beror på att det är ytterst olämpligt med konventionell fiskodling i områden med redan hög näringsbelastning, och därför ger länsstyrelserna i de områdena inte heller nya tillstånd för den typen av odlingar. Även om odlingen i havet har ökat i takt med en ökad total produktion bedrivs majoriteten av odlingen i Sverige i sötvatten. För regnbåge avser det 70 procent och för röding och ål 100 procent. Det sammanlagda försäljningsvärdet av all produktion har beräknats till 406 miljoner kronor, varav matfisk står för 328 miljoner kronor.

Enligt propositionen har antalet odlingar emellertid minskat. Detta är fallet för alla typer av odlingar men främst för de som producerar sättkräfter. Trots den ökande produktionen verkar inte antalet sysselsatta inom det svenska vattenbruket öka. Den gemensamma myndighetsingång för vattenbruksföretagare som skapades under 2011 bidrar till att underlätta för den enskilde vattenbruksföretagaren med bl.a. information och praktisk hjälp. Samordningen av vattenbrukets utveckling i Sverige har också förstärkts av den nationella vattenbruksstrategi som presenterades i juli 2012. Strategin utformades i dialog med näringen i syfte att utveckla en hållbar näring. Jordbruksverket har nu regeringens uppdrag att i samarbete med näringen ta fram en mer konkret handlingsplan. Även på EU-nivå lyfts vattenbruket fram och kommissionen presenterade under våren 2013 ett meddelande med en strategi för europeiskt vattenbruk. Regeringen anför vidare att det svenska vattenbruket har visat på ökad omsättning och en relativt stabil sysselsättningsgrad under de senaste åren. Kommissionens förslag till en kommande havs- och fiskerifond för perioden 2014–2020 innehåller flera möjligheter att delfinansiera främjandet av vattenbruk. Regeringen nämner även att det inom fiskeriprogrammet vidtas flera åtgärder för att främja satsningen Sverige – det nya matlandet. Under 2012 har det bl.a. funnits möjligheter att söka medel till åtgärder inom vattenbruket och beredningsindustrin.

Av regleringsbrevet för budgetåret 2013 för Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) framgår även att SLU ska bidra i arbetet med ett växande vattenbruk, bl.a. genom att arbeta med avelsarbete som förbättrar den odlade fiskens egenskaper. Uppdraget finansieras med 2 000 000 kronor genom anslaget 1:16 Konkurrenskraftig livsmedelssektor.

Fiskevård och fiskebestånd

Regeringen framhåller i propositionen att den har fortsatt att arbeta för ett hållbart fiske under 2012. Även om förändringen är långsam kan man se vissa positiva effekter, både vad avser antalet bestånd inom biologiskt

säkra gränser och den hänsyn som tagits i beslutsfattandet till de vetenskapliga råden. En övergripande bedömning av effekten av genomförda kontrollinsatser är nivån på underrapportering av landade kvantiteter, enligt propositionen. Internationella havsforskningsrådet (Ices) bedömer t.ex. att underrapporteringen av landningar inom torskfisket i östra Östersjön har minskat från 32–45 procent 2000–2007 till endast ca 6 procent under 2008 och 2009. Ices bedömer vidare att underrapporteringen under 2010 och 2011 har fortsatt att minska, bl.a. till följd av ökad fiskerikontroll. Sverige står för ca 25 procent av kvoterna i området. Den minskning som bedöms ha skett borde därmed delvis kunna tillskrivas effektiviteten i den svenska fiskerikontrollen. Regeringen framhåller vidare att det riskbaserade arbetssättet inom fiskerikontrollen verkar ge resultat. På sikt bör dock andelen anmärkningar minska till följd av en ökad regelefterlevnad, även vid ett riskbaserat arbetssätt. I propositionen anförs vidare att det inom fiskeriprogrammet vidtas flera åtgärder för att främja satsningen Sverige – det nya matlandet, bl.a. åtgärder för fisketurism och god fiskevård, vilket skapar möjligheter för turistföretagare på landsbygden.

Livsmedelskontroller

I propositionen anförs att även om ansvaret för att gällande regler följs ligger hos producenterna så bedrivs också offentlig kontroll. Kontrollen inom livsmedelskedjan ska bedrivas enligt principen från jord till bord och vara riskbaserad. Kommunerna, länsstyrelserna och Livsmedelsverket utför olika delar av den offentliga livsmedelskontrollen. Kommunernas inrapportering av livsmedelskontrollen till Livsmedelsverket har förbättrats. Trots att antalet verksamma livsmedelsinspektörer fortsätter att öka råder det fortfarande en betydande brist på livsmedelsinspektörer. Majoriteten av kommunernas kontroller var oanmälda och planerade. Sanktioner utfärdades efter endast 2 procent av alla kontroller. Länsstyrelsernas kontroll av primärproduktionen är ännu i en uppbyggnadsfas. Brister i form av att det saknas register över anläggningar, för låg kontrollnivå och att kontrollen ofta inte är riskbaserad har noterats. Livsmedelsverkets kontroll av anläggningar minskade kraftigt under 2012, främst beroende på att en ny riskklassificeringsmetod introducerats och att det pågår en strukturomvandling av landets slakterianläggningar. Kontrolltiden vid de största anläggningarna har minskat med 10 procent samtidigt som kontrolltiden vid de mindre anläggningarna har ökat med 6 procent jämfört med föregående år. Slakterierna måste vara bemannade med besiktningspersonal när slakt pågår, vilket innebär att bemanningsbehovet ofta är mer ojämnt vid små anläggningar jämfört med vid stora anläggningar. För att effektivisera arbetet kombineras nu kontrollen vid slakterierna med kontroll av andra livsmedelsanläggningar. Strukturomvandlingen i slakteribranschen i sig medför dock att kontrollkostnaderna per slaktat djur ökar, vilket främst beror på att restiden och ställtiden för kontrollpersonalen har ökat.

Det finns ett behov av förstärkta kontrollinsatser på redlighetsområdet. Regeringen föreslår därför att 3,5 miljoner kronor anvisas för insatser mot livsmedelsfusk (under anslaget 1:15 Livsmedelsverket). Enligt uppgift från Landsbygdsdepartementet innebär satsningen bl.a. att de lokala kontrollmyndigheterna kommer att kunna ges ökat stöd i den typen av frågor.

Åtgärder för ekologisk produktion, ekorådgivare och kompensation för minskade anslag inom landsbygdsprogrammet

Dessa frågor har utvecklats under avsnittet Utskottets kompletterande uppgifter under anslaget 1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har genom sitt yttrande till finansutskottet (miljö- och jordbruksutskottets protokoll 2013/14:3) ställt sig bakom regeringens förslag till ram för utgiftsområde 23. Genom riksdagens beslut av den 20 november 2013 om ramar för budgetens utgiftsområden är dessa ramar styrande för riksdagens fortsatta behandling av anslagen (prop. 2013/14:1 utg.omr. 23, bet. 2013/14:FiU1). I den tidigare redovisningen i detta betänkande har utskottet under de berörda anslagen lämnat vissa kompletterande uppgifter, till vilka utskottet hänvisar.

Med det anförda tillstyrker utskottet de anslag som regeringen föreslagit för budgetåret 2014 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel (se bil. 2). Vidare tillstyrks de övriga här aktuella förslagen till riksdagsbeslut som lagts fram i budgetpropositionen. Utskottet ställer sig i övrigt bakom de bedömningar som regeringen har redovisat. Samtliga motionsyrkanden avstyrks.

Övriga motionsförslag

Skogsstyrelsens framtida roll

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en analys av Skogsstyrelsens resurser för en framtida ny roll (S).

Jämför reservation 1 (S).

Motionen

I kommittémotion 2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 56 anføres att regeringen bör analysera om Skogsstyrelsen har resurser att hantera den nya roll för myndigheten som Miljömålsberedningen föreslår. De nya regler som Miljömålsberedningen föreslår kommer enligt motionä-

renera att kräva mer av Skogsstyrelsen som måste kunna behandla betydligt fler än de 7–10 procent av avverkningsanmälningarna som myndigheten i dag hinner med.

Utskottets ställningstagande

I Miljömålsberedningens delbetänkande Långsiktig hållbar markanvändning – del 1 (SOU 2013:43) föreslås att den nya skogsvårdsförordningen anger nya påföljder vid allvarliga regelbrott. Det framhålls att dagens brist på sanktionsmöjligheter gör att det ofta saknas möjligheter att beivra även allvarliga brott mot reglerna och att detta kan skapa oklarhet kring statens avsikter med regelverket. För att kunna dömas till brott mot en hänsynsbestämmelse krävs i dag att Skogsstyrelsen har meddelat ett föreläggande eller förbud om vilken hänsyn den enskilde markägaren ska ta innan avverkning. Det finns enligt Miljömålsberedningen ett behov av att allvarligare brott ska kunna sanktioneras även om Skogsstyrelsen inte har meddelat ett föreläggande eller förbud. Utredningen föreslår därför nya påföljder vid två typer av allvarliga regelbrott:

- Underlåtenhet att vidta rimliga åtgärder för att förebygga en körskada.
- Försvårande av natur- och kulturmiljökontroll.

Miljömålsberedningen föreslår därmed att det blir sanktionsbelagt att med uppsåt eller av oaktsamhet lämna oriktiga uppgifter i en avverkningsanmälan (försvårande av natur- och kulturmiljökontroll). Det som anges i anmälan blir bindande om inte Skogsstyrelsen hör av sig med ett föreläggande eller förbud inom sex veckor från tidpunkten för anmälan. Därefter ska både skogsägaren och Skogsstyrelsen utgå från det som angetts i avverkningsanmälan vid avverkningen respektive tillsynen av avverkningen. Enligt Miljömålsberedningen bör det utifrån de föreslagna förändringarna bli lättare för Skogsstyrelsen att vid behov driva rättsfall för att domstolarna ska ange praxis i nyckelfrågor rörande miljöhänsynen i skogsbruket. En sådan praxis blir därefter ett stöd för Skogsstyrelsens bedömningar, t.ex. av avverkningsanmälningar och i tillsynsfrågor. I betänkandet anförs att förslagen i några fall innebär att inriktningen på Regeringskansliets och förvaltningsmyndigheternas verksamhet förändras. I något fall rör det sig om nya uppgifter. Miljömålsberedningen bedömer dock att förändringarna är av den karaktären att de kan finansieras inom ramen för befintliga anslag.

Enligt uppgifter från Landsbyggsdepartementet bereds Miljömålsberedningens förslag i dessa frågor för närvarande inom regeringskansliet. Betänkandet har remitterats och regeringen har för avsikt att återkomma med en proposition i vår.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motion 2013/14: MJ492 (S) yrkande 56 avslås.

Konkurrenskraft

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om en livsmedelsstrategi, om svensk mjölk, om tillväxt, om jordbrukets konkurrenskraft, om animalieproduktionen, om lokalsamhället, om livsmedelsproduktion och om en hållbar landsbygdsutveckling (S, M, MP, FP, C, V).

Jämför reservationerna 2 (S), 3 (MP) och 4 (V).

Motionerna

I motion 2013/14:MJ232 av Sten Bergheden (M) yrkande 1 anförs att det krävs en rimlig nivå av lönsamhet för att svensk livsmedelsproduktion ska kunna utvecklas och våga investera. Det är positivt att Sverige bedriver en ambitiös klimatpolitik, men när länder i vår omvärld inte åtar sig samma mål riskerar konsekvenserna att bli negativa för Sverige.

Enligt motion 2013/14:MJ243 av Christer Engelhardt (S) krävs en nysatsning och kraftsamling för svensk livsmedelsproduktion. Framgångsreceptet är effektivisering, starka varumärken och innovationer. Det krävs en mer aktiv jobbskapande politik för landsbygden och livsmedelsproduktionen. Det är viktigt att Sverige får en sammanhållen livsmedelsstrategi med samverkan med bl.a. näringen så att vi i bred politisk samverkan kan dra upp riktlinjerna för att säkra framtidens svenska livsmedelsproduktion.

I motion 2013/14:MJ245 av Christer Engelhardt (S) om svensk mjölk anförs att vi kan göra mer i Sverige för att öka de svenska mjölkböndernas konkurrenskraft genom att stimulera produktionsutveckling och effektiviseringar. Motionären pekar på det svenska mervärdet, där djurskyddet ingår, som en konkurrensfördel för kvalitativ svensk mjölkproduktion.

Enligt motion 2013/14:MJ296 av Christer Winbäck (FP) yrkande 1 och motion 2013/14:MJ351 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 1 bör tillväxten i Skaraborg och Sverige främjas. I fråga om jordbrukets konkurrenskraft anförs i motion 2013/14:MJ322 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 1 att svenska myndigheters tolkningar av beslut som fattas på EU-nivå kan få konsekvenser för svenskt jordbruk om de inte är samstämmiga med resten av EU. Att alltid ligga i framkant och inte gå i takt med övriga länder kan leda till konkurrensnackdelar för svenska företagare inom de gröna näringarna. För att öka bosättningen på landsbygden är den sociala utvecklingen viktig och den fortsatta bredbandsutbyggnaden är en viktig del av utvecklingen på den skånska landsbygden (yrkande 2).

I motion 2013/14:MJ326 av Betty Malmberg (M) anförs att vi bör se över hur vi kan arbeta för att svensk animalieproduktion ges möjligheter att växa. I Sverige har det blivit allt svårare att bedriva animalieproduktion

på grund av ett högt kostnadsläge, låga produktpriser och hård konkurrens genom import från länder som ställer lägre krav än oss på miljö- och djurskyddsområdet.

Enligt motion 2013/14: MJ344 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (S) bör en nationell livsmedelstrategi arbetas fram. Genom en ökad efterfrågan av förnybar energi har landsbygden en stor potential. Det är bekymmersamt att allt fler lantbrukare lägger ned sin verksamhet. Genom en satsning på livsmedelsproduktionen i Sverige stärker man den svenska landsbygden.

Förslag som kan stärka lokalsamhället bör tas fram enligt motion 2013/14: MJ356 av Mats Pertoft och Esabelle Dingizian (båda MP). I dag finns i Sverige åter en rörelse som vill främja lokalt odlad mat, vilket är positivt och något som samhället bör stötta. Lokalt producerad mat innebär korta transporter och ger mindre klimatpåverkan och färre utsläpp.

Sverige behöver enligt motion 2013/14: MJ437 av Lennart Axelsson m.fl. (S) kraftsamla för svensk livsmedelsproduktion. En långsiktig livsmedelsstrategi, en kraftsamling för svensk mat, ett modernt landsbygdsprogram och mer av omställning till ekologiskt är viktigt för Sverige.

I fråga om det svenska jordbrukets villkor och behovet av likvärdiga regler anförs i motion 2013/14: MJ460 av Edward Riedl (M) att regeringen har tagit initiativ för att förbättra villkoren för landets jordbrukare men att Sverige bör agera mer kraftfullt för att fler länder ska införa de tuffa djurskyddslagarna som vi har gått före med. Alla aktörer, även svenska lantbrukare, bör delta på lika villkor.

Enligt kommittémotion 2013/14: MJ490 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 1 behövs en nationell, långsiktig och övergripande livsmedelsstrategi för en konkurrenskraftig svensk matproduktion. Den bör ange vilken mat som ska produceras i Sverige och hur matproduktionen ska anpassas till klimatförändringarna och våra nationella och internationella klimatåtgärderna. Politiska åtgärder och strategier behöver arbetas fram för att utveckla näringen, tillvarata konsumenternas intresse och diskutera den svenska sårbarheten. En livsmedelsstrategi behöver utformas i ljuset av att vi stöder en fri marknad och minskade subventioner. En utredning behöver tillsättas som kan svara på vad samhället kan vidta för åtgärder på kort och medellång sikt.

Regeringen bör enligt kommittémotion 2013/14: MJ505 av Kew Nordqvist m.fl. (MP) yrkande 1 utarbeta och införa en samlad jordbruks- och livsmedelsstrategi. Det behövs en samlad politik för jordbruk och livsmedel. Vår vision är 100 procent ekologisk produktion med ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart jordbruk. EU:s jordbruksstöd ska inriktas på att ställa om till ekologisk produktion och värna om lönsamheten i ekologisk produktion. Landsbygdsprogrammet bör behållas på en hög nivå och stödja omställningen till ekologisk produktion. Vidare bör programmet säkerställa lönsamhet i ekologisk produktion och bevara djurhållning av betydelse för biologisk mångfald.

I kommittémotion 2013/14:N360 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 10 framhålls att regeringen bör ges i uppdrag att återkomma med en långsiktig strategi med förslag till åtgärder som syftar till en mer miljömässigt hållbar landsbygdsutveckling. Motionärerna vill kraftsamla för en hållbar livsmedelsproduktion i Sverige – det hållbara matlandet.

Enligt partimotion 2013/14:U316 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 33 bör regeringen verka för att lägga om EU:s jordbrukspolitik till att stödja en omställning till ekologiskt jordbruk och naturvärden.

I fråga om en sammanhållen strategi för förnybara råvaror anförs i kommittémotion 2013/14:T526 av Stina Bergström m.fl. (MP) yrkande 42 att biomassa är en attraktiv resurs, både som energiråvara och för tillverkning av material, exempelvis inom kemikalieindustrin. Motionärerna anser att det behövs ett helhetsgrepp kring hela frågan om biomassa. Ett arbete bör inledas för att skapa en sammanhållen strategi för förnybara råvaror, som även inkluderar berörda branscher.

Utskottets ställningstagande

Ett av målen för utgiftsområdet är enligt propositionen att vi ska ha ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet som präglas av öppenhet och mångfald. Regeringens ambition är att konkurrensförhållandena för svenska jordbrukare ska vara samma som för jordbrukare i övriga EU. Målsättningen är att Sverige ska vara en aktiv och ledande förebild med ett konkurrenskraftigt och hållbart jord- och skogsbruk som är miljöanpassat och tar till vara de förnybara resurser som finns. För att förverkliga målsättningen kommer myndighetsamverkan att fortsätta för att ta till vara den potential som finns inom de gröna näringarna för att producera förnybar energi.

Det svenska jordbruket agerar på en alltmer internationellt konkurrensutsatt marknad. För att jordbruksnäringen ska vara framgångsrik och för att dess potential ska kunna tillvaratas krävs att den är konkurrenskraftig och lönsam, inte enbart i förhållande till andra verksamheter i Sverige eller andra producenter inom EU utan även i förhållande till en alltmer effektiv produktion i länder utanför EU.

Genom reformerna av den gemensamma jordbrukspolitiken under 1990- och 2000-talen har denna politik successivt blivit mer marknadsorienterad, mer samstämmig med utvecklingspolitiken samt fått ett ökat fokus på miljö- och klimatåtgärder, i linje med regeringens målsättning. I jämförelse med dessa reformer innehöll kommissionens förslag till en reform av den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2013 inte samma ambitioner vad gäller ytterligare marknadsorientering och ökat fokus på effektiva miljöåtgärder. Kommissionens förslag var ur svensk synvinkel även otillräckligt i fråga om förenklingar av regelverken och kostnadseffektivitet. Dessa frågor har därför varit prioriterade i regeringens förhandlingsarbete. Genom nära kontakt med institutionerna och andra medlemsstater har regeringen bidragit till att förbättra förslaget i sin helhet.

Regeringen arbetar för att få ett enklare regelverk i samband med reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken, för att på så sätt minska risken för felaktig hantering.

Det är viktigt att lagstiftningens tillämpning ger likvärdiga konkurrensvillkor mellan svenska jordbruksföretagare och företagare som verkar i övriga EU och att aktivitet främjas.

Regeringens långsiktiga målsättning för den gemensamma jordbrukspolitiken är en avreglerad, marknadsorienterad och konkurrenskraftig jordbrukssektor styrd av konsumenters efterfrågan och med hänsyn tagen till klimat, miljö, djurskydd och utvecklingsaspekter. Inom ramen för väsentligt lägre utgifter för jordbrukspolitiken i EU vill regeringen lägga ett relativt ökat fokus på åtgärder för landsbygdspolitiken. Det är angeläget att EU:s gemensamma jordbrukspolitik fortsätter att förändras i linje med tidigare genomförda reformer. För att möjliggöra detta krävs ett proaktivt arbetssätt. Det är därför angeläget att i ett tidigt skede påbörja analyser med utgångspunkter för en modernisering av EU:s gemensamma jordbrukspolitik inför nästa budgetperiod efter 2020, samt inför halvtidsöversynen under budgetperioden 2014–2020.

Gårdsstödet ingår i EU:s gemensamma jordbrukspolitik och under 2014 kommer nationella beslut om gårdsstödet för perioden 2015–2020 att fattas. Gårdsstödet ska alltså användas för att bidra till att relevanta miljö kvalitetsmål uppnås. Gårdsstödet har också stor betydelse för att upprätthålla inkomsterna inom det svenska jordbruket och ska även fortsättningsvis användas för att stärka jordbrukarnas ekonomi. Därmed stimuleras olika aktiviteter på landsbygden. Regeringens ambition om lika konkurrensvillkor för de gröna näringarna inom EU gör att hänsyn till andra länders nationella vägval måste tas vid de svenska valen. Enkla regler är en utgångspunkt för arbetet och blir till nytta för både lantbrukare och myndigheter.

Landsbygdsprogrammet är ett viktigt verktyg som utvecklar landsbygden. Resultatmålen, som avser hur stor andel av budgeten som har förbrukats, är fullt uppfyllda för axel 1, 3 och 4. Sammantaget bedömer regeringen att de redovisade insatserna under 2012 har bidragit till att nå målet om ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet som präglas av öppenhet och mångfald. Åtgärderna inom axel 3 ska leda till en ökad diversifiering av landsbygdens näringsliv i syfte att främja jobb och hög livskvalitet för dem som bor på landsbygden samt ett hållbart utnyttjande av landsbygdens samlade resurser. Målgruppen för åtgärderna inom axeln är småföretagare på landsbygden samt lokala och regionala aktörer som verkar på landsbygden.

Tillväxt på landsbygden skapas enligt propositionen genom att människor ges rätt förutsättningar att förverkliga sina idéer. En grundläggande förutsättning för landsbygden som motor i den gröna tillväxten är funge-

rande infrastruktur, inte minst för digital kommunikation. Regeringen arbetar också för ett dynamiskt näringsliv med ambitionen att de gröna näringarna ska ha likvärdiga konkurrensförhållanden inom EU.

Landsbygdsdepartementet arbetar utifrån regeringens vision bruka utan att förbruka och redovisar därför politikens inriktning enligt visionens fyra övergripande mål:

- Ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet som präglas av öppenhet och mångfald.
- De gröna näringarna är miljö- och resurseffektiva och har en nyckelroll i Sveriges energiproduktion.
- De gröna näringarna utmärks av omtanke, ansvarstagande och hög etik.
- De gröna näringarna bidrar till en globalt hållbar utveckling.

Goda företagsvillkor för både kvinnor och män är en grundförutsättning för de fyra övergripande målen. De långa omloppstiderna i de gröna näringarna innebär att det är centralt med långsiktiga villkor och en stark äganderätt. Viktiga medel för att nå målen är också tillgång till utbildning, forskning och innovation som kan trygga kompetensförsörjning och kunskapsutveckling.

En grundbult i svenskt livsmedelsföretagande är att konsumenternas förtroende och engagemang för det svenska djurskyddet är fortsatt starkt. Ett starkt djurskydd är en fråga som regeringen prioriterar.

För att de gröna näringarna ska kunna bidra till en hållbar tillväxt och utvecklingen av en grön ekonomi är det viktigt att de signaler som ges och de styrmedel som finns ger möjlighet till utveckling och flexibilitet så att den enskilda företagaren kan ta fram lösningar utifrån sitt företags förutsättningar. Lagstiftningen är utformad på nationell nivå. Men det kan finnas lagar och regler som slår orättvist i olika delar av landet och som kan behöva utvecklas för att bidra till modernisering, förenkling och i förlängningen till livskraftiga företag och regional utveckling.

De gröna näringarna skapar jobb och tillväxt, men möter precis som andra branscher en rad utmaningar. Enligt Jordbruksverket är produktionskostnaderna inom jordbrukssektorn högre i Sverige än i andra länder. Detta beror bl.a. på klimat, geografi, byggtradition och lagstiftning. Enligt Konkurrensverket har svenskt jordbruk drygt 10 procentenheter lägre marginaler än genomsnittslandet i Europa. En minskande jordbrukssektor innebär inte bara färre jobb på den svenska landsbygden utan också ett mindre öppet odlingslandskap med färre betade ängs- och hagmarker och därmed en förlust av biologisk mångfald och natur- och kulturmiljöer.

Regeringen prioriterar arbetet med att stärka jordbruksföretagens konkurrenskraft. Det pågår flera insatser för att uppfylla detta, bl.a. inom regeringens förenklingsarbete och inom visionen Sverige – det nya matlandet. Regeringen anser att attityden till primärproduktion i samhället och framtidstron inom näringen är viktiga faktorer för att stärka jordbruksföretagens konkurrenskraft. Eftersom utvecklingen i vissa delar av jordbrukets primär-

produktion är oroväckande har regeringen beslutat att utreda möjligheter och hinder, dock inte primärt i form av ekonomiska stöd, för en framtida livskraftig primärproduktion.

Utskottet har tidigare redovisat att regeringen under 2013 har tillsatt en utredning för att undersöka konkurrenskraften hos och utvecklingsmöjligheterna för svensk jordbruks- och trädgårdsproduktion (dir. 2013:20). En särskild utredare ska utreda möjligheter för en framtida livskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion, dock inte primärt i form av ekonomiska stöd. Utredningen fokuserar på ett tidsperspektiv fram t.o.m. 2030. Uppdraget består av två deluppdrag, dels att belysa konkurrenskraften i svensk jordbruks- och trädgårdsproduktion, dels att ta fram förslag till strategi och åtgärder utanför skatteområdet för en livskraftig svensk jordbruks- och trädgårdsproduktion. Med livskraftig avses att produktionen av råvaror till livsmedel och andra produkter bibehålls eller ökar jämfört med i dag genom att på mer marknadsmässiga grunder möta efterfrågan på såväl globala som regionala och lokala marknader. De verktyg som finns tillgängliga inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken ska dessutom i hög grad användas för att stärka konkurrenskraften och bidra till landsbygdsutveckling. Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2014.

Även det tillämpade forskningsprogrammet inom jordbruksområdet, som genomförs av Formas och Stiftelsen Lantbruksforskning i samverkan, har stor betydelse för primärproduktionen och det är viktigt att resultaten kommuniceras effektivt så att nya rön och ny teknik snabbt kan komma till praktisk användning.

Regeringens framtidskommission har identifierat en rad samhällsutmaningar som Sverige står inför och har särskilt utrett frågan om hur vi kan kombinera tillväxt med hållbarhet. Framtidskommissionens rapporter (Ds 2013:1 och Ds 2013:19) kommer att vara ett viktigt underlag i regeringens fortsatta arbete för en hållbar tillväxt och en grön ekonomi.

Klimat-, miljö- och energiutmaningarna hanteras av regeringen med hjälp av flera instrument och inom olika politikområden. Den nationella och regionala tillväxt-, närings-, miljö-, it-, innovations- och energipolitiken samt politiken för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel ska bidra till att skapa en långsiktigt hållbar tillväxt och välfärd, förbättrat miljötillstånd samt stimulera innovationer och export. Utvecklingen mot en grön ekonomi innebär möjligheter att utveckla svensk miljöteknik, inklusive hållbara varor, tjänster och produktionssystem, och kan därigenom minska miljöpåverkan nationellt och globalt samt skapa nya jobb i både stads- och landsbygdsregioner. Sverige ska utvecklas mot en grönare ekonomi i samklang med jordens klimat- och miljövillkor som brukar naturen utan att den förbrukas. Såväl befintliga produkter från biomassa som nya innovationer har potential att utvecklas. Utvecklingen av en grön ekonomi ger landsbygden och de gröna näringarna stora möjligheter att utvecklas genom ökad förädling till nya biobaserade produkter och innovationer.

Utvecklingen av en biobaserad samhällsekonomi, som förs fram i bl.a. Horisont 2020-strategin, liksom i visionen om ett Sverige utan klimatpåverkande utsläpp 2050, kräver ökat fokus på ett hållbart nyttjande av naturresurserna. Syftet med det nybildade Europeiska innovationspartnerskapet (EIP) för jordbruk är att öka effektiviteten i resursanvändandet och att förbättra jordbrukets konkurrenskraft. Det kommer att erbjuda goda möjligheter för att sprida befintliga forskningsresultat och att uppmärksamma forskningen på de behov som finns i praktikerledet.

Det svenska skogsbruket påverkas av vad som händer på den internationella arenan. EU-lagstiftning påverkar direkt eller indirekt även om det inte finns en gemensam skogspolitik i EU. Exempelvis har Europeiska kommissionen under 2012 presenterat en strategi för biobaserad samhällsekonomi där behovet av en ökad biomassaproduktion lyfts fram. Det är viktigt att Sverige även i fortsättningen engagerar sig i de internationella processerna på skogsområdet.

Energiutvinningen från biomassa ökar, vilket till stor del beror på en ökad produktion och användning inom skogssektorn. Investeringstöd för biogasproduktion inom landsbygdsprogrammet har bidragit till ett ökat intresse för att producera biogas på gårdsnivå.

Mot bakgrund av den strategi för ett biobaserat samhälle som Formas har utvecklat, har en bred utlysning gjorts inom området. Målet är att utveckla ett samhälle som i hög grad går ut på att utnyttja förnybara biologiska resurser. För att nå detta mål krävs bl.a. forskning och utveckling för att kunna optimera användningen av biomassa för olika ändamål.

Enligt uppgift från Energimyndigheten pågår under 2011–2015 tre bränsleprogram, som är en sammanhållen satsning på en ökad och effektiv användning av inhemska och förnybara bränslen. De tre programmen samverkar i överlappande och generella frågor, och genomförs av en helhetssyn i bioenergens värdekedjor från råvaruproduktion till användning.

Med det anförda föreslår utskottet att motionerna 2013/14: MJ232 (M) yrkande 1, 2013/14: MJ243 (S), 2013/14: MJ245 (S), 2013/14: MJ296 (FP) yrkande 1, 2013/14: MJ322 (M) yrkandena 1 och 2, 2013/14: MJ326 (M), 2013/14: MJ344 (S), 2013/14: MJ351 (C) yrkande 1, 2013/14: MJ356 (MP), 2013/14: MJ437 (S), 2013/14: MJ490 (S) yrkande 1, 2013/14: MJ505 (MP) yrkande 1, 2013/14: U316 (MP) yrkande 33, 2013/14: N360 (V) yrkande 10 och 2013/14: MJ460 (M) lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av det pågående arbetet.

Regelförenkling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om en översyn av kostnader och regler inom livsmedelsproduktionen, om att effektivisera tillsynen, om att minska byråkratin för lantbruket, om att minska regelkrånglet för jordbruket och om utveckling i de gröna näringarna (M, FP och C).

Motionerna

I motion 2013/14: MJ232 av Sten Bergheden (M) yrkande 2 föreslås en översyn av systemet för kostnader och regler inom livsmedelsproduktionen med en harmonisering med övriga europeiska lantbrukare som mål. Vidare bör man se över möjligheterna att dels samordna och effektivisera tillsynen så att den blir mer kostnadseffektiv och mer tidseffektiv, dels minska och förtydliga regelverken (yrkande 3). Enligt motionären upplever svenska lantbrukare nackdelar i konkurrensen med sina europeiska motsvarigheter.

Arbetet med att minska byråkratin för lantbruket bör fortsätta enligt motion 2013/14: MJ249 av Gustaf Hoffstedt (M).

Regelkrånglet för jordbruket bör minska enligt motion 2013/14: MJ296 av Christer Winbäck (FP) yrkande 2. En jordbruksföretagare ska ägna sin tid åt att arbeta med djuren eller på åkrarna.

Även enligt motion 2013/14: MJ351 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 2 bör regelkrånglet för jordbruket fortsätta att minska. Utvecklingskraften bland jordbrukarna och de andra företagarna i de gröna näringarna bör öka enligt motion 2013/14: MJ454 av Emil Källström (C), som anser att regelförbättring är ett strategiskt sätt att förbättra företagsklimatet.

Utskottets ställningstagande

Målet att förenkla för företagen har utvecklats till att, förutom att minska de administrativa kostnaderna, även omfatta kvalitativa aspekter som hur företagen upplever reglerna. För att få största möjliga effekt behöver fler aspekter av företagets vardag och de utmaningar företagare ställs inför beaktas. Arbetet med att utveckla e-tjänster och e-ansökningar ligger väl i linje med att förenkla företagets myndighetskontakter. Regeringen fortsätter att verka för en lägre administrativ börda också i arbetet med ny jordbruks- och fiskeripolitik inom EU. Förbättringen av styrningen och hanteringen av stödverksamheten har lett till både snabbare utbetalningar och säkrare material för jordbrukarna.

En utredning om ett minskat och förenklat uppgiftslämnande för företagen har tillsatts (dir. 2012:35). Uppdraget ska redovisas den 29 november 2013.

Den särskilda utredaren (kommittédirektiv 2011:49) med uppdrag att bl.a. se över om det förekommer överlappningar, luckor eller motstridiga regler som gäller miljöbestämmelser och berör jordbruksföretag och djurhållning överlämnade sin utredning Miljöbestämmelser för jordbruksföretag och djurhållning (SOU 2013:5) till regeringen i januari 2013. Utredningen har remitterats och förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen gav i enlighet med skrivelsen Åtgärder för ett renare hav (skr. 2009/10:213) Jordbruksverket i uppdrag att under 2011–2012 analysera och genomföra särskilda insatser för att stärka och effektivisera tillsynen och jordbruksföretagens egenkontroll i syfte att minska växtnäringens förlusterna från jordbruket. Utvärderingen av de genomförda insatserna visar att arbetsformen med s.k. tillsynskampanj är ett värdefullt redskap för att ge en förutsägbar och effektiv tillsyn. Insatserna gav ett bra stöd till miljöinspektörerna och tydligheten genom kampanjen uppskattades av jordbrukarna. Samordnade tillsynsvägledningsinsatser är viktiga, inte minst eftersom många miljöinspektörer arbetat en förhållandevis kort tid inom sitt yrke.

Tillväxtverket har gjort beräkningar av förändringen av de administrativa kostnaderna t.o.m. 2009 samt en prognos för 2010. De berörda myndigheterna har fått i uppdrag att under 2013 bistå Tillväxtverket med mätningarna av företagens administrativa kostnader för att göra en avslutande uppdatering av förändringar i regelverken för 2010–2012. Enligt prognosen för 2010 har de administrativa kostnaderna för Landsbyggsdepartementets ansvarsområden minskat med ca 37 procent. De största förändringarna på jordbruksområdet har skett inom djurområdet, t.ex. införandet av en elektronisk stalljournal och förenklad rapportering i stalljournalen. Nyligen har även förprovning av djurstallar och betesregler förenklats. Minskningen på skogsområdet har skett genom att kravet på att upprätta en skogs- och miljöredovisning har upphört. De administrativa kostnaderna till följd av livsmedelslagstiftningen har minskat, vilket framför allt beror på klagöranden rörande spårbarhet av livsmedel.

En fortsatt god utveckling av förenklingsarbetet kräver mer systematiskt fokus på att åstadkomma enklare och mer ändamålsenliga regler på EU-nivå. I arbetet med en ny jordbruks- och fiskeripolitik har frågan om förenkling varit högt prioriterad och särskilt fokuserat på att införliva de nya reformerna. Eftersom det är EU-området som står för den största delen av regelmängden är det främst på EU-området som det behövs ytterligare förenklingsåtgärder. Detta är viktigt för att nettoeffekten av de nya regelverken, i synnerhet landsbygds- och fiskeriprogrammen, ska vara positiv, dvs. att nyttan ska överstiga kostnaderna för att uppnå syftet med regelverken.

Effekten för varje enskild företagare varierar beroende på produktions- och driftsinriktning. För företagare med djurproduktion eller livsmedelsförädling har påverkan varit mer påtaglig jämfört med effekten för t.ex. renodlade växtodlingsföretag. Det beror bl.a. på de förenklingar som har gjorts av exempelvis stalljournaler.

Flera av de åtgärder som Jordbruksverket har vidtagit syftar till att korta handläggningstiderna och att underlätta för de stödsökande. Vidare kan de s.k. irritationskostnaderna, dvs. företagans upplevda kostnader, komma att minska om stödhanteringen blir mer strömlinjeformad och synergier kan skapas mellan fiskeriprogrammet och landsbygdsprogrammet.

Gårdsstödet och vissa stöd inom landsbygdsprogrammet har fortsatt stor betydelse för att upprätthålla inkomsterna inom det svenska jordbruket. Utbetalningstakten i gårdsstödet har varit hög under de senaste åren och med den tidigare lagda utbetalningen av stödet förbättras planeringsmöjligheterna för brukarna. År 2012 hade 98,4 procent av brukarna fått gårdsstödet utbetalt före årsskiftet. Övergången till att endast söka stöd via internet beräknas leda till färre fel i ansökningarna och därmed till en säkrare hantering av stöd. Risken för finansiella korrigeringar från EU-kommissionen minskar när andelen fel sjunker. Övergången förväntas även medföra minskningar av de berörda stödsökande företagans administrativa börda.

Regeringens övergripande målsättning i arbetet med att förenkla för företagen har varit, och är fortsatt, att skapa en positiv märkbar förändring i företagans vardag. Regeringens breddade målsättning för förenkling består av fem fokusområden och sju delmål. I regleringsbrev och i särskilda regeringsbeslut har myndigheterna fått i uppdrag att arbeta vidare med förenkling enligt regeringens breddade målsättning. Till 2014 har myndigheterna även fått i uppdrag att ta fram indikatorer för att kunna följa upp och mäta insatserna. De insatser där företagarna märker störst skillnad ska prioriteras, det kan t.ex. omfatta hur företagarna upplever reglerna, förbättrad service, tydlig information, bra e-tjänster, hög kompetens hos handläggare och kontrollanter, kortare eller förutsägbara handläggningstider och digitalisering. De insatser som Livsmedelsverket har gjort för att underlätta för livsmedelsföretagare kommer att vidareutvecklas. Det gäller t.ex. regeringens satsning på att stärka arbetet med landsgodkännanden vid livsmedelsexport, förstärkt rådgivning till företag och insatser för att stärka kompetensen hos de lokala kontrollmyndigheterna.

I EU-förhandlingarna om en ny jordbruks- och fiskeripolitik, samt i de pågående förhandlingarna om reviderad lagstiftning för kontroll av livsmedel, foder, utsäde och växtförökningsmaterial, driver Sverige frågan om förenklingar ur ett konsument- såväl som företagsperspektiv. När den nya lagstiftningen ska genomföras innebär det nya utmaningar i arbetet med att åstadkomma en effektiv och säker administration, samtidigt som nya EU-regelverk ger ett bra tillfälle att se över den nationella tillämpningen.

Vid upphandling av livsmedel är det viktigt att den offentliga sektorn har möjlighet att ställa krav på livsmedel av hög kvalitet som produceras under förhållanden med god djursorg och goda miljöbetingelser. Det måste också vara enkelt för offentliga aktörer att ställa krav på miljö- och djurskydd.

Utskottet föreslår att motionerna 2013/14:MJ232 (M) yrkandena 2 och 3, 2013/14:MJ249 (M), 2013/14:MJ296 (FP) yrkande 2, 2013/14:MJ351 (C) yrkande 2 och 2013/14:MJ454 (C) lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av det pågående arbetet.

Ekologisk produktion m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om nationella mål för ekologisk produktion och konsumtion och om stödområdesindelningen (S, M, MP och V).

Jämför reservationerna 5 (S), 6 (MP) och 7 (V).

Motionerna

Enligt motion 2013/14:MJ302 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 1 bör ett nationellt mål antas om att certifierad ekologisk jordbruksmark 2020 bör omfatta minst 30 procent av jordbruksmarken. Sverige bör ha tydliga, nationella mål för ekologisk produktion och konsumtion för att intensifiera arbetet för ett hållbart jordbruk.

I motion 2013/14:MJ324 av Betty Malmberg (M) yrkande 1 anför att man bör överväga att se över de nationella målen för ekologisk produktion. Motionären anför att Sveriges riksdag sedan 1994 haft som mål att minst 20 procent av landets jordbruksmark ska drivas ekologiskt, vilket går stick i stäv med de globala utmaningarna eftersom den ekologiska odlingen inte ger samma avkastning som konventionell odling. Det inte finns någon entydig forskning som visar att den totala klimat- och miljönyttan blir bättre med ekologisk odling.

Enligt kommittémotion 2013/14:MJ329 av Kew Nordqvist m.fl. (MP) bör regeringen snarast utforma konkreta mål för den ekologiska produktionen och konsumtionen. För att nå uppsatta miljö kvalitetsmål krävs en kraftfull styrning. Tydliga, konkreta mål bör sättas upp för den certifierade ekologiska jordbruksproduktionen. Likaså behövs ett tydligt konsumtionsmål att arbeta mot både för den privata och den offentliga sektorn. Ekologiskt Forum föreslår att 2020 bör 50 procent av den offentliga livsmedelskonsumtionen utgöras av certifierade ekologiska produkter och minst 30 procent av den svenska jordbruksarealen utgöras av certifierat ekologiskt lantbruk.

I motion 2013/14:MJ345 av Sven-Erik Bucht (S) om en förändrad stöd-områdesindelning för jordbruk i östra Norrbotten anförs att i delar av östra Norrbotten, bl.a. i Haparanda och Kalix kommuner, är jordbruket i en mycket besvärlig situation, då antalet mjölkproducenter minskar drastiskt. De senaste åren har ett stort antal jordbruksföretag i dessa områden lagts ned, till stor del beroende på den felaktiga stödområdesindelningen. I detta fall är jordbruken placerade i stödområde 2A, trots att ett flertal utredningar visar att stödområde 1 vore det rätta. Även investeringsviljan i de kvarvarande företagen har begränsats eftersom förutsättningarna för lönsamhet är begränsad.

Även i kommittémotion 2013/14:MJ490 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 18 föreslås ett nytt mål som innebär att 30 procent av jordbruksmarken ska vara ekologiskt certifierad till 2020. Den mark som används i Sverige för ekologisk odling har ökat kraftigt under 2000-talet och nästan fördubblats. Motionärerna ser fördelar med ekologisk odling av miljö- och klimatskäl och anser att ekologiska produkter kan vara den typ av specialisering som kan göra svenskt jordbruk mer konkurrenskraftigt. De tror vidare att den ekologiska odlingen behöver fortsatt hjälp och stöd för att växa.

Utskottets ställningstagande

Mål för ekologisk produktion m.m.

Enligt uppgift från Landsbygdsdepartementet finansieras de medel som avsätts för att stimulera den ekologiska produktionen huvudsakligen via landsbygdsprogrammet, som gäller fram t.o.m. 2013 (jfr 2012/13:MJU2). Regeringens satsningar på ekologisk produktion inom landsbygdsprogrammet omfattar i dag 500 miljoner kronor per år för miljöersättningar och 125 miljoner kronor för kompetensutveckling. Inför det kommande landsbygdsprogrammet 2014–2020 ska regeringen ta ställning till behov och utformning av nya mål för ekologisk produktion.

Regeringen gav den 6 oktober 2011 Jordbruksverket i uppdrag att vidare analysera behovet och utformningen av nya mål för ekologisk produktion inför det kommande landsbygdsprogrammet 2014–2020. Uppdraget redovisades den 31 maj 2012 som en del i rapporteringen av tekniskt underlag inför kommande landsbygdsprogram.

I Jordbruksverkets rapport Behov av nya mål och åtgärder för ekologisk produktion i landsbygdsprogrammet förordas ett överordnat samhällsmål för ekologisk produktion och ett riktmål inom landsbygdsprogrammet 2014–2020 (2012:37). Riktmålet innebär att arealen certifierad ekologisk jordbruksmark 2020 ska omfatta minst 20 procent av den svenska jordbruksmarken. Den certifierade ekologiska jordbruksmarken i slättbygd ska senast 2020 ha ökat med minst 50 000 hektar jämfört med 2011. Utred-

ningen föreslår att en grundläggande miljöersättning ges till certifierad ekologisk produktion i hela landet och att till detta lägga en omställningsersättning till certifierad ekologisk produktion i slättbygd.

Utskottet föreslår att motionerna 2013/14:MJ302 (V) yrkande 2, 2013/13: MJ324 (M) yrkande 1, 2013/13: MJ329 (MP) och 2013/13: MJ490 (S) yrkande 18 med den lämnade redovisningen bör lämnas utan åtgärd i avvaktan på resultatet av det pågående arbetet.

Stödområdesindelning

Som redovisas i propositionen har Jordbruksverket sedan den 19 juli 2012 haft i uppdrag att genomföra en översyn av det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige. Detta uppdrag ingår i uppdraget att medverka med metoder, analyser och underlag i Regeringskansliets arbete med att se över stödet till områden med naturliga och specifika begränsningar enligt EU:s förslag till ny landsbygdsförordning. Uppdraget innefattar både en översyn av det nationella stödet till norra Sverige och en översyn av det s.k. kompensationsbidraget eller stödet till områden med naturliga begränsningar som finns inom EU:s landsbygdsförordning och är en del av det svenska landsbygdsprogrammet. I översynen ingår att bl.a. analysera hur stödområdesindelningen ska se ut framöver.

Jordbruksverket gjorde en första avrapportering genom en delrapport i slutet av juni 2013 (SJV dnr 19-7447/12). I denna beskrivs förutsättningarna för stöd och översynen. Vissa ändringar i förutsättningarna för översynen har gjorts sedan dess genom ändringar i förslaget till EU:s landsbygdsförordning. Arbetet på Jordbruksverket fortsätter, vilket gör att de kartor som framgår av rapporten inte ska betraktas som färdiga utan förändringar kommer att ske. Jordbruksverket ska lämna en slutlig rapport den 1 april 2014 om kompensationsbidraget och den 31 juli 2014 om det nationella stödet till norra Sverige i enlighet med vad som anges i uppdraget.

Utskottet har tidigare redovisat (bet. 2011/12: MJU17) att stödområdesindelningen finns fastlagd i landsbygdsprogrammet för Sverige 2007–2013. För att ändra indelningen krävs en ändring av programmet och ett beslut av EU-kommissionen. I juli 2010 godkände kommissionen Sveriges förslag om ändringar av det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige. Förslaget innebär förenklingar och större flexibilitet i utformningen av stödet. Under 2010 höjdes ersättningsnivåerna med ca 6 miljoner kronor jämfört med 2009. Trots detta sjönk emellertid den samlade produktionsvolymen i norra Sverige för alla jordbruksprodukter och särskilt för mjölk. Den tidigare oberoende utvärderingen har dock visat att stödet är betydelsefullt för jordbruket och landsbygden i norra Sverige och dess möjligheter att övervinna naturgivna nackdelar. Dessutom bidrar stödet till att bevara odlingslandskapet och dess miljövärden. Regeringen avser även att, i samband med det nya regelverket för EU:s jordbrukspolitik efter 2013, göra en översyn som kan föranleda ändringar inom det nationella stödet.

Inom ramen för förslaget till en ny landsbygdsförordning för åren 2014–2020 (KOM(2011) 627) ingår även förslag till vissa ändringar i fråga om stöd till områden som påverkas av naturliga begränsningar, s.k. kompensationsbidrag till mindre gynnade områden. Då förslagen enligt uppgift från Landsbygdsdepartementet även kan komma att påverka det nationella stödet till norra Sverige och den gällande nationella stödområdesindelningen, avvaktar regeringen vad som framkommer vid förhandlingarna om en ny landsbygdsförordning innan man tar ställning till vilka ändringar av stödområdesindelningen som bör göras.

Landsbygdsminister Eskil Erlandsson anförde den 16 december 2010 (svar på fråga 2010/11:146) att det för närvarande pågår en översyn av vilka områden inom EU som ska klassas som mindre gynnade områden, dvs. vilka områden som kan komma i fråga för det s.k. kompensationsbidraget. Denna översyn beräknas vara klar så att ändringar kan träda i kraft 2014. Det är inte aktuellt att justera stödområdesindelningen inom Sverige förrän den övergripande klassificeringen på EU-nivå är färdig. En eventuell justering av stödområdesindelningen i östra Norrbotten kommer därför inte att vara aktuell förrän 2014.

Utskottet föreslår att motion 2013/14:MJ345 (S) med det anförda lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av det pågående arbetet.

Myggbekämpning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om myggbekämpning (S, M, SD och KD).

Jämför reservation 8 (SD).

Motionerna

Enligt motion 2013/14:MJ497 av Elin Lundgren m.fl. (S) sprider sig problematiken med översvämningsmygg i landet och det behövs framförhållning för att lyckas reducera mängden mygg till acceptabla nivåer. Det anføres vidare att det också behövs resurser för att kontinuerligt följa upp resultat och eventuell miljöpåverkan. Därför bör en långsiktig strategiplan för den framtida myggbekämpningen i berörda områden tas fram.

I motion 2013/14:MJ432 av Lars Beckman och Ulf Berg (båda M) framhålls att en översyn av handlägningsärenden gällande stickmyggor bör övervägas och att möjligheten att införa ett långsiktigt regelverk och ett arbetssätt med målsättningen att få bukt med problemen bör ses över. Om man inte löser problemen med stickmyggorna riskerar de, och därmed även de besvär de orsakar, att spridas till fler ställen i landet och slutligen bli ett nationellt problem.

Enligt motion 2013/14:MJ445 av Per Bill och Lars Beckman (båda M) är det viktigt att det även inför sommaren 2014 finns medel att tillgå för bekämpningen av mygg. Massförekomsten av stickmyggor vid nedre Dalälvsområdet gjort förhållandena olidliga för människor och djur. Om de ansvariga myndigheterna inte ger klartecken i tid för att använda bekämpningsmedlen riskerar man att missa chansen att bekämpa säsongens kläckning, vilket i sådana fall gör att insatsen till slut blir näst intill verkningslös. Även i motion 2013/14:MJ373 av Staffan Anger (M) framhålls att en översyn om möjligt bör göras för att säkerställa att det finns resurser vid en förvärrad mygginvasion och att åtgärder kan sättas in med kort varsel.

I motion 2013/14:MJ478 av Markus Wiechel (SD) anförts att det bör vara en nationell angelägenhet att redan nu bilda en nationell organisation med fokus på myggbekämpning, eftersom myggproblematiken riskerar att sprida sig till stora delar av landet som hittills sluppit. Det krävs ett förebyggande arbete för att stötta de områden i Sverige som drabbas, vilket kan ske om staten hjälper till med de resurser som krävs samt ser till att olika aktörer kan samverka mot myggen. Vidare anförts att man bör stötta organisationer som bekämpar mygg samt samla kompetensen kring detta i en nationell organisation.

Även i motion 2013/14:MJ418 av Mikael Oscarsson (KD) framhålls att myggbekämpning är en specialiserad verksamhet som kräver specialkompetens, erfarenhet och långsiktig ekonomisk framförhållning. Det anförts vidare att det är nu hög tid att riksdagen beslutar att inrätta en specialiserad myggbekämpningsorganisation med uppdrag att vid behov utföra integrerad myggbekämpning för att skydda medborgarna mot stickmyggor.

Utskottets ställningstagande

Så som utskottet framhöll i sitt betänkande 2012/13:MJU12 är de problem som massförekomsten av myggor skapar i området kring nedre Dalälven tidvis betydande. Finansieringen av myggbekämpningen behandlades i budgetpropositionen för 2010 (prop. 2009/10:1) under utgiftsområde 19 Regional tillväxt och utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. I budgetpropositionen för 2010 anges att regeringen anser att det är viktigt att fortsätta att begränsa myggförekomsten i nedre Dalälven och att det är en fråga som ska hanteras på regional och lokal nivå. Stöd till verksamheten bör prövas inom ramen för de samlade medel som finns tillgängliga regionalt och lokalt. Det har under många år varit problem med mycket myggor i området kring nedre Dalälven. Problemen har dock ökat under senare år, vilket sannolikt beror på flera faktorer – ett varmare klimat, fler tillfällen med högt vattenstånd, ändrad markskötsel och ökad förekomst av den mer aggressiva översvämningsmyggan. Massförekomst av myggor sommartid drabbar ortsbefolkningen hårt och påverkar också djurhållningen inom jordbruket samt näringslivet och turismen. Stora områden kring nedre Dalälven är skyddade eftersom de har unika naturvärden,

dels som nationalpark och naturreservat, dels som Natura 2000-områden. Under drygt tio år har myggor bekämpats i området med det biologiska bekämpningsmedlet Vectobac G med bakterien BTI, som främst spridits från luften med hjälp av helikopter. Företaget Nedab – ett bolag som ägs av intressenter i området – har ansvarat för myggbekämpningen. Två forskare verksamma vid Uppsala universitet har varit knutna till bolaget och myggbekämpningsverksamheten. För bekämpning från luften med BTI krävs dispens från Naturvårdsverket, men eftersom bekämpning även sker inom Natura 2000-områden prövar regeringen tillståndsfrågan. Under vissa förutsättningar krävs nämligen regeringens tillstånd för att s.k. Natura 2000-tillstånd ska kunna lämnas.

Av budgetpropositionen för 2013 framgår att regeringen anser att även det nya landsbygdsprogrammet kan användas för myggbekämpning. Vidare anför miljöminister Lena Ek följande i ett svar på en skriftlig fråga (2012/13: 283) om översvämningsmygg:

Regeringen anser att det, vid sidan av arbetet med att ta fram långsiktiga lösningar på problemen, är viktigt att verksamheten med att begränsa förekomsten av översvämningsmyggor i Nedre Dalälvsområdet kan fortsätta. Stöd till verksamheten bör i första hand prövas inom ramen för de samlade medel som finns tillgängliga regionalt och lokalt.

Regeringen har dock avsatt medel för att inför sommaren 2013 säkra finansieringen av åtgärder för att begränsa massförekomsten av översvämningsmyggor i Nedre Dalälvsområdet. Av Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2013 framgår att verket får betala ut upp till 4 miljoner kronor till Länsstyrelsen i Gävleborgs län för åtgärder i syfte att begränsa massförekomst av översvämningsmyggor. Vidare har Statens Jordbruksverk omprioriterat medel inom landsbygdsprogrammet så att Länsstyrelsen i Gävleborgs län erhållit 3 miljoner kronor som kan användas för bland annat åtgärder mot översvämningsmyggor. Därutöver förutsätter regeringen att även kommunerna medfinansierar åtgärderna.

Lena Ek framhåller även följande:

Problemen med massförekomst av översvämningsmyggor för med sig komplexa frågor som påverkar många politikområden. Av denna orsak har det under hösten 2012 bland annat bildats en tjänstemannagrupp inom Regeringskansliet bestående av tjänstemän från Socialdepartementet, Landsbygdsdepartementet och Miljödepartementet. Gruppen har särskilt fokus på att finna hållbara lösningar på både aktuella och kommande problem med massförekomst av översvämningsmyggor i landet.

Så som utskottet anförde i betänkande 2012/13:MJU12 beslutade regeringen den 6 maj 2010 att ge Länsstyrelsen i Gävleborgs län i uppdrag att redovisa hur den tillsammans med övriga berörda länsstyrelser, kommuner och andra aktörer arbetar för att problemen med massförekomst av stickmyggor i nedre Dalälvsområdet långsiktigt ska kunna hanteras. I uppdraget ingår att redovisa en plan för hur det pågående arbetet med regionala landskapsstrategier ska kunna bidra till att både på kort och lång sikt begränsa identifierade problem med massförekomsten av stickmyggor samtidigt som den biologiska mångfalden värnas. Länsstyrelsen ska i samband med detta även lämna förslag på ekonomiskt och ekologiskt hållbara långsiktiga lös-

ningar på dessa problem. Återrapportering ska ske till Regeringskansliet (Miljödepartementet) senast den 1 december 2013. I samband med uppdraget till Länsstyrelsen i Gävleborgs län gavs även Naturvårdsverket i uppdrag att redovisa hur det inom sitt ansvarsområde arbetar för att hantera identifierade problem med massförekomst av stickmyggor i nedre Dalälvsområdet på både kort och lång sikt

Enligt information från Länsstyrelsen i Gävleborgs län arbetar man inom den regionala landskapsstrategin Människor, mygg och natur med att fylla kunskapsluckor i fråga om hur man skulle kunna hantera myggproblemet på lång sikt. Under 2012 genomfördes forskning på uppdrag av länsstyrelserna, och i flera rapporter redovisas nu ny kunskap om myggproblemet vid nedre Dalälven. Rapporterna kommer att användas som underlag till länsstyrelsens slutrapport som ska redovisas för Miljödepartementet senast den 1 december 2013.

Inom Regeringskansliet är det Miljödepartementet som ansvarar för uppdraget till Länsstyrelsen i Gävleborgs län. Även tillåtlighetsprövningar avseende dispens för att bekämpa stickmyggs-larver ligger på Miljödepartementet (miljöanalysenheten). Bekämpning med bekämpningsmedel som innehåller BTI anses vara en kortsiktig lösning, och det behövs långsiktiga lösningar på myggproblematiken. Eftersom tillåtlighetsprövningarna redan låg hos Miljödepartementet var det naturligt att Miljödepartementet initierade ett uppdrag om att ta fram långsiktiga lösningar. Slutligen bör den biologiska mångfalden värnas i arbetet med att ta fram lösningar.

Enligt uppgifter från Landsbyggsdepartementet finns det i budgeten för 2014 inga medel som specifikt är avsatta för myggbekämpning. Detta utesluter naturligtvis inte att medel kan sökas lokalt eller regionalt från exempelvis Landsbyggsprogrammet. Departementet framhåller också att medel även kan sökas från andra källor, så som strukturfondsprogrammet, regionala projektmedel eller kommunala och landstingskommunala medel. Regeringen anser, liksom anfördes i förra årets budgetproposition för utgiftsområde 23, att stöd till myggbekämpning bör prövas inom ramen för de samlade medel som finns tillgängliga regionalt och lokalt. Enligt Regeringskansliet var den finansiering som gick via Naturvårdsverket och Jordbruksverket för åtgärder under 2013 en tillfällig lösning.

Utskottet föreslår mot bakgrund av det anförda att motionerna 2013/14: MJ497 (S), 2013/14: MJ432 (M), 2013/14: MJ445 (M), 2013/14: MJ373 (M), 2013/14: MJ478 (SD) och 2013/14: MJ418 (KD) lämnas utan vidare åtgärd.

SLU:s utbildningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande (S) om utbildningar på SLU.

Motionen

Enligt motion 2013/14:MJ282 av Monica Green m.fl. (S) bör inte utbildningar flyttas från SLU i Skara, då dessa yrkesutbildningar är väl knutna till näringen, något som utpekats som viktigt i framtidsutredningar.

Utskottets ställningstagande

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) utbildar, forskar och gör miljöanalyser om människans förvaltning och hållbara nyttjande av de biologiska naturresurserna. Som utskottet anfört ovan är det övergripande målet att utbildning och forskning ska hålla en internationellt sett hög kvalitet och bedrivs effektivt. Två externa utredningar har initierats och presenterats för att stärka verksamheten och öka SLU:s konkurrenskraft för framtiden. Arbetet, som beräknas vara klart till 2014, bedrivs i fyra delprojekt: fakultetsstruktur, ledningsstruktur, utbildningsutbud och harmonisering av administrativa rutiner.

Så som utskottet har konstaterat i tidigare betänkanden (senast i bet. 2012/13:MJU2) är det enligt förordningen (1993:221) för Sveriges lantbruksuniversitet en uppgift för universitetets styrelse att besluta i viktigare frågor om den interna resursfördelningen.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motion 2012/13: MJ282 (S) lämnas utan vidare åtgärd.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Skogsstyrelsens framtida roll, punkt 3 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyry Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 56.

Ställningstagande

Utredningen Mervärdesskog (SOU 2006:81) föreslog att Skogsstyrelsen skulle få rätt att ta ut en sanktionsavgift för avverkningar som inte uppfyllde miljöhänsynskraven. Miljömålsberedningen har i stället föreslagit att böter ska dömas till den som lämnar oriktiga uppgifter i sin avverkningsanmälan samt att Skogsstyrelsen ska få möjlighet att meddela föreläggande och förbud direkt. De nya reglerna kommer att kräva mer av Skogsstyrelsen som måste kunna behandla betydligt fler än de 7–10 procent av avverkningsanmälningarna som myndigheten hinner med i dag.

Innan regeringen beslutar om reglerna behövs noggranna analyser av om det är möjligt för Skogsstyrelsen att hantera sin nya roll endast genom resursallokering och effektivisering. De nya reglerna får inte innebära att många av de avverkningsanmälningar som inte uppfyller lagstiftarens intentioner om miljöhänsyn passerar Skogsstyrelsen utan åtgärd. Om det inte visar sig vara realistiskt att öka mängden granskade anmälningar så bör andra möjligheter övervägas och konsekvensanalyseras, t.ex. om hanteringen av avverkningsanmälningar kan finansieras med avgifter från de sökande så som sker i dag i många andra områden.

Detta bör ges regeringen till känna.

2. **Konkurrenskraft, punkt 4 (S)**

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyy Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:MJ243 av Christer Engelhardt (S),

2013/14:MJ344 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (S),

2013/14:MJ437 av Lennart Axelsson m.fl. (S) och

2013/14:MJ490 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 1 och avslår motionerna

2013/14:U316 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 33,

2013/14:T526 av Stina Bergström m.fl. (MP) yrkande 42,

2013/14:MJ232 av Sten Bergheden (M) yrkande 1,

2013/14:MJ245 av Christer Engelhardt (S),

2013/14:MJ296 av Christer Winbäck (FP) yrkande 1,

2013/14:MJ322 av Ann-Charlotte Hammar Johnson m.fl. (M) yrkandena 1 och 2,

2013/14:MJ326 av Betty Malmberg (M),

2013/14:MJ351 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 1,

2013/14:MJ356 av Mats Pertoft och Esabelle Dingizian (båda MP),

2013/14:MJ505 av Kew Nordqvist m.fl. (MP) yrkande 1 och

2013/14:N360 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 10.

Ställningstagande

Sverige behöver en nationell, långsiktig livsmedelsstrategi för en konkurrenskraftig svensk matproduktion, en övergripande livsmedelsstrategi som anger vilken mat som ska produceras i Sverige och hur matproduktionen ska anpassas till klimatförändringarna och våra nationella och internationella klimatåtaganden. Politiska åtgärder och strategier bör arbetas fram för att utveckla näringen, tillvarata konsumenternas intresse och diskutera den svenska sårbarheten. En livsmedelsstrategi behöver utformas i ljuset av att vi stöder en fri marknad och minskade subventioner. Det är viktigt att Sverige får en sammanhållen livsmedelsstrategi så att vi i bred politisk samverkan kan dra upp riktlinjerna för att säkra framtidens svenska livsmedelsproduktion. En utredning behöver tillsättas som kan svara på vad samhället kan vidta för åtgärder på kort och medellång sikt.

Vi har presenterat en satsning på en organisation som vi har gett arbetsnamnet Svensk Mat. Vi vill bjuda in intresseorganisationer och näringslivet att delta. Vår förhoppning är att Svensk Mat ska vara samagd av

regeringen och näringen. Syftet är en samordnad kraftsamling för att stödja och stimulera att branschen effektiviseras och för att utveckla och lansera varumärken med svenska livsmedelsprodukter som råvara. Nyckelorden är effektivisering och konkurrenskraft. Vi behöver utveckla pilotanläggningar för innovationer, hjälp för företag att samordna sin verksamhet, utveckling av byggtekniker som ger billigare investeringar utan att djurskyddskraven försämrats och utbildning kring hur nya varumärken kan lanseras. EU-stöden till landsbygd och jordbruk bör styras om för att i större omfattning avse ersättningar för åtgärder som gynnar det allmänna, t.ex. miljöåtgärderna i landsbygdsprogrammet, än rena inkomststöd. Vi vill förstärka landsbygdsprogrammet och ge det nya landsbygdsprogrammet en mer modern och framtidsinriktad profil. Vi vill få fram fler innovationer, och investeringsstöd behöver ses över så att de leder till mer konkurrenskraftiga företag.

Vi tror att den ekologiska odlingen behöver fortsatt hjälp och stöd för att växa. Vi vill därför förstärka satsningarna på ekologisk odling inom EU:s landsbygdsprogram med flera företag som är verksamma inom livsmedelsbranschen.

Vägen till en lyckad livsmedelsproduktion går inte via sänkta djurskydds- och miljökrav utan via en mer aktiv jobbskapande politik för landsbygden och livsmedelsproduktionen. Vi behöver se på nya samarbetsformer; det kan handla om att utveckla pilotanläggningar för innovationer, hjälp för företag att samordna sin verksamhet, utveckling av byggtekniker som ger billigare investeringar utan att djurskyddskraven försämrats och utbildning kring hur nya varumärken kan lanseras.

Med ökad efterfrågan av förnybar energi så har landsbygden en stor potential och då är det bekymmersamt att allt fler lantbrukare lägger ned sin verksamhet. Jordbruket är förutsättningen för en ökad bioenergi. Klimatförändringarna medför också att förutsättningarna för livsmedelsproduktionen kommer att förändras. Vi måste vara beredda att kontinuerligt se över de spelregler och politiska verktyg som gäller för att skapa gynnsamma förutsättningar för det svenska jordbruket. En satsning på landsbygden handlar också om att skydda den biologiska mångfalden och naturvården i Sverige. Utan de gröna näringarna riskerar landet att växa igen med minskad biologisk mångfald och sämre grundförutsättningar för många arter som följd. Genom en satsning på livsmedelsproduktionen i Sverige stärker man den svenska landsbygden.

Detta bör ges regeringen till känna.

3. Konkurrenskraft, punkt 4 (MP)

av Helena Leander (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:U316 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 33,

2013/14:T526 av Stina Bergström m.fl. (MP) yrkande 42,

2013/14:MJ356 av Mats Pertoft och Esabelle Dingizian (båda MP) och

2013/14:MJ505 av Kew Nordqvist m.fl. (MP) yrkande 1 och

avslår motionerna

2013/14:MJ232 av Sten Bergheden (M) yrkande 1,

2013/14:MJ243 av Christer Engelhardt (S),

2013/14:MJ245 av Christer Engelhardt (S),

2013/14:MJ296 av Christer Winbäck (FP) yrkande 1,

2013/14:MJ322 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkandena 1 och 2,

2013/14:MJ326 av Betty Malmberg (M),

2013/14:MJ344 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (S),

2013/14:MJ351 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 1,

2013/14:MJ437 av Lennart Axelsson m.fl. (S),

2013/14:MJ490 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 1 och

2013/14:N360 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 10.

Ställningstagande

Sverige behöver en jordbruks- och livsmedelsstrategi. Vårt land har goda förutsättningar för en inhemsk produktion av livsmedel. Vi behöver ta bättre vara på dem. Vår vision är 100 procent ekologisk produktion. Vi ska ha ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart jordbruk som gör oss till en nettoproducent av mat globalt sett. Ekologisk produktion är mer kunskaps- och arbetsintensiv än konventionell produktion. Den ger också genom bl.a. större biologisk mångfald en mer tilltalande närmiljö. Den är oftare mer diversifierad och ger då bättre skydd från prissvängningarna på globala marknader. Den ger därför en tryggare försörjning för bönderna och en mer levande landsbygd. Landsbygdsprogrammet är den viktigaste källan för ersättningar och subventioner. Det bör behållas på en hög nivå. Forskning om metodutveckling för ekologisk produktion behöver stärkas. Rådgivning om ekologiska metoder behöver förbättras. Regeringen bör snarast starta en process för att utarbeta och införa en samlad jordbruks- och livsmedelsstrategi.

Regeringen bör även verka för att lägga om EU:s jordbrukspolitik till att stödja omställning till ekologiskt jordbruk och naturvärden.

I dag finns det i Sverige åter en rörelse som vill främja lokalt odlad mat. Detta är mycket positivt och något som samhället bör stötta. Lokalt producerad mat innebär korta transporter, vilket ger mindre klimatpåverkan och färre utsläpp. Regeringen bör ta fram förslag som kan stärka lokalsamhället.

Vidare bör en sammanhållen strategi för förnybara råvaror utarbetas, som även inkluderar berörda branscher. Biomassa är en attraktiv resurs, både som energiråvara och för tillverkning av material, exempelvis inom kemikalieindustrin. Ersättningar och subventioner ska användas för att styra verksamheter i mer hållbar riktning och för att kompensera för ökade kostnader till följd av att miljökostnader bättre speglas i priset.

Detta bör ges regeringen till känna.

4. Konkurrenskraft, punkt 4 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:N360 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 10 och avslår motionerna

2013/14:U316 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 33,

2013/14:T526 av Stina Bergström m.fl. (MP) yrkande 42,

2013/14:MJ232 av Sten Bergheden (M) yrkande 1,

2013/14:MJ243 av Christer Engelhardt (S),

2013/14:MJ245 av Christer Engelhardt (S),

2013/14:MJ296 av Christer Winbäck (FP) yrkande 1,

2013/14:MJ322 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkandena 1 och 2,

2013/14:MJ326 av Betty Malmberg (M),

2013/14:MJ344 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (S),

2013/14:MJ351 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 1,

2013/14:MJ356 av Mats Pertoft och Esabelle Dingizian (båda MP),

2013/14:MJ437 av Lennart Axelsson m.fl. (S),

2013/14:MJ490 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 1 och

2013/14:MJ505 av Kew Nordqvist m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

En god landsbygdsutveckling behövs för landsbygdens egen skull, men även för att där finns en stor utvecklingspotential som kan komma hela samhället till gagn. Vi vill kraftsamla för en hållbar livsmedelsproduktion i Sverige, vi vill se Sverige – det hållbara matlandet.

Regeringen bör ges i uppdrag att snarast återkomma med en långsiktig strategi med förslag till åtgärder som syftar till en mer miljömässigt hållbar landsbygdsutveckling. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Ekologisk produktion m.m., punkt 6 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyy Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:MJ490 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 18 och avslår motionerna

2013/14:MJ302 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 2,
2013/14:MJ324 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,
2013/14:MJ329 av Kew Nordqvist m.fl. (MP) och
2013/14:MJ345 av Sven-Erik Bucht (S).

Ställningstagande

Vi ser fördelar med ekologisk odling av två skäl. För det första av miljö- och klimatskäl eftersom den ekologiska odlingen minskar jordbrukets miljöpåverkan. Det handlar om minskad användning av kemikalier, vilket är bra både för vår egen hälsa och för den biologiska mångfalden. Vidare är jordbrukets klimatpåverkan betydligt mindre med den ekologiska odlingen, främst eftersom man inte använder handelsgödsel som påverkar klimatet genom att det ger utsläpp av den mycket starka växthusgasen dikväveoxid (lustgas). Ökad ekologisk odling minskar alltså, i alla fall kortsiktigt, trycket på en omställning i andra sektorer i samhället.

För det andra tror vi att ekologiska produkter kan vara den typ av specialisering som kan göra svenskt jordbruk mer konkurrenskraftigt. Vi har en lång tradition och erfarenhet av ekologisk odling i Sverige. En stabil och ökande efterfrågan från den offentliga sektorn gör också att den ekologiska odlingen kan utvecklas. Vi menar att ekologisk odling är ett mer värde som den borgerliga regeringen har tappat bort.

Vi anser inte att de ekologiska odlingsmetoderna helt kan ta över men vi tror att de kan utgöra en större andel av produktionen än de gör i dag. Vi vill sätta ett nytt mål som innebär att 30 procent av jordbruksmarken ska vara ekologiskt certifierad till 2020. Detta bör ges regeringen till känna.

6. **Ekologisk produktion m.m., punkt 6 (MP)**

av Helena Leander (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:MJ329 av Kew Nordqvist m.fl. (MP) och avslår motionerna

2013/14:MJ302 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 2,

2013/14:MJ324 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,

2013/14:MJ345 av Sven-Erik Bucht (S) och

2013/14:MJ490 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 18.

Ställningstagande

Enligt EU-kommissionen kännetecknas ekologiskt lantbruk av

- en varierad växtföljd som en förutsättning för att effektivt utnyttja platsgivna resurser
- strikta begränsningar för användningen av bekämpningsmedel och handelsgödsel, antibiotika till djuren, livsmedelstillsatser och andra insatsmedel
- förbud att använda genetiskt modifierade organismer
- utnyttjande av platsgivna resurser, t.ex. stallgödsel och foder som produceras på gården
- användning av växt- och djurmaterial som är motståndskraftiga mot sjukdomar och som är anpassade till lokala förhållanden
- djuruppfödning som innebär tillgång till vistelse ute i det fria och utfodring med ekologiskt foder
- uppfödningssystem som är anpassade till de olika djurslagens behov.

Den ekologiska produktionen kan ses som ett medel i arbetet med att nå de miljö kvalitetsmål som riksdagen beslutat, framför allt målen Ett rikt odlingslandskap, Giftfri miljö och Ett rikt växt- och djurliv, men också Grundvatten av god kvalitet.

I Jordbruksverkets rapport 2012:37 föreslås ett riktmål som är oförändrat i förhållande till det tidigare målet för 2010, nämligen att arealen certifierad ekologisk jordbruksmark 2020 ska omfatta minst 20 procent av den svenska jordbruksmarken. Den certifierade ekologiska jordbruksmarken i slättbygd ska senast 2020 ha ökat med minst 50 000 hektar jämfört med 2011. Att ha en alldeles otillräcklig målsättning riskerar leda till att den ekologiska sektorn stagnerar.

Om samhället vill att uppsatta miljö kvalitetsmål ska kunna nås krävs en kraftfull styrning. Ett sätt är att sätta upp tydliga, konkreta mål för den certifierade ekologiska jordbruksproduktionen. Dessutom behöver både den privata och den offentliga sektorn ett tydligt konsumtionsmål som de kan arbeta mot. Ekologiskt Forum har en mer offensiv hållning och föreslår att den övergripande målsättningen bör vara att 50 procent av den offentliga livsmedelskonsumtionen ska utgöras av certifierade ekologiska produkter 2020 och att minst 30 procent av den svenska jordbruksarealen ska utgöras av certifierat ekologiskt lantbruk 2020.

Vi anser att regeringen snarast bör utforma konkreta mål för den ekologiska produktionen och konsumtionen. Detta bör ges regeringen till känna.

7. Ekologisk produktion m.m., punkt 6 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14: MJ302 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 2 och avslår motionerna

2013/14: MJ324 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,

2013/14: MJ329 av Kew Nordqvist m.fl. (MP),

2013/14: MJ345 av Sven-Erik Bucht (S) och

2013/14: MJ490 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 18.

Ställningstagande

En stor andel av Sveriges hotade arter återfinns i jordbrukslandskapet. Användning av bekämpningsmedel och handelsgödsel samt en övergång från varierad växtföljd till specialisering på enstaka grödor hotar den biologiska mångfalden. Ett ekologiskt jordbruk utan användning av bekämpningsmedel och handelsgödsel är långsiktigt hållbart och gynnar den biologiska mångfalden i förhållande till det konventionella jordbruket. Samtidigt driver det ekologiska jordbruket hela lantbruket mot ökad hållbarhet och tillgodoser konsumenternas behov av djurvänliga och hälsosamma livsmedel.

År 2010 var 14 procent av jordbruksmarken ekologiskt certifierad eller under omställning till ekologisk produktion och regeringen uppnådde därmed inte målet på 20 procent till samma år. Efter 2010 har riksdagen inte fattat något samlat beslut om ekologisk produktion och konsumtion. Av den totala arealen jordbruksmark i Sverige brukades 15,7 procent med eko-

logiska produktionsmetoder 2012. Ungefär 80 procent av denna produktion fick ersättning för certifierad ekologisk produktion. Det krävs ökade resurser för att miljöanpassa det svenska jordbruket.

Sverige bör ha tydliga nationella mål för ekologisk produktion och konsumtion för att intensifiera arbetet för ett hållbart jordbruk. Certifierad ekologisk jordbruksmark bör omfatta minst 30 procent av den svenska jordbruksmarken 2020. Detta bör ges regeringen till känna.

8. Myggbekämpning, punkt 7 (SD)

av Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:MJ478 av Markus Wiechel (SD) och avslår motionerna 2013/14:MJ373 av Staffan Anger (M), 2013/14:MJ418 av Mikael Oscarsson (KD), 2013/14:MJ432 av Lars Beckman och Ulf Berg (båda M), 2013/14:MJ445 av Per Bill och Lars Beckman (båda M) och 2013/14:MJ497 av Elin Lundgren m.fl. (S).

Ställningstagande

Den s.k. översvämningsmyggan har orsakat stora problem som riskerar att sprida sig och bli ett nationellt problem om man inte tar det på allvar. Flertalet kommuner och länsstyrelser har i dag hjälpts åt för att bekosta myggbekämpningen. Denna bekämpning har således också inneburit att det finns personer som har kompetens och erfarenhet som kan utvecklas genom att fler lär av deras arbete. Eftersom myggproblematiken riskerar sprida sig till stora delar av landet som hittills sluppit det bör det vara en nationell angelägenhet att redan nu bilda en nationell organisation med fokus på myggbekämpning.

Myggornas utspridning beror till stor del på vädret, vilket gör att det kan vara svårt att veta hur stora problemen kan bli i ett visst område. Det krävs ett förebyggande arbete för att stötta de områden i Sverige som drabbas, vilket kan ske om staten hjälper till med de resurser som krävs samt ser till att olika aktörer kan samverka emot myggen.

Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, punkt 2 (S)

Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Piry Niemi (S) anför:

Sverige är ett bra land. Men någonting håller på att gå sönder.

Arbetslösheten har bitit sig fast. Skolresultaten faller. De anställda i vården behöver ta hand om allt fler gamla och sjuka. Människor far illa av vinstjakten i välfärden.

Moderaterna lovade lägre arbetslöshet och minskat utanförskap. Ambitionen var inte fel. Men verkligheten visar att deras svar på varje samhällsproblem – att sänka skatten och privatisera – inte fungerar. Nu ser de inte längre vad som händer i vårt land.

Vi socialdemokrater vill i stället se ett land där vi samlas för att utveckla vår samhällsmodell. Där vi ställer krav på varandra och hjälps åt. Där konkurrenskraft och anständighet går hand i hand. Sverige ska vara unikt.

Vi ska bo i ett land där kvinnor och män går till jobbet, tar ansvar, känner sig trygga och just därför är fria. Där unga som i dag saknar arbete får en jobbigare morgon, men ett rikare liv.

Därför finns ett mål som är viktigare än alla andra: Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU 2020. Det kräver mer samarbete och investeringar i framtiden så att svenska företag kan växa och anställa. Så kan vi bäst ta oss an de stora framtidsutmaningarna, som att minska klimatförändringen och säkra tillväxten i den globala konkurrensen.

Med fler jobb får vi också råd med en välfärd att vara stolta över.

Sverige behöver en ny riktning. Våra prioriteringar är tydliga: Jobben är viktigast. Sedan skolan och välfärden. Mindre klasser och fungerande vård går före fler skattesänkningar.

Finansutskottet har i årets s.k. rambetänkande ställt sig bakom den ram för utgiftsområde 23 som anges i budgetpropositionen. Beslut om samtliga anslag inom ett utgiftsområde ska enligt budgetprocessens regler fattas genom ett enda beslut. För budgetåret 2014 gäller därmed, under förutsättning att riksdagen beslutar i enlighet med finansutskottets förslag, att de samlade utgifterna för utgiftsområde 23 inte får överstiga 15 278 336 000 kronor under riksdagens fortsatta behandling.

Eftersom beslutet i det första steget av budgetprocessen kommer att ge budgetpolitiken en annan inriktning än den vi önskat, avstår vi från att redovisa något formellt motförslag när det gäller anslagsfördelning inom utgiftsområde 23. Vårt budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat.

Vi vidhåller dock vår uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 23 borde utökas med 312 000 000 kronor på det sätt som framgår av vår motion (2013/14: MJ483).

Vi vill med budgetmedel förstärka landsbygdsprogrammet för att klara jobben på landsbygden. Det handlar om 371 miljoner kronor per år mer än regeringens förslag under anslaget 1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur, vilket skulle ge landsbygden bättre villkor.

Detta gör vi av flera skäl. För det första är arbetstillfällena inom jordbruket helt avgörande för människors möjligheter att bo och arbeta på landsbygden. När arbetstillfällena minskar där tvingas ofta människor att överge den livsstil som de valt att leva efter.

Den andra anledningen är svenska konsumenters rätt till mat av hög kvalitet och säkerhet. Svensk mat har ofta högre kvalitet och är producerad efter tuffare miljökrav och djurskyddsregler. Men sämre lönsamhet minskar tillgången på svensk mat.

Den tredje anledningen är riksdagens miljömål. Regeringen saknar åtgärder för att klara 14 av de 16 miljömålen. Landsbygdsprogrammet ger ersättningar för åtgärder som stödjer flera av våra miljömål. En sänkning av ersättningarna skulle drabba den biologiska mångfalden, öka övergödningen och göra att värdefulla miljöer som hagar och ängar försvinner.

Vi vill även framhålla att artprojektet är en viktig grund för arbetet att bevara den svenska biologiska mångfalden. Regeringen har gjort en översyn av Svenska artprojektet vid SLU och föreslagit att besparingar kan göras genom att projektet slutar trycka Nationalnyckeln i bokform. Vi menar att det inte ska vara ett politiskt beslut om Nationalnyckeln ska presenteras i bokform eller i digital form.

Vi vill också ge det nya landsbygdsprogrammet en mer modern och framtidsinriktad profil. Vi vill få fram fler innovationer. Investeringsstöd behöver ses över så att de leder till mer konkurrenskraftiga företag. Vi vill se till att hela näringslivet på landsbygden utvecklas. Miljöstöden måste bli mer riktade för att få större effekt men utan att ansökningssystemet blir för byråkratiskt. Vi menar att landsbygdsprogrammet ska stödja de grundläggande tjänster som gör att landsbygden kan leva, snarare än den flora av projekt som finns i dag. Det handlar bl.a. om stöd till bredbandsutbyggnad.

Vi tror att den ekologiska odlingen även i fortsättningen behöver hjälp och stöd för att växa. Framför allt för att kunna möta den ökade efterfrågan. Vi är därför beredda att öka anslagen via EU:s landsbygdsprogram för att främja produktion och konsumtion av och handel med ekologiska produkter. Vi vill även stödja småskalig livsmedelsförädling då en egen småskalig förädling och försäljning har varit ett framgångskoncept för många lantbruksföretag. Eldrimner bör få ett fast anslag i statsbudgeten för att inte varje år behöva vara beroende av projektmedel.

Energimyndigheten har presenterat en biogasstrategi med flera kraftfulla förslag, vilka regeringen valt att inte använda. Ett av förslagen i Energi- myndighetens plan är en metangasreduceringsersättning på 20 öre per kilo- wattimme för producerad energi från stallgödsel. Biogasstödet innebär att en lantbrukare som producerar biogas och återvinner energin alternativt pro- ducerar fordonsgas från företagets naturgödselproduktion får en ersättning för den metangasavgång som förhindrats. Vi menar att förslaget skulle vara en kraftfull åtgärd för att öka biogasproduktionen i Sverige och minska jordbrukets klimatpåverkan och övergödningen, men också ge en intäkt för lantbruket. Jordbruksverket bör få i uppgift att i nära samarbete med Energimyndigheten utforma detaljerna i ett biogasstöd för lantbrukare och föreslå hur länge stödet ska utgå. Vi föreslår att åtgärden införs i det nya landsbygdsprogrammet. Regeringen har föreslagit en försöksverksam- het i Skåne med metangasreduceringsersättning. För detta har 4 miljoner kronor anslagits under 1:20 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket. Dessa medel anser vi ska överföras till 1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur.

Vi vill omdirigera anslaget 1:16 Konkurrenskraftig livsmedelssektor till en ny satsning för att stärka konkurrenskraften i livsmedelsproduktionen. Vi vill skapa en organisation som vi gett arbetsnamnet Svensk Mat. Vi vill bjuda in lantbrukets intresseorganisationer, livsmedelsindustrin, berörda fackföreningar m.fl. att delta som delägare i Svensk Mat. Vår för- hoppning är att dessa ska samäga Svensk Mat med regeringen. Syftet är en samordnad kraftsamling för att stödja och stimulera en effektivisering inom branschen och för att utveckla och lansera varumärken med svenska livsmedelsprodukter som råvara.

Vår idé handlar innebär ett samarbete i ny form. Svensk Mat skulle t.ex. kunna arbeta med att utveckla pilotanläggningar för innovationer, hjälp för företag att samordna sin verksamhet, utveckling av byggtekniker som ger billigare investeringar utan att djurskyddskraven försämrats och utbildning kring hur nya varumärken kan lanseras.

Flera av de åtgärder och projekt som i dag räknas in under Matlandets budget kommer att kunna fortsätta i regi av Svensk Mat. Därmed behövs inte längre en del kostsamma delar av ”matlandet” som matlandetkonferen- ser och dylikt, vilket ger en besparing på 10 miljoner kronor; vi vill således minska anslaget 1:16 Konkurrenskraftig livsmedelssektor med 10 miljoner kronor.

Det är väl känt att hästnäringen blir en alltmer betydelsefull näring i Sverige som omsätter tiotals miljarder kronor per år och genererar en stor efterfrågan på varor och tjänster. Allt fler är sysselsatta inom näringen och tillväxt och företagande behövs för att bidra till branschens mognad. Mot denna bakgrund är det olyckligt att det statliga stödet till hästforskningen kraftigt reducerats.

Vi vill avveckla projektet Skogsriket, dock inte rådgivningsverksamheten. Vi har andra förslag för att stärka miljöarbetet i skogsbruket och flera förslag på näringspolitiken. Vi vill således minska anslaget 1:1 Skogsstyrelsen med 45 miljoner kronor.

2. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, punkt 2 (MP)

Helena Leander (MP) anför:

Miljöpartiet de gröna vill skapa ett hållbart samhälle där vi möter klimatutmaningen, ger alla barn en ärlig chans i skolan och skapar förutsättningar för nya jobb. Vi menar att Sverige i stället för ytterligare ett jobbskatteavdrag behöver en offensiv politik med investeringar i skola, klimat och jobb. Investeringar i klimatet och våra barns skolgång ger nya jobb och möjligheter samtidigt som det bygger vårt land starkt inför framtiden.

I Miljöpartiets budgetmotion föreslog partiet utgiftsramar för utgiftsområde 23. Riksdagen fastställde dock den 20 november 2013 andra ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och gjorde en annan beräkning av statens inkomster för 2014 än vad som skulle ha blivit fallet med Miljöpartiets förslag.

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den jag hade önskat avstår jag från att delta i beslutet. Miljöpartiets budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket. Jag vidhåller denna uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 23 borde ha ökats med 857 miljoner kronor på det sätt som framgår av Miljöpartiets motion 2013/14: MJ521.

Kvarvarande skyddsvärda skogsområden räcker inte till för att hejda förlusten av biologisk mångfald även om de skulle få formellt skydd. Ytterligare områden behöver restaureras och återställas. Vi föreslår att skyddsarbetet byggs upp etappvis under tre år. Det innebär en ökning, utöver regeringens förslag, av anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket med 100 miljoner kronor 2014 samt anslaget 1:1 Skogsstyrelsen med 15 miljoner kronor 2014.

Konflikter kring rovdjur kan minskas genom att staten ger ersättning för viltstängsel och för tamdjur som skadas av rovdjur. Miljöpartiet höjer anslaget 1:7 Ersättningar för viltskador m.m. med 20 miljoner kronor per år.

För att börja genomföra en del av Miljömålsrådets förslag och andra åtgärder avseende framför allt odlad mångfald och husdjursgenetiska resurser föreslår vi ökning av anslaget 1:8 Statens jordbruksverk med 22 miljoner kronor per år. Vi föreslår också att anslaget ökas med ytterligare 19 miljoner kronor per år för arbetet med djurskydd (se nedan).

I åkerlandskapet riskerar småbiotoperna, artrikedomen och förekomsten av sådana arter som är hotade att minska. För att kunna genomföra förslag från Miljömålsrådet och senare förslag avseende den biologiska mångfalden och kulturmiljövårderna i åkermarken föreslår vi en ökning av landsbygdsprogrammet genom anslaget 1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö

och struktur med 258 miljoner kronor per år mer än regeringen satsar. Detta finansieras genom återföring av en del av intäkterna från en återinförd skatt på konstgödsel, se nedan. Därutöver lägger vi ytterligare 300 miljoner kronor för att upprätthålla miljöersättningarna i landsbygdsprogrammet trots EU:s neddragningar. Sammanlagt blir det en ökning med 558 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Samtidigt vill vi se en ändrad inriktning och bättre träffsäkerhet i landsbygdsprogrammet. Vi vill i ökad utsträckning fokusera på åtgärder för att ställa om jordbruket till framtidens ekologiska produktion, samt miljöersättningar och, i andra hand, till andra ändamål som tillämpad forskning och metodutveckling för jordbruket.

Vi föreslår att anslaget 1:24 Sveriges lantbruksuniversitet förstärks med 45 miljoner kronor för miljörelaterat arbete inom jordbruksområdet. Som ett led i kunskapsuppbyggnaden om biologisk mångfald satsade regeringen 2001 på ett långsiktigt projekt för att kartlägga de arter som förekommer i Sverige. För att behålla höga ambitioner kring forskning av biologisk mångfald vill vi på anslaget 1:24 Sveriges lantbruksuniversitet avsätta 15 miljoner kronor för Artdatabankens arbete med Nationalnyckeln inom SLU.

Ett viktigt arbete för att på vetenskaplig grund stärka djurens välfärd görs vid Nationellt center för djurvälfärd (SCAW) vid SLU i Uppsala, som utöver forskning arbetar med utbildning och rådgivning på djurväl-färdsområdet. Vi föreslår därför att anslaget 1:24 Sveriges lantbruksuniversitet ökas med 5 miljoner kronor riktat till verksamheten vid SCAW (utöver de andra satsningar vi gör på SLU).

Vi ser stora behov att förbättra villkoren för djuren och föreslår därför ett djurskyddspaket på 49 miljoner kronor inom utgiftsområde 23. Vi föreslår en djuretisk ombudsman – en DjurO – som ska verka för en god etisk grund, utvärdera djurskyddskontrollen, göra djuretiska årliga revisioner samt ge djuretiska råd. Jordbruksverket ska även i fortsättningen ha ansvar för att verka för ett gott djurskydd, fungera som en central kontrollmyndighet samt vara förvaltningsmyndighet för djurskyddet och meddela föreskrifter. Vi föreslår 20 miljoner kronor per år i ett nytt anslag: Inrättande av djuretisk ombudsman.

För att stärka djurskyddsarbetet på Jordbruksverket föreslår vi att ett vetenskapligt råd inrättas till stöd för verkets arbete med att uppdatera djurskyddsföreskrifterna. Detta råd, vars forskare kan variera beroende på fråga, bör lämpligen drivas i regi av Nationellt centrum för djurvälfärd (SCAW) vid SLU, i nära samarbete med SLU. För detta föreslår vi att anslaget 1:8 Statens jordbruksverk utökas med ytterligare 10 miljoner kronor per år (utöver den ökning om 22 miljoner kronor per år som vi föreslår för miljömålsarbetet). Därtill föreslår vi att Jordbruksverket återfår medel för djurskyddsbefrämjande forskning som tidigare överförts till For-mas. Jordbruksverket framhåller att överflyttningen försvårade kopplingen mellan de forskningsbehov som identifieras i anslutning till verkets arbete och finansieringen av forskningsprojekt, och att en återflytt skulle vara en

fördel. För att inte behöva prioritera ned angelägen djurskyddsforskning föreslår vi att Jordbruksverket tillförs 9 miljoner kronor för djurskyddsfrämjande forskning, varav 6 miljoner kronor finansieras genom att Formas anslag till detsamma upphör. Sammantaget får Jordbruksverket 19 miljoner kronor per år för mer forskning och arbete med djurskydd.

Sverige saknar en samlad instans som arbetar med samordning, strategier för minskad försöksdjursanvändning, insamling och spridning av information, rådgivning till de djurförsöksetiska nämnderna och liknande. Vi föreslår att ett nytt anslag, 3R-center för alternativ till djurförsök, tillförs 5 miljoner kronor 2014 och 10 miljoner kronor per år därefter.

Det ekologiska lantbruket bidrar till att flera miljömål nås. Dessutom bidrar det till att markens produktivitet bevaras på sikt. Miljöpartiet vill införa ett omställningsstöd till certifierad ekologisk produktion. Vidare bör regeringen göra en översyn av ersättningsnivåerna för certifierade producenter. För den långsiktiga utvecklingen är det också viktigt med åtgärder som främjar och underlättar konsumtion av ekologiskt producerade livsmedel, både i hushållen och i storkök och offentlig sektor. Stödet till denna verksamhet behöver återställas. Vi föreslår att 60 miljoner kronor anslås på ett nytt anslag, Åtgärder ekologisk produktion, för vissa åtgärder för att öka produktionen och konsumtionen av ekologisk mat. Detta finansieras delvis genom att 17 miljoner kronor förs över från anslaget 1:16 Konkurskraftig livsmedelssektor och 10 miljoner kronor från anslaget 1:20 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket till det nya anslaget Åtgärder ekologisk produktion. Ytterligare medel tillförs från intäkterna från skatten på konstgödsel.

Vi vill återinföra skatten på kväve och kadmium i handelsgödsel. Det är en åtgärd för bättre folkhälsa och mot övergödning. Intäkterna bör som tidigare återföras till näringen, i första hand i form av ersättning för miljöåtgärder. Vi vill satsa en del av intäkterna på ett nytt anslag Åtgärder för att främja ekologisk produktion och konsumtion. Merparten, 258 miljoner kronor, återförs genom en ökning jämfört med regeringens förslag av anslaget 1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur för landsbygdsprogrammet, i första hand för åtgärder som bidrar till att miljömålen nås.

Det behövs ökade forskningssatsningar för det ekologiska jordbrukets utveckling där hela jordbrukssystemets funktioner är i fokus. För att utveckla nya metoder och bedöma nya teknikers och jordbruksmetoders långsiktiga hållbarhet krävs långvariga försök. De flesta projekt får i dag finansiering under tre år, vilket är alldeles för kort. Miljöpartiet anser att det behövs ökade möjligheter att få pengar till projekt som varar 10 till 20 år. Vi vill se en forskningssatsning på ekologiskt lantbruk med resurshushållning.

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) har under senare år minskat sitt stöd till ekologisk produktion, bl.a. genom att dra ned på forskning. Det behövs forskning och utbildning och utveckling av metoder för ekologisk produktion. En del av SLU:s anslag borde kunna komma andra aktörer till

godo, exempelvis Beras (Baltic Ecological Recycling Agriculture and Society) som just nu behöver säkerställa sin finansiering för att kunna slutföra ett mångårigt projekt rörande växtnäring och Östersjön. Man kan också tänka sig att Linnéuniversitetet i Växjö eller Kalmar skulle kunna få forskningsmedel för projekt och utbildning rörande ekologisk produktion.

Miljöpartiet vill stödja utvecklingen för fler ekologiska jordbruk och livsmedelsproducenter med anledning av kunskapen om det ekologiska jordbrukets fördelar för bin och pollinerare. Som biodlare får man inkomster av de produkter bin producerar, i princip endast från honung. De pollinerings-effekter som vi fokuserar på kallas för kollektiva nyttigheter. Dessa nyttigheter borde uppmuntras och ges en viss ersättning, förslagsvis inom landsbygdsprogrammet. Vi anser att det genom en pollineringsersättning ska finnas utrymme för att gynna honungsbiet, biodlaren, den biologiska mångfalden, landsbygdens företagare och den inhemska honungsproduktionen.

Ett förslag till ett nytt nationellt program har nyligen utarbetats för att förbättra villkoren för produktion och saluföring av honung för åren 2014–2016. Inom programmet avser man att finansiera bl.a. en bihälsokonsulent med uppdrag att öka kunskaperna om bl.a. förebyggande sjukdomsarbete och marknadsföring. Vi anser att rådgivningen även ska finnas och vidareutvecklas som stöd för den ekologiska biodlingen.

Metangas är en stark växthusgas och det är därför ytterst angeläget att tillvarata och nyttiggöra energiinnehållet i stallgödsel och annat som avger metangas. I Energimyndighetens förslag till biogasstrategi finns ett förslag på stöd för att tillvarata gödsel som annars bidrar till växthuseffekten, ett s.k. metanreduceringsstöd. Miljöpartiet anser att ett sådant stöd för mindre gårdar som producerar bioenergi av gödsel bör införas omgående och uppgå till 20 öre per kilowattimme producerad gas som produceras från gödsel.

3. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, punkt 2 (SD)

Josef Fransson (SD) anför:

Sverigedemokraterna är ett socialkonservativt parti med nationalistisk grundsyn som betraktar värdekonservatism och upprätthållandet av en solidarisk välfärdsmodell som de viktigaste verktygen i byggandet av det goda samhället. Partiets övergripande mål är att formera en demokratisk, politisk rörelse som slår vakt om den gemensamma nationella identitet som har utgjort grunden för framväxten av välfärdsstaten och vårt lands fredliga och demokratiska utveckling.

Ett viktigt mål med Sverigedemokraternas politik är att ha ett livskraftigt företagarklimat på landsbygden där jordbruket är en omistlig komponent. Vi eftersträvar produktion av livsmedel av hög kvalitet levereras till skäliga priser med stor hänsyn tagen till djurskydd, kulturlandskap och miljö. Vi ser jordbruket som omistligt och en del av nationens ryggrad

och en förutsättning för en livskraftig landsbygd där människor kan verka och bo. På samma sätt är jordbruket en förutsättning för att bevara våra vackra landsbygdsmiljöer med öppna fält och hagar. Det är viktigt för en nation att ha kontroll över sitt livsmedel och förmågan att försörja sin befolkning med mat. Detta utesluter givetvis inte handel med livsmedel med andra länder, men de senaste årtiondenas trend av kraftigt minskad nationell livsmedelsproduktion måste brytas och självförsörjningsgraden måste öka väsentligt.

Vidare är det Sverigedemokraternas mening att nuvarande politiker slagit in på fel linje i flertalet frågor som berör framtiden för den svenska landsbygden. Det är vår mening att det finns industrier som kan frodas i landsbygdsmiljö, att det går att motverka avfolkningstrenden och att verktygen för att uppnå detta inte främst återfinns bland skatter, stöd och subventioner utan genom att skapa optimala förutsättningar för tillväxt och sysselsättning på landsbygden.

Vi föreslår en ökning av anslaget 1:1 Skogsstyrelsen med 25 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Enligt Skogsstyrelsen har miljöhänsynen inte alltid levt upp till en acceptabel nivå. Sverigedemokraterna vill skjuta till ytterligare resurser till Skogsstyrelsen för att den enklare och oftare ska kunna bistå med rådgivning till markägarna.

Vi föreslår också en ökning av anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket med 25 miljoner kronor. I dag sysselsätter skogsindustrin direkt och indirekt 200 000 människor. Sverige är världens näst största exportör av papper, pappersmassa och trävaror. Utgångspunkten för Sverigedemokraternas skogspolitik är två övergripande och jämställda mål: miljömålet och produktionsmålet.

Sverigedemokraterna höjer anslaget 1:8 Statens jordbruksverk med 25 miljoner kronor och anslaget 1:24 Sveriges lantbruksuniversitet med 75 miljoner kronor. Vi vill öka anslagen till både Sveriges lantbruksuniversitet och Linnéuniversitetet, som agerar huvudman för skogs- och träprogrammet.

För att göra djurhållning mer attraktivt och ge större möjligheter för djurhållare att ta ut semester eller få hjälp om man blir sjuk vill vi ge regeringen i uppdrag att återinföra statliga stöd för avbytartjänster. Stödet ska vara avsett för små- och familjeföretag inom animalieproduktionen.

Sverigedemokraterna vill även återställa stödnivåerna till det svenska fäbodbruket. Stödnivåerna för att bedriva fäbodbruk har under 2000-talet sänkts och de förändringar som skedde 2007 slog väldigt hårt på verksamheten. För de som hade mer än tio djurenheter har stödnivåerna ungefär halverats i genomsnitt, vilket också fått till följd att antalet fäbodbruk försvinner i en oroande hög takt.

Sverigedemokraterna vill också se över möjligheter och nivåer för att ge producenter av biogödsel stöd. När slaktavfall används till biogas och restprodukten avses användas som en gödselprodukt (biogödsel) kräver gäl-

lande regelverk att biomassan hettas upp till 70 grader i en timma för att restprodukten ska få spridas på åkermark. Denna process är kostsam, men ger en tillförlitlig produkt.

Vi föreslår även en höjning av anslaget 1:25 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning med 25 miljoner kronor. Intresset för en framtid inom näringen ökar i takt med att politiken väljer att prioritera en näringslivsvänlig inriktning för skogen och Sverige är i dag en av de ledande nationerna inom skogsforskning. Textilier, bioplaster, superstarka kompositer, kolfibermaterial och en ny generation drivmedel utvecklas och produceras redan på laboratorier och i fabriker. Sverigedemokraterna skjuter till medel till forskning inom skogsnäringen.

Jordbruk har på många håll i världen en stor påverkan på miljö och natur och i strävan efter ett hållbart jordbruk är det nödvändigt med forskning och ny teknik. En av de viktigaste pusselbitarna att få på plats är nya miljöfrämjande grödor med egenskaper som mildrar och reducerar påverkan på naturen. Vi vill därför att Sverige ska bli världsledande inom forskningen på miljöfrämjande grödor.

Sverigedemokraterna föreslår vidare att 100 miljoner kronor anslås på ett nytt anslag, Djurvälståndssättning, för att kompensera bönder för de höga kraven inom svenskt djurskydd. Sverige har ett av världens mest ambitiösa djurskydd. Det är något Sverigedemokraterna är stolta över och som vi vill värna. Det är dock viktigt att skapa de förutsättningar som krävs för att upprätthålla djurskyddet, inte minst genom att vår livsmedelsproduktion inte ska straffas ut i konkurrensen med länder vi handlar med. Därför ser vi det som rimligt att samhället delvis kompenserar djurhållare för kostnader som uppstår, relativt andra EU-länder, för Sveriges strängare djurskyddslagar.

Vi vill även avsätta 460 miljoner kronor på ett nytt anslag, Höjd återbetalning av koldioxidskatt, då Sverige har bland de högsta skatterna på diesel inom jordbruket.

Sverige har nästan 100 000 sjöar och över 200 mil kust. Trots det är utnyttjandet av dessa resurser väldigt blygsamt. Sverige har potential att bygga upp ett hållbart och omfattande vattenbruk med ökad sysselsättning som följd. Under 2011 odlades det ca 12 000 ton fisk i vårt land. I vårt grannland Norge är motsvarande siffra närmare en miljon ton. Sverigedemokraterna vill utöka antalet fiskodlingar och skjuter till resurser för att öka odlingen av matfisk till ca 300 000 ton, speciellt genom landbaserade odlingar. Trots en utredning som redogör för de positiva sysselsättningskapande effekterna har regeringen uppvisat en närmast flagrant passivitet. Vi föreslår därför att 75 miljoner kronor anslås på ett nytt anslag: Vattenbruk och fiskeodlingar.

Sverigedemokraterna föreslår också att 25 miljoner kronor anslås på ett nytt anslag, Fiskevård och fiskebestånd, då vi vill värna och vårda det svenska fiskebeståndet. De arter som främst utsätts i dag är lax och öring.

Detta trots att fler fiskarter är hotade i vår närmiljö. Vi vill därför undersöka möjligheterna till ett mer varierat utsläpp. Vidare anser organisationen Sportfiskarna att fisket efter gädda och abborre längst ostkusten kraftigt har försämrats. Dessa två arter är viktigast för att upprätthålla ett populärt sportfiske. Utöver det rena nöjet bidrar denna aktivitet till både motion, naturupplevelser och avkoppling.

Vi föreslår vidare att 20 miljoner kronor avsätts på ett nytt anslag: Livsmedelskontroller. Det förekommer skandaler med fusk inom livsmedelsindustrin. Myndigheterna saknar i dag resurser för att på ett fullgott sätt kontrollera att det kött som handlas med är det som faktiskt står på förpackningen. Vi avsätter därmed resurser till fler livsmedelskontroller.

Avslutningsvis föreslår Sverigedemokraterna att 371 miljoner kronor anslås på ett nytt anslag: Kompensation minskade anslag landsbygdsprogrammet. För programperioden 2014–2020 har EU:s medfinansiering för landsbygdsprogrammet sänkts. För att detta inte ska få en negativ inverkan på landbygden och dess näringar vill Sverigedemokraterna öka den svenska medfinansieringen så att landsbygdsprogrammets totala budget håller samma nivå som tidigare. Regeringen har valt att kompensera en liten del av de förlorade stöden, dock inte allt. Sverigedemokraterna skjuter därför till mellanskillnaden.

4. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, punkt 2 (V)

Jens Holm (V) anför:

Vänsterpartiet vill se ett tryggt och värdigt samhälle byggt på omtanke och solidaritet. Vi ser nu hur välfärdssamhället krackelerar alltmer och att Sverige inte klarar 14 av 16 miljömål. Högerregeringen har sedan 2006 lagt 27 gånger mer på skattesänkningar än på den gemensamma välfärden i kommunsektorn, dvs. vård, skola och omsorg. Samtidigt har vårt samhälle blivit alltmer av ett risksamhälle där ingen av oss längre kan lita på att de gemensamma trygghetssystemen, som sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkring, finns där för oss när vi behöver dem.

Det är dags för en ny färdriktning. Ett samhälle som byggs med omtanke och medmänsklighet är i grunden starkare än ett land där girigheten får råda. Vänsterpartiet sätter kampen mot arbetslösheten främst i den ekonomiska politiken och föreslår kraftiga resursförstärkningar till välfärden. Vi gör stora investeringar i bostadsbyggande, infrastruktur, klimatomställning och utbildning, och vi gör tydliga förstärkningar i de gemensamma trygghetssystemen. Redan nästa år räknar vi med att våra satsningar på välfärden och investeringar i infrastruktur, bostadsbyggande m.m. ger nästan 30 000 jobb.

Vi i Sverige måste ta vårt ansvar för våra historiska utsläpp. Därför lägger Vänsterpartiet fram förslag på nya skarpare klimatmål för Sverige och EU. Vi vill att utsläppen ska bringas ned till under 40 miljoner ton till 2020. Vi driver också att EU ska minska sina utsläpp med 40 procent till 2020.

Våra förslag är viktiga steg mot ett jämställt samhälle. Vi föreslår ett antal strategiskt viktiga reformer för att minska löne- och inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män och omfördela ansvaret för det obetalda hemarbetet.

I motsättning till dessa reformer står regeringens ensidiga skattesänkarpolitik. I och med den minskar möjligheterna att satsa på en bättre och utbyggd välfärd och en rättvis fördelning av de ekonomiska resurserna, och den står också i motsats till en effektiv jobbpolitik. Vänsterpartiet finansierar sina satsningar fullt ut genom att avvisa ett antal av de skattesänkningar och subventioner till arbetsgivare som regeringen genomfört. Målsättningen med Vänsterpartiets skattepolitik är att trygga välfärden, få fler människor i arbete, öka jämlikheten och jämställdheten och skapa förutsättningar för en hållbar utveckling. Då behövs större skatteintäkter än i dag, och vi vet att viljan att betala skatt är god om det finns en tydlig koppling till satsningar på exempelvis sjukvård, skola, äldreomsorg och miljö. Vi tar därför steg mot ett skattesystem byggt på principen skatt efter bärkraft och likformighet.

Vänsterpartiets förslag inom utgiftsområde 23 är en del av vårt budgetalternativ som en helhet. För utgiftsområde 23 förordar Vänsterpartiet en höjning av ramen för 2014 med 1 005 miljoner kronor i jämförelse med regeringens förslag. Vi föreslår även en successiv ökning av utgiftsområdets ram jämfört med regeringens förslag under perioden 2015–2017. Vi vill se följande inriktning av politiken inom utgiftsområdet.

Vi ökar skogsskyddet genom ökade anslag för biotopskydd och naturvårdsavtal. Samtidigt föreslår vi ett stort anslag för omställning till hyggesfri skogsskötsel. Vänsterpartiet ökar anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket med 200 miljoner kronor för hyggesfri skogsskötsel och skydd av värdefull natur till Skogsstyrelsen. Av dessa medel ska 100 miljoner kronor användas till utbildning, utveckling och arealstöd för omställning till hyggesfri skogsskötsel, och 100 miljoner kronor ska avsättas till skydd av skog i form av naturvårdsavtal och biotopskydd för att uppnå miljömål samt för att vi ska leva upp till våra internationella åtaganden om biologisk mångfald. Vänsterpartiet anslår även 20 miljoner kronor till Skogsstyrelsens arbete för ökad avkastning från marker där man använder trakthyggesbruk. Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget med 220 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för 2014.

Vänsterpartiet ökar anslaget 1:7 Ersättningar för viltskador m.m. med 20 miljoner kronor för stöd till förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp samt för ersättning för skador som orsakas av varg.

I Vänsterpartiets förslag prioriteras en miljö- och klimatanpassad livsmedelssektor med fokus på närproducerade livsmedel, och Livsmedelsverket får därför höjda anslag och nya uppdrag. Som ett led i en större satsning på ekologiskt och miljöanpassat jordbruk och bättre mat avsätts medel för miljöförbättringar och en ny satsning på mat, Sverige – det hållbara matlandet. Regeringen startade 2010 projektet Sverige – det nya matlandet. Vänsterpartiet anser att det är en intressant verksamhet, men vi saknar konkreta miljö- och klimatambitioner. Därför föreslår Vänsterpartiet att projektet övergår till Sverige – det hållbara matlandet. Med projektet vill vi främja hållbar mat; maten ska bidra till minskade utsläpp och ett gott djurskydd. Vår målsättning är att Sverige ska ha en hög självförsörjningsgrad på livsmedel och att fler i framtiden ska arbeta med att producera och förädla livsmedel. Vi vill därför utveckla god, hälsosam, miljövänlig, närproducerad och djuretisk mat. Vi kallar det hållbar mat. Med denna satsning vill vi öka intresset för god och näringsriktig mat samt öka konsumtionen och produktionen av ekologisk och vegetarisk mat. Målet ska också vara att de klimat- och miljöpåverkande utsläppen inom livsmedelsproduktionen minskar och att andelen lokalproducerade livsmedel ökar och sysselsättningen stimuleras. Vi anser att tusentals nya arbetstillfällen och småföretag kan skapas, främst på landsbygden. Vidare ska den offentliga sektorns arbete med att stärka kunskapen om klimatsmart och hälsosam mat förbättras. Vi vänder oss särskilt till den offentliga sektorn, t.ex. skolor, förskolor, sjukhus och äldreboenden. Vi anslår 150 miljoner kronor per år på anslaget 1:16 Konkurrenskraftig livsmedelssektor under perioden 2014–2016 för Sverige – det hållbara matlandet. Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget med 150 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för 2014.

Ett starkt djurskydd i Sverige ska värnas, och vi ökar Jordbruksverkets anslag för djurskyddsverksamhet samt inför en djuretisk ombudsman. Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget 1:8 Statens jordbruksverk med 120 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för 2014. Vänsterpartiet vill stärka arbetet för djuren och anslår 15 miljoner kronor på anslaget för att inrätta en djuretisk ombudsman. Ombudsmannen ska verka för en god etisk grund inom all verksamhet som inbegriper djur samt utvärdera djurskyddskontroller. Vänsterpartiet anser att det behövs en myndighet med ett övergripande ansvar för djurskyddsarbetet.

För att minska antalet djurförsök anslår Vänsterpartiet vidare 15 miljoner kronor på anslaget 1:8. Anslaget avser validering av djurförsök och utveckling av alternativ till djurförsök. Vi anser också att adekvata resurser bör anslås för djurfria metoder inom toxikologisk forskning och att det bör finnas ett tydligt myndighetsansvar för detta. I dag saknas riktade forskningssatsningar inom den nya toxikologin. Det finns inte heller någon myndighet som har ett tydligt ansvar för att ta fram strategier och handlingsplaner för nya testmetoder.

Vi föreslår även ett stöd till gårdsslakterier och mobila slakterier på 90 miljoner kronor per år 2014–2016 för att minska behovet av djurtransporter och stimulera närproducerade livsmedel. Tidigare har slakterierna fått bekosta de kontroller veterinärerna gör på slakterierna. Nu finansierar regeringen detta via statsbudgeten i stället genom anslaget 1:15 Livsmedelsverket. Samtidigt behöver det svenska jordbrukets konkurrenskraft och hållbarhet stärkas. Vi anser att motsvarande medel som återinförs som egenfinansiering för slakterierna ska återföras som stöd till mobila slakterier. Genom stödet stärks småskalighet och lokal livsmedelsförädling, och behovet av djurtransporter minskar. Den subvention på 90 miljoner kronor det innebär att slakterier inte längre behöver betala sina veterinärkontroller och kostnaden i stället hamnar hos Livsmedelsverket avstyrks av Vänsterpartiet. Till anslaget 1:8 tillför vi motsvarande anslag för stöd till gårdsslakterier och mobila slakterier. För att arbeta fram en handlingsplan för att minska klimatpåverkan från hela livsmedelskedjan tillför vi vidare anslaget 1:15 Livsmedelsverket 20 miljoner kronor per år under perioden 2014–2016. För att ytterligare öka åtgärderna för att minska matsvinnet anslår vi 5 miljoner kronor. Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en minskning av anslaget 1:15 Livsmedelsverket med 65 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för 2014.

För att öka takten i bredbands- och fiberutbyggnaden på landsbygden genom ökad nationell finansiering via åtgärder i landsbygdsprogrammet ökar Vänsterpartiet anslaget 1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur med 200 miljoner kronor. Vänsterpartiet vill även stärka stödet för naturbetesmarker med ökad nationell finansiering inom landsbygdsprogrammet med 50 miljoner kronor. Med stödet vill vi stärka förutsättningarna för närproducerade livsmedel med positiva effekter för den biologiska mångfalden. Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget med 250 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för 2014.

Vänsterpartiet föreslår att handelsgödselskatten ska återinföras eftersom den har varit ett betydelsefullt styrmedel för att minska övergödningen. Motsvarande medel ska användas till stöd för miljöförbättrande åtgärder i jordbrukssektorn. Vänsterpartiet föreslår ett kraftigt ökat anslag för att stödja åtgärder för minskat näringsläckage, minskad användning av bekämpningsmedel, ekologisk produktion samt bevarande av biologisk mångfald. Vi ser inte minst ett ökat behov av resurser för att bevara skydds-zoner utmed vattenmiljöer och för skötsel av våtmarker, då minskade miljöersättningar från EU riskerar att försvaga detta arbete de kommande åren. Vänsterpartiet anslår 200 miljoner kronor på anslaget 1:20 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket för detta ändamål. Vänsterpartiet föreslog redan 2012 att ett metanreduceringsstöd skulle införas. Därför är det med tillfredsställelse vi tar emot regeringens förslag att nu realisera detta utmärkta förslag, om än i annat namn. Regeringen gör dock en trevande satsning med Från gödsel till biogas och genomför det som ett pilotprojekt i södra Sverige. Vänsterpartiet föreslår att Från gödsel till biogas genomförs i hela

landet från start och ökar anslaget med 50 miljoner kronor. Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget med 250 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för 2014.

Vänsterpartiet anslår vidare 20 miljoner kronor på anslaget 1:23 Främjande av rennäringen m.m. i stöd till rennäringen för främjande av åtgärder som genetiskt förstärker vargstammen genom naturlig invandring genom renskötselområdet. Åtgärder ska genomföras i samarbete med rennäringen.

För att stärka det Svenska artprojektets arbete med att öka kunskapen om vår biologiska mångfald och sprida denna genom folkbildningsprojektet Nationalnyckeln i bokform förstärks anslaget 1:24 Sveriges lantbruksuniversitet med 10 miljoner kronor. Arbetet ska ske i fortsatt regi av Sveriges lantbruksuniversitet och organiseras av Artdatabanken.

Vi anser också att vidareförädling av skogsråvara ska vara ett prioriterat område för forskning på Sveriges lantbruksuniversitet. En sådan vidareförädling har stor utvecklingspotential inom många produktområden. Exempelvis kan produkter baserade på skogsråvara ersätta oljebaserade produkter och byggande i trä kan utvecklas i betydligt högre utsträckning än i dag.

Vänsterpartiet föreslår att tjänster som ekorådgivare inrättas med syfte att underlätta och stimulera nyetablering av ekologiskt jordbruk och föreslår att 30 miljoner kronor anslås på ett nytt anslag: Ekorådgivare.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2013/14:1 Budgetpropositionen för 2014 utgiftsområde 23:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 20 000 000 kronor 2015, 21 000 000 kronor 2016 och 29 000 000 kronor 2017–2018.
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2014 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 5 000 000 kronor för Viltvårdsfonden.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 48 000 000 kronor 2015 och 32 000 000 kronor 2016.
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 11 332 162 000 kronor 2015–2022.
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:19 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 9 966 141 000 kronor 2015–2022.
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:25 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 500 000 000 kronor 2015–2019.
7. Riksdagen anvisar för budgetåret 2014 ramanslagen under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt uppställning.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13: MJ445 av Tina Ehn m.fl. (MP):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en forskningssatsning på ekologiskt lantbruk med resurshushållning.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en forskningssatsning på ekologiskt lantbruk, exempelvis via Beras.

2012/13: MJ474 av Cecilia Widegren (M):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stödja fortsatt forskning för bättre djurvård och djurhälsa, inte minst för att förbättra hovhälsan.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013

2013/14: U316 av Åsa Romson m.fl. (MP):

33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att lägga om EU:s jordbrukspolitik till att stödja omställning till ekologiskt jordbruk och naturvården.

2013/14: Kr218 av Cecilia Widegren (M):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna för att fortsätta att stödja forskning för bättre djurvård och djurhälsa, inte minst för att förbättra hovhälsan.

2013/14: T517 av Anders Ygeman m.fl. (S):

53. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om it och bredbandssatsningar inom ramen för EU:s landsbygdsprogram.

2013/14: T526 av Stina Bergström m.fl. (MP):

42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en sammanhållen strategi för förnybara råvaror, som även inkluderar berörda branscher.
44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att omgående införa ett s.k. metanreduceringsstöd.

2013/14:MJ226 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att ta vara på den kompetens som finns vid SLU i Skara för forskningen om framtidens gröna näringar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att för att Sverige ska kunna bli ett matland i världsklass överväga att se till att forskning och utveckling främjas för att vi ska kunna ligga i framkant med kunskap och innovationer om livsmedelsproduktion.

2013/14:MJ232 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att arbeta fram hur svensk livsmedelsproduktion ska kunna utvecklas och hur det kan skapas fler jobb i de gröna näringarna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten till en översyn av systemet för kostnader och regler inom livsmedelsproduktionen med en harmonisering med övriga europeiska lantbrukare som mål.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att samordna och effektivisera tillsynen så att den blir både mer kostnadseffektiv och mer tidseffektiv samt att minska och förtydliga regelverken.

2013/14:MJ235 av Irene Oskarsson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att prioritera forskningen om växtförädling.

2013/14:MJ243 av Christer Engelhardt (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en livsmedelsstrategi och en långsiktig och hållbar jordbrukspolitik för den svenska lantbruksnäringen.

2013/14:MJ245 av Christer Engelhardt (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om svensk mjölk.

2013/14:MJ249 av Gustaf Hoffstedt (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fortsätta arbetet med att minska byråkratin för lantbruket.

2013/14:MJ258 av Tina Ehn m.fl. (MP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stödja utvecklingen av fler ekologiska jordbruk och livsmedelsproducenter med anledning av det ekologiska jordbrukets fördelar för bin och andra pollinerare.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa pollineringsersättning för aktiv biodling.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att rådgivning ska finnas och vidareutvecklas som stöd för den ekologiska biodlingen.

2013/14:MJ274 av Gustav Nilsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om älgdöden i Blekinge.

2013/14:MJ282 av Monica Green m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildningen och utveckling av verksamheten vid SLU i Skara.

2013/14:MJ296 av Christer Winbäck (FP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att främja tillväxten i Skaraborg och Sverige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fortsätta att minska regelkrånglet för jordbruket.

2013/14:MJ300 av Jens Holm m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en satsning på Sverige – det hållbara matlandet.

2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V):

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vidareförädling av skogsråvara ska vara ett prioriterat område för forskning på Sveriges lantbruksuniversitet (SLU).

2013/14:MJ302 av Jens Holm m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör inrättas ekorådgivare för nyetablering av ekologiska jordbruk.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anta ett nationellt mål om att certifierad ekologisk jordbruksmark 2020 bör omfatta minst 30 procent av jordbruksmarken.

2013/14: MJ309 av Ingela Nylund Watz och Ann-Kristine Johansson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av statlig medfinansiering av svensk hästforskning.

2013/14: MJ320 av Christer Akej (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om mer forskning och utbildning till hästnäringens riksanläggning i Flyinge.

2013/14: MJ322 av Ann-Charlotte Hammar Johansson m.fl. (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skånskt jordbruks konkurrenskraft.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den skånska landsbygden som bostadsort.

2013/14: MJ324 av Betty Malmberg (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga att se över de nationella målen för ekologisk produktion.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga om statens extra stöd till ekologisk produktion successivt ska trappas ned.

2013/14: MJ326 av Betty Malmberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga möjligheterna att se över hinder och möjligheter för att få svensk animalieproduktion att öka.

2013/14: MJ329 av Kew Nordqvist m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen snarast bör utforma konkreta mål för den ekologiska produktionen och konsumtionen.

2013/14: MJ344 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta fram en nationell livsmedelstrategi.

2013/14: MJ345 av Sven-Erik Bucht (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en förändrad stödområdesindelning för jordbruk i östra Norrbotten.

2013/14: MJ351 av Ulrika Carlsson i Skövde (C):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att främja tillväxten i Skaraborg och Sverige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fortsätta minska regelkrånglet för jordbruket.

2013/14: MJ356 av Mats Pertoft och Esabelle Dingizian (båda MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta fram förslag som kan stärka lokalsamhället.

2013/14: MJ364 av Mikael Jansson (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återinföra statlig medfinansiering för avbytartjänster inom småskalig animalieproduktion.

2013/14: MJ366 av Josef Fransson (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att bli världsledande inom forskningen om miljöfrämjande grödor.

2013/14: MJ370 av Josef Fransson m.fl. (SD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återställa stödnivåerna till det svenska fäbodbruket.

2013/14: MJ372 av Josef Fransson m.fl. (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en generell djurvälståndssättning som delvis kompenserar djurhållare för kostnader som uppstår relativt andra EU-länder för Sveriges strängare djurskyddslagar.

2013/14: MJ373 av Staffan Anger (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bekämpning av stickmyggor.

2013/14: MJ374 av Jens Holm m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa djuretisk ombudsman.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anslå adekvata resurser till djurfria metoder inom toxikologisk forskning samt att det måste finnas ett tydligt myndighetsansvar för detta.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inte subventionera slakterierna genom att ta bort avgift för verksamhetsutövaren samt att införa stöd för mobila slakterier.

2013/14: MJ375 av Anita Brodén m.fl. (FP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om forskningens betydelse för framtida skydd av hotade arter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om värdet av kartläggning av arter.

2013/14: MJ379 av Mats Pertoft och Kew Nordqvist (båda MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att ge SBFI-institutet i Södertälje ett grundanslag.

2013/14: MJ408 av Marie Nordén och Gunnar Sandberg (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att länsstyrelser och regioner bör få i uppdrag att stötta det svenska mathantverket.

2013/14: MJ418 av Mikael Oscarsson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inrättandet av en nationell organisation för myggbekämpning.

2013/14: MJ420 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

Riksdagen anvisar anslagen för 2014 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2013/14: MJ425 av Mikael Oscarsson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att premiera hög djurvälstånd i svensk mjölkproduktion.

2013/14: MJ432 av Lars Beckman och Ulf Berg (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga en översyn vad gäller handläggningsärenden gällande stickmyggor.

2013/14: MJ437 av Lennart Axelsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en kraftsamling för svensk livsmedelsproduktion för jobb i hela landet.

2013/14: MJ445 av Per Bill och Lars Beckman (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna till bekämpning av mygg.

2013/14: MJ454 av Emil Källström (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att släppa loss utvecklingskraften bland jordbrukarna och de andra företagen i de gröna näringarna.

2013/14: MJ460 av Edward Riedl (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om det svenska jordbrukets villkor och behovet av likvärdiga regler.

2013/14: MJ465 av Josef Fransson m.fl. (SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2014 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2013/14: MJ466 av Gunnar Andrén (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inom näringsgrenen Svensk Mat utveckla forskning om och framställning av svenskproducerade ostsorter.

2013/14: MJ467 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att på ett övergripande och seriöst plan, via oberoende och statligt finansierade forskare, utreda tillsatsers effekter – i kombination eller enskilt – i livsmedel samt utifrån resultatet skyndsamt föreslå riksdagen lämpliga åtgärder.

2013/14: MJ478 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stötta organisationer som bekämpar mygg samt samla kompetensen kring detta i en nationell organisation.

2013/14: MJ483 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen för 2014 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt uppställningen i tabell 1.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att initiera satsningen på en ny organisation, Svensk Mat, för att stärka livsmedelssektorn och landsbygdens konkurrenskraft.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra landsbygdsprogrammet mer moderniserat och framtidsinriktat.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Jordbruksverket får i uppgift att i nära samarbete med Energimyndigheten utforma detaljerna i ett biogasstöd och en metangasreduceringsersättning för lantbrukare.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka stöden för ekologisk odling inom landsbygdsprogrammet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Svenska artprojektet på Sveriges lantbruksuniversitet.

2013/14: MJ490 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige behöver en nationell långsiktig livsmedelsstrategi för en konkurrenskraftig svensk matproduktion.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ny satsning och kraftsamling för svensk livsmedelsproduktion genom att skapa organisationen Svensk Mat.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sätta ett nytt mål som innebär att 30 procent av jordbruksmarken ska vara ekologiskt certifierad till 2020.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stödja småskalig livsmedelsförädling.

2013/14: MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

56. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen noggrant bör analysera om Skogsstyrelsen har resurser att hantera den nya roll för myndigheten som Miljömålsberedningen föreslår.
57. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det är väsentligt att en eventuellt kommande neddragning av landsbygdsprogrammet inte minskar möjligheterna att nå miljömålet Ett rikt odlingslandskap.

2013/14:MJ497 av Elin Lundgren m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om strategi för myggbekämpning.

2013/14:MJ505 av Kew Nordqvist m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen snarast bör starta en process för att utarbeta och införa en samlad jordbruks- och livsmedelsstrategi.

2013/14:MJ518 av Helena Leander m.fl. (MP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta en djuretisk ombudsman.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett vetenskapligt råd i Jordbruksverkets föreskriftsarbete.

2013/14:MJ521 av Kew Nordqvist m.fl. (MP):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen för 2014 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2013/14:N238 av Kew Nordqvist m.fl. (MP):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om metanreduceringsstöd för produktion av biogas ur gödsel.

2013/14:N323 av Josef Fransson (SD):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheter och nivåer för att ge producenter av biogödsel stöd.

2013/14:N360 av Kent Persson m.fl. (V):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att snarast återkomma med en långsiktig strategi med förslag till åtgärder som syftar till en mer miljömässigt hållbar landsbygdsutveckling.

2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett biogasstöd till lantbrukare som installerar biogasanläggningar för att röta gödsel från djurhållning.

2013/14:N426 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om landsbygdsprogrammet.

BILAGA 2

Utskottets anslagsförslag

Förslag till beslut om anslag för 2014 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Tusental kronor

Ramanslag	Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag
1:1 Skogsstyrelsen	±0	405 533
1:2 Insatser för skogsbruket	±0	257 873
1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt	±0	115 093
1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet	±0	107 298
1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	±0	12 933
1:6 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	±0	124 349
1:7 Ersättningar för viltskador m.m.	±0	37 778
1:8 Statens jordbruksverk	±0	521 089
1:9 Bekämpande av växtskadegörare	±0	5 000
1:10 Gårdsstöd m.m.	±0	5 932 000
1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.	±0	144 100
1:12 Finansiella korrigeringar m.m.	±0	75 472
1:13 Strukturstöd till fisket m.m.	±0	23 985
1:14 Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	±0	75 412
1:15 Livsmedelsverket	±0	304 035
1:16 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	±0	88 660
1:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	±0	42 913
1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	±0	2 665 527
1:19 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	±0	1 993 633
1:20 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	±0	32 830
1:21 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	±0	4 116
1:22 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	±0	1 029
1:23 Främjande av rennäringen m.m.	±0	107 915
1:24 Sveriges lantbruksuniversitet	±0	1 702 926
1:25 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	±0	495 660
1:26 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	±0	1 177

Ramanslag	Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag
Summa för utgiftsområdet	±0	15 278 336

BILAGA 3

Regeringens och oppositionens anslagsförslag

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag		Avvikelse från regeringen		
	S	MP	SD	V	
1:1	Skogsstyrelsen	405 533	-45 000	+15 000	+25 000
1:2	Insatser för skogsbruket	257 873		+100 000	+25 000
1:3	Statens veterinärmedicinska anstalt	115 093			+220 000
1:4	Bidrag till veterinär fältverk-samhet	107 298			
1:5	Djurhälsovård och djurskydds-främjande åtgärder	12 933			
1:6	Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	124 349			
1:7	Ersätningar för viltskador m.m.	37 778		+20 000	+20 000
1:8	Statens jordbruksverk	521 089		+41 000	+120 000
1:9	Bekämpande av växtskadegö-rare	5 000			
1:10	Gärdsstöd m.m.	5 932 000			
1:11	Intervention för jordbrukspro-dukter m.m.	144 100			
1:12	Finansiella korrigeringar m.m.	75 472			
1:13	Strukturstöd till fisket m.m.	23 985			
1:14	Från EU-budgeten finansie-rade strukturstöd till fisket m.m.	75 412			

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			
		S	MP	SD	V
1:15	Livsmedelsverket	304 035			-65 000
1:16	Konkurrenskraftig livsmedelssektor	88 660	-10 000	-17 000	+150 000
1:17	Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	42 913			
1:18	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	2 665 527	+371 000	+558 000	+250 000
1:19	Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 993 633			
1:20	Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	32 830	-4 000	-10 000	+250 000
1:21	Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	4 116			
1:22	Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	1 029			
1:23	Främjande av rennäringen m.m.	107 915			+20 000
1:24	Sveriges lantbruksuniversitet	1 702 926		+65 000	+10 000
1:25	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnadsforskning	495 660			+75 000 +25 000
1:26	Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	1 177			
Nya anslag					
99:1	Åtgärder ekologisk produktion			+60 000	
99:2	Inrättande av djuretisk ombudsman			+20 000	

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			
		S	MP	SD	V
99:3	3R-center för alternativ till djurförsök		+5 000		
99:4	Djurvälfärdsersättning			+100 000	
99:5	Höjd återbetalning av kol- dioxidskatt			+460 000	
99:6	Vattenbruk och fiskodlingar			+75 000	
99:7	Fiskevård och fiskebestånd			+25 000	
99:8	Livsmedelskontroller			+20 000	
99:9	Kompensation minskade anslag landsbygdsprogrammet			+371 000	
99:10	Ekorådgivare				+30 000
Summa för utgiftsområdet		15 278 336	+312 000	+1 226 000	+1 005 000

BILAGA 4

Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Förord

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 21 februari 2013 att följa upp regeringens resultatredovisning inom de båda utgiftsområden som utskottet bereder. Uppföljningen har inriktats på att följa upp de resultat som regeringen har redovisat samt att följa hur regeringen redovisar vad som har hänt utifrån utskottets tidigare uppföljningar.

Syftet med uppföljningen har varit att ta fram underlag inför beredningen av budgetpropositionen för 2014 samt att ge utskottet ett underlag för den fortsatta dialogen med regeringen kring utvecklingen av den ekonomiska styrningen.

Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Underlagen till uppföljningen har på gruppens uppdrag tagits fram inom Riksdagsförvaltningen av utvärderaren Joakim Skotheim vid utskottsavdelningens utvärderings- och forskningssekreteriat i samarbete med uppföljnings- och utvärderingsgruppens sekreterare, föredraganden Lena Sandström vid miljö- och jordbruksutskottets kansli.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen överlämnar härmed sin uppföljningsrapport till miljö- och jordbruksutskottet.

Stockholm i oktober 2013

Irene Oskarsson (KD), ordförande

Jan-Olof Larsson (S)

Helena Leander (MP)

Jens Holm (V)

Josef Fransson (SD)

Nina Lundström (FP)

Roger Tiefensee (C)

Christer Akej (M)

Sammanfattning

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning i korthet: Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp har följt upp delar av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23. Gruppen anser bl.a. följande:

- Det är positivt att utvecklingsarbetet med och dialogen om ekonomisk styrning och regeringens resultatredovisning fortsätter. Den pågående dialogen om resultatredovisningen mellan Landsbygdsdepartementet och utskottet fyller en viktig funktion.
- Det är viktigt att regeringens redovisning och bedömning har en klar och tydlig struktur. Det är i dagsläget svårt att få en samlad överblick över insatsernas resultat för de olika underområdena. Relevanta resultatindikatorer bör identifieras för alla mål som gäller för utgiftsområdet. Det är önskvärt att tidsserier redovisas och att samma indikatorer används under en längre tid.
- Gårdstöd och vissa stöd inom landsbygdsprogrammet har haft stor betydelse för att upprätthålla inkomsterna inom det svenska jordbruket. Åtgärder har vidtagits för att minska risken för felaktiga utbetalningar av EU-medel. Arbetet med att nå målet om minskade administrativa kostnader fortskrider. I detta arbete ingår numera kvalitativa aspekter, som hur företagarna upplever reglerna.
- För ett långsiktigt hållbart fiske behövs balans mellan tillgängliga fiskeresurser och fiskeflottans kapacitet. Det är angeläget att åtgärder vidtas mot utkast av fisk. Det är därför positivt att medel satsas på redskapsutveckling. I det fiskepolitiska arbetet är det viktigt att utgå från de erfarenheter som har gjorts, t.ex. vad gäller stödet till skrotning av fiskefartyg. Gruppen utgår från att regeringen återkommer till riksdagen med information i denna fråga. Vidare är det önskvärt att arbetet med att minska de administrativa kostnaderna fortsätter. Gruppen vill understryka att syftet med regelverket inte får äventyras.
- Det är viktigt att statens insatser inom livsmedelsområdet ger resultat så att förtroendet för livsmedlen i Sverige upprätthålls. Det fusk med ingredienser och märkning som har uppmärksammats är oacceptabelt. Det är därför positivt att regeringen har höjt anslaget till Livsmedelsverket för att motverka fusk i livsmedelskedjan.
- Det är positivt att satsningen ”Sverige – det nya matlandet” uppvisar en positiv utveckling så att flera mål kan uppnås. När det finns data ser gruppen fram emot att regeringen presenterar en mer fullständig redovisning av i vilken utsträckning som målpuppfyllelsen är kopplad till de insatser som har gjorts. Det vore önskvärt om regeringen kommenterar om målet att skapa 20 000 nya jobb till 2020 alltjämt gäller.
- Det är viktigt att regeringen och de berörda myndigheterna fortsätter sitt arbete för att förbättra förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen.

- Miljö- och jordbruksutskottet och näringsutskottet genomförde 2012 en uppföljning av vissa frågor inom landsbygdsprogrammet. Uppföljningen inriktades på tre delar av programmet: stöd till mikroföretag, grundläggande tjänster (t.ex. dagligvaruhandel och bredbandsutbyggnad) och stöd till biogasproduktion. Gruppen utgår från att regeringen beaktar resultatet av utskottets uppföljning i samband med utformningen av nästa landsbygdsprogram för perioden 2014–2020.

Bakgrund

Enligt budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som uppnåtts i verksamheten i förhållande till de av riksdagen beslutade målen. Som en del i utskottets löpande uppföljning beslutade miljö- och jordbruksutskottet i februari 2013 att genomföra fortsatta uppföljningar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen. Syftet har varit att ta fram ett fördjupat beslutsunderlag inför behandlingen av budgetpropositionen för 2014 samt att ge utskottet ett underlag för den fortsatta dialogen med regeringen kring utvecklingen av den ekonomiska styrningen. En utgångspunkt för gruppens arbete har varit att det ska vara möjligt för utskottet att följa kopplingen mellan mål, gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag för att kunna göra prioriteringar i beredningen av regeringens budgetförslag och genomföra arbetet med uppföljning och utvärdering i enlighet med regeringsformen.

Utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning och regeringens resultatredovisning

Miljö- och jordbruksutskottet tar sedan flera år aktivt del i utvecklingsarbetet kring ekonomisk styrning och det pågår en dialog mellan utskottet och regeringen om hur regeringens resultatredovisning kan förbättras. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har i sin bedömning lyft fram bl.a. följande synpunkter:

- Det är positivt att utvecklingsarbetet fortsätter. Den dialog som har utvecklats mellan Landsbyggsdepartementet och utskottet kring resultatredovisningen fyller en viktig funktion. Gruppen är angelägen om att dialogen vidmakthålls och utvecklas.
- Det är viktigt att regeringens redovisning och bedömning av resultat har en klar och tydlig struktur då detta bidrar till en ökad förståelse för hur statliga anslagsmedel används och vilka resultat de får. Det är positivt om regeringen kan ge en tydligare beskrivning av tillståndet och utvecklingen inom ett område. Resultatredovisningen bör i större utsträckning omfatta en redovisning och en bedömning av de resultat som har uppnåtts genom statliga insatser.

- Det är svårt att få en samlad överblick över insatsernas resultat för de olika underområdena, t.ex. jordbruk, fiske och livsmedel.
- Det är viktigt att relevanta resultatindikatorer identifieras för alla mål som gäller för utgiftsområdet. Gruppen menar vidare att det är önskvärt att tidsserier redovisas och att samma indikatorer används under en längre tid.
- Det är positivt att regeringen i vissa fall kompletterar resultatredovisningen i budgetpropositionen med särskilda resultatskrivelser.

Redovisade resultat för jordbruksområdet

Av regeringens resultatredovisning framgår bl.a. att gårdsstödet och vissa stöd inom landsbygdsprogrammet har haft stor betydelse för att upprätthålla inkomsterna inom det svenska jordbruket. Regeringen menar att de stimulansåtgärder för företag som har genomförts under senare år i form av dels generella åtgärder, t.ex. sänkta egenavgifter, dels specifika åtgärder för sektorn, t.ex. borttagande av handelsgödselskatten och sänkta slakteriavgifter, har varit betydelsefulla för de areella näringarna. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har i sin bedömning av resultaten för statens insatser inom jordbruksområdet lyft fram bl.a. följande synpunkter:

- Åtgärder har vidtagits för att minska risken för felaktiga utbetalningar av EU-medel, t.ex. åtgärder som rör styrningen och hanteringen av landsbygdsstöden och uppdateringen av blockdatabasen. Detta bedöms vara viktigt för att minska risken för finansiella korrigeringar från EU-kommissionen. Gruppen välkomnar åtgärder som minskar felaktiga utbetalningar eftersom dessa leder till onödiga kostnader.
- Gruppen välkomnar att informationen om den fortsatta utvecklingen av ekologiskt jordbruk och om resultatet av statens insatser har utvecklats något jämfört med tidigare års budgetpropositioner, vilket ligger i linje med gruppens tidigare önskemål. Gruppen ser därför fram emot en fortsatt redovisning av frågor rörande ekologiskt jordbruk i kommande budgetproposition. Regeringen skulle, enligt gruppens mening, kunna överväga att redovisa denna information under en separat rubrik.
- Målet om 25 procent minskade administrativa kostnader har inte uppnåtts inom jordbruksområdet. Det är önskvärt att arbetet med att minska företagens administrativa kostnader fortsätter, utan att syftet med regelverket äventyras. Målet att förenkla för företagen har utvecklats till att, förutom att minska de administrativa kostnaderna, även omfatta sådana kvalitativa aspekter som hur företagen upplever reglerna. Gruppen välkomnar därför att flera av myndigheterna inom utgiftsområde 23 har fått i uppdrag att ta fram förslag på indikatorer som ska möjliggöra en uppföljning av de kvalitativa målen.

Redovisade resultat för fiskeområdet

Statens insatser inom fiskeområdet är i hög grad inriktade på tillämpning av EU:s regler och stödsystem. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har i sin bedömning av resultaten för statens insatser inom fiskeområdet lyft fram bl.a. följande synpunkter:

- Det nya havs- och fiskeriprogrammet för budgetperioden 2014–2020 kommer att ha ett bredare tillämpningsområde än det nuvarande programmet. Enligt gruppen är det av stor vikt att programmet också kommer att inkludera finansiering av åtgärder som ska göra det lättare att genomföra EU:s nya fiskeripolitik, bl.a. det successiva införandet av ett utkastförbud, och även möjliggöra åtgärder för att nå målen i havsmiljödirektivet.
- Ett långsiktigt hållbart fiske förutsätter en balans mellan tillgängliga fiskeresurser och fiskeflottans kapacitet. Enligt gruppen är det positivt att regeringens insatser för ett hållbart fiske har lett till att man kan se vissa positiva effekter, både vad avser antalet bestånd inom biologiskt säkra gränser och den hänsyn till de vetenskapliga råden som tagits vid beslutsfattandet. Gruppen vill poängtera att reformarbetet för ett hållbart fiske fortsätter.
- I det fortsatta fiskepolitiska arbetet, såsom vid utformningen av nya insatser, är det viktigt att utgå från de erfarenheter som har gjorts, t.ex. vad gäller stödet till skrotning av fiskefartyg. Gruppen utgår från att regeringen återkommer till riksdagen med information i denna fråga.
- Den minskning av de administrativa kostnaderna som redovisas för utgiftsområde 23 i sin helhet omfattar inte fiskeområdet. Enligt gruppen är det därför positivt att regeringen har gett Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att identifiera och genomföra sådana ändringar av myndighetens föreskrifter som kan leda till minskade administrativa kostnader och faktiska regellättnader för företagen inom fiskeområdet. Gruppen vill understryka att syftet med regelverket inte får äventyras.
- Utskottet har tidigare uppmärksammat att det är angeläget att även i fortsättningen vidta åtgärder mot utkast av fisk. Gruppen välkomnar därför att Havs- och vattenmyndigheten tillförs medel för redskapsutveckling i syfte att nå ett mer hållbart fiske.

Redovisade resultat för livsmedelsområdet

Statens insatser inom livsmedelsområdet handlar till stor del om att utarbeta regler, utöva kontroll och främja goda matvanor. Dessutom bedrivs verksamhet för att främja livsmedelssektorns konkurrenskraft och öka livsmedelsexporten. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har i sin bedömning av resultaten av statens insatser inom livsmedelsområdet lyft fram bl.a. följande synpunkter:

- Livsmedlen i Sverige kan generellt bedömas som säkra, även om det kan förekomma att enskilda livsmedel medför risk för ohälsa. Det är viktigt att statliga insatser ger resultat som innebär att det stora förtroende som finns för livsmedlen i Sverige upprätthålls. Redlighet i livsmedelshanteringen, dvs. att konsumenterna ska kunna lita på att märkningen av livsmedel är korrekt och att den inte vilseleder konsumenten om varans beskaffenhet, är av största betydelse. Det fusk med ingredienser och märkning som har uppmärksammats under det senaste året är helt oacceptabelt. Gruppen anser därför att det är positivt att regeringen har förstärkt anslaget till Livsmedelsverket för att motverka fusk i livsmedelskedjan. Det är viktigt att följa vilka resultat som resursförstärkningen kommer att ge.
- Målen med satsningen Sverige – det nya matlandet är bl.a. en ökad produktion och lönsamhet för livsmedelsbranschen, att antalet livsmedelsföretag ska öka med 20 procent till 2020, samt att livsmedelsexporten ska fördubblas mellan åren 2008 och 2020. Enligt gruppen är det positivt att måluppfyllelsen på ett antal områden går åt rätt håll. Gruppen ser fram emot att regeringen presenterar en mer fullständig redovisning av i vilken utsträckning som måluppfyllelsen är kopplad till de insatser som har gjorts när mer data finns tillgängligt. Detta är enligt gruppen viktigt för att få vetskap om inom vilka områden arbetet behöver intensifieras för att förbättra möjligheterna att nå de fastställda målen.
- I förra årets budgetproposition skrev regeringen att målet för satsningen Sverige – det nya matlandet var att skapa 20 000 nya jobb till 2020. Gruppen konstaterar att regeringen inte kommenterar detta mål i årets budgetproposition. Det vore önskvärt om regeringen kommenterar utfallet av den effektmätning som var aviserad samt om detta mål alljämt gäller.
- Småskalig, lokal och hantverksmässig livsmedelsproduktion har goda förutsättningar att utvecklas vidare. Det är positivt att det görs en mer samlad redovisning av resultatet av statens insatser inom småskalig livsmedelsproduktion, vilket utskottet tidigare har efterfrågat. Det är viktigt att regeringen och de berörda myndigheterna fortsätter sitt arbete för att förbättra förutsättningarna för de småskaliga livsmedelsföretagen och att de frågor som har lyfts fram i utskottets tidigare uppföljningar uppmärksammas. Regeringen bör i budgetpropositionen årligen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av utskottets tidigare uppföljningar.

Landsbygdsprogrammet

Miljö- och jordbruksutskottet och näringsutskottet genomförde 2012 en uppföljning av vissa frågor inom landsbygdsprogrammet. Uppföljningen inriktades på tre delar av programmet: stöd till mikroföretag, grundläggande

tjänster (t.ex. dagligvaruhandel och bredbandsutbyggnad) och stöd till biogasproduktion. I sitt ställningstagande konstaterade de båda utskotten bl.a. att landsbygdsprogrammet och de olika insatser som görs inom ramen för programmet har gjort att landsbygdsfrågor har kommit att uppmärksammas på olika sätt. De konstaterade även att utvecklingen på landsbygden ser olika ut i olika delar av Sverige och att det behövs fortsatta insatser för att åstadkomma en positiv utveckling på landsbygden.

Gruppen utgår från att regeringen beaktar resultatet av utskottets uppföljning i samband med utformningen av nästa landsbygdsprogram för perioden 2014–2020.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

I utskottens beredning av ärenden ingår uppgiften att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut.¹ Som en del i utskottens löpande uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Miljö- och jordbruksutskottet har under de senaste åren genomfört uppföljningar av regeringens resultatredovisningar till riksdagen inom utgiftsområdena 20 Allmän miljö- och naturvård och 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, vilka har behandlats av utskottet i budgetbetänkandena. Utskottet har utifrån uppföljningarna gjort ett antal ställningstaganden, bl.a. kring behovet av fortsatt utveckling av indikatorer och vikten av att utskottets ställningstaganden vad gäller ekonomisk styrning uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet. Riksdagen har beslutat att godkänna vad utskottet har anfört i dessa frågor.

Riksdagen har vid två tillfällen under senare år, 2001 och 2006, beslutat om riktlinjer för riksdagens arbete rörande bl.a. behandlingen av regeringens resultatredovisning.² Av riktlinjerna framgår att riksdagen är en central länk i styrkedjan, både när det gäller ekonomisk styrning och regelstyrning. För att styrningen ska fungera måste riksdagen få information om resultaten. Detta avser bl.a. om resurser har fördelats enligt de politiska prioriteringarna, om avsedda resultat har uppnåtts och om de lagar som riksdagen har beslutat om har fått avsedda effekter. Utskottens arbete med uppföljning och utvärdering är ett sätt att få en sådan resultatinformation och stärka kopplingen till beslut om lagstiftning och budget. Av riktlinjerna framgår vidare att uppföljning och utvärdering inom riksdagen bör ha en framåtblickande inriktning och användas till att ge underlag för väl underbyggda ställningstaganden i utskottens beredningsarbete. Utskottens uppföljning och utvärdering bör enligt riktlinjerna användas som ett instrument för att bedöma vilka eventuella justeringar i budgeten eller lagstiftningen som kan behövas.

¹ 4 kap. 8 § regeringsformen och 4 kap. 18 § riksdagsordningen.

² Försl. 2000/01:RS1, bet. 2000/01:KU23; framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21.

Ett centralt dokument i mål- och resultatdialogen mellan riksdagen och regeringen är utskottens budgetbetänkanden, där utskotten har möjlighet att ta ställning till de av regeringen redovisade resultaten i förhållande till av riksdagen beslutade mål och anslagna medel. Regeringen måste enligt riktlinjerna på ett bättre sätt leva upp till riksdagens önskemål om fördjupad resultatredovisning. Detta är enligt riksdagens riktlinjer nödvändigt för att dialogen mellan riksdag och regering ska kunna fortsätta.

Uppföljningsarbetet inom utgiftsområde 23 inleddes 2005 med att följa upp och analysera regeringens redovisning av resultat för livsmedelspolitiken i budgetpropositionen. Utskottet har därefter årligen genomfört uppföljningar, vilka har omfattat både resultatredovisningarnas innehåll samt deras struktur och utformning. Hösten 2011 gjordes dessutom en fördjupning vad gäller skrotning av fiskefartyg.³ Under senare år har utskottet i särskilda uppföljningar behandlat följande frågor:

- Förutsättningar för småskalig livsmedelsproduktion (2005/06:RFR3, bet. 2005/06:MJU8 och 2009/10:RFR1, bet. 2009/10:MJU2)
- Fiskepolitiska insatser resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet (2007/08:RFR3, bet. 2007/08:MJU2)
- Ekologisk produktion och offentlig konsumtion (2010/11:RFR1, bet. 2010/11:MJU2)
- Uppföljning av vissa frågor inom landsbygdsprogrammet (2012/13:RFR4, bet. 2012/13:MJU2).

1.2 Syfte och frågeställningar

I februari 2013 beslutade miljö- och jordbruksutskottet att genomföra fortsätta uppföljningar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen.⁴ Syftet har varit att ta fram ett beslutsunderlag inför behandlingen av budgetpropositionen för 2014. Uppföljningen har vidare syftat till att ge utskottet ett underlag för den fortsatta dialogen med regeringen kring utvecklingen av den ekonomiska styrningen inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde.

Uppföljningen har liksom tidigare år avsett jordbruks-, fiske- och livsmedelsområdena. Detta innebär att det inte har ingått att närmare studera resultaten av de insatser som görs för skogen, djurhälsan, landsbygden eller inom samepolitik eller utbildning och forskning. Uppföljningen har inriktats på att följa upp de synpunkter som utskottet har haft tidigare år vad avser dels redovisade resultat, dels resultatredovisningens struktur. I detta har även ingått att översiktligt följa redovisningen för de områden som gruppen har följt upp under senare år, bl.a. småskalig livsmedelsproduktion, fiske, skrotning av fiskefartyg och ekologiskt jordbruk och lands-

³ Bet. 2011/12:MJU2.

⁴ Utskottssammanträde prot. 2011/12:21, miljö- och jordbruksutskottet 2012-03-15.

bygdsprogrammet. År 2012 genomförde miljö- och jordbruksutskottet och näringsutskottet en uppföljning av vissa frågor inom landsbygdsprogrammet. Denna uppföljning redovisas kortfattat under en separat rubrik.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har i sin analys av materialet utgått från bl.a. de synpunkter som utskottet har lämnat i samband med tidigare uppföljningar. En utgångspunkt för gruppens arbete har varit att det ska vara möjligt för utskottet att följa kopplingen mellan mål, gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag för att kunna göra prioriteringar i beredningen av regeringens budgetförslag och genomföra arbetet med uppföljning och utvärdering i enlighet med regeringsformen.

2 Utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning och regeringens resultatredovisning

2.1 Regeringens redovisning av utvecklingsarbetet

Riksdagens beslut om en reformerad budgetlag

Sedan slutet av 1990-talet ska regeringen enligt budgetlagen redovisa mål och resultat till riksdagen. Formerna för denna resultatredovisning har varit och är föremål för utvecklingsarbete, inom både riksdagen och regeringen. Utvecklingsarbetets syfte är att ge riksdagen och regeringen ett bättre underlag för prioriteringsdiskussioner och för att lättare kunna bedöma värdet av insatta resurser i förhållande till politiskt beslutade mål.

Riksdagen beslutade 2011 om en reformerad budgetlag (2011:203). I regeringens förslag betonades att bestämmelserna om utskottens uppföljning och utvärdering har tagits in i regeringsformen, vilket markerar den vikt som läggs vid utskottens uppföljning. Det konstaterades vidare att riksdagen under flera år konsekvent har efterfrågat

- en nära koppling mellan budgetförslaget och de resultat som har uppnåtts
- att målen ska vara mätbara och uppföljningsbara
- att målen ska beslutas av riksdagen
- att resultatredovisningen ska följa budgetens indelning och riksdagens beredningsformer.

I propositionen konstaterades att de synpunkter som riksdagen har haft på resultatredovisningen inte fullt ut har tillgodosetts. Regeringen ansåg därför att det är naturligt och önskvärt att den politiska viljeinriktningen och de politiska prioriteringarna formuleras i termer av mål och att dessa mål bör underställas riksdagen för beslut. De mål som föreslås bör vara formulerade på ett sådant sätt att de är möjliga att följa upp. Målen bör avse de effekter man vill uppnå med de statliga insatserna.

Vidare menade regeringen att budgetpropositionen bör vara det naturliga dokumentet för den löpande redovisningen av mål och resultat, vilket ligger i linje med vad riksdagen har anfört vid upprepade tillfällen. Det är viktigt att det finns en koppling mellan budgetförslaget och redovisningen av mål och resultat. Regeringen menade att med uppnådda resultat avses i första hand de resultat som har uppnåtts genom statens verksamhet och resursinsatser. Det är således effekterna av statens verksamhet och de bidrag som insatserna inneburit som bör redovisas i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat om. Enligt regeringen är det inte enbart den anslagsfinansierade delen av verksamheten som är av intresse.

Regeringen konstaterade vidare att riksdagen har framfört att utgiftsområdesindelningen och riksdagens beredningsordning bör vara grunden för resultatinformationen till riksdagen. Regeringen menade därför att resultatinformationen bör knytas till de beslut som riksdagen tar och att det är en fördel om grunderna för resultatinformationen är stabila över tiden. När det gäller riksdagens efterfrågan om ett klargörande av hur underindelningen av utgiftsområden ska se ut ansåg regeringen att detta inte bör regleras i lag, utan att det bör finnas utrymme för regeringen och riksdagen att utveckla verksamhetsanpassade former för detta över tiden.

Konstitutionsutskottet tillstyrkte regeringens lagförslag när det gäller förslaget om resultatredovisningen.⁵ Den reformerade budgetlagen trädde i kraft den 1 april 2011.⁶

Regeringens redovisning av utvecklingsarbetet i årets budgetproposition

Enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen redovisa de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål riksdagen har beslutat om. Formerna för denna resultatredovisning har varit och är föremål för utvecklingsarbete, inom både riksdagen och regeringen. Utvecklingsarbetets syfte är att ge riksdagen och regeringen bättre underlag för prioriteringsdiskussioner och för att lättare kunna bedöma värdet av insatta resurser i förhållande till politiskt beslutade mål. Inom riksdagen har utvecklingen av mål- och resultatstyrningen bl.a. behandlats av Riksdagskommittén och varit föremål för insatser inom olika utskott.

I årets budgetproposition informerar regeringen om att Regeringskansliets arbete med resultatanalyser ska prioriteras. Regeringen framför att analyserna har stor betydelse för regeringens resultatredovisning till riksdagen. För närvarande pågår ett samlat arbete inom Regeringskansliet i syfte att stärka arbetet med analyser av redovisade resultat. Som ett led i detta arbete har regeringen gett Ekonomistyrningsverket (ESV) i uppdrag att ta

⁵ Prop. 2010/11:40, bet. 2010/11:KU14.

⁶ Regeringen ska i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål riksdagen har beslutat om. Om riksdagen enligt 5 kap. 12 § riksdagsordningen har beslutat att hänföra statens utgifter till utgiftsområden ska redovisningen vara anpassad till utgiftsområdena (10 kap. 3 § budgetlagen [2011:203]).

fram ett förslag till en struktur och modell för hur resultatindikatorer kan användas som stöd i regeringens löpande budgetarbete och i resultatredovisningen till riksdagen.

Regeringen uppger att man under det senaste året har fortsatt att utveckla resultatredovisningen i förhållande till de mål riksdagen har beslutat om och att stärka kopplingen mellan resultat, analys och budgetförslag. Resultatet av diskussionerna i den arbetsgrupp som bildades våren 2012 med tjänstemän från Regeringskansliet och Riksdagsförvaltningen har utgjort en del av underlaget i Regeringskansliets utvecklingsarbete för att förbättra resultatredovisningen. Regeringen uppger vidare att man i årets budgetproposition har eftersträvat en tydligare disposition och struktur samt ökad tydlighet när det gäller vilka indikatorer och bedömningsgrunder som ligger till grund för bedömningen av resultat gentemot de av riksdagen beslutade målen. Arbetet har lett till förändringar inom ett antal utgiftsområden.

Regeringen framför att ytterligare åtgärder behöver vidtas så att det t.ex. mer genomgående framgår vilka resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder som regeringen har använt i analysen av den genomförda politiken. Regeringens mål är att det tydligt ska framgå av resultatredovisningen vilka resultat som har uppnåtts i verksamheten och att redovisningen ska utgöra ett bra underlag för riksdagens ställningstagande till regeringens budgetförslag.

Regeringen lyfter fram att en årligt återkommande dialog förs med miljö- och jordbruksutskottet om utvecklingen av resultatredovisningen inom utgiftsområde 23. I övrigt kommenterar inte regeringen den fortsatta utvecklingen av regeringens redovisning av resultat till riksdagen och de synpunkter som miljö- och jordbruksutskottet hade i förra årets budgetbetänkande.

2.2 Resultatredovisningens struktur och utformning

Regeringens vision för utgiftsområdet är att bruka utan att förbruka, vilket därefter bryts ner i fyra övergripande mål. Strukturen för regeringens resultatredovisning i årets budgetproposition utgår liksom förra året från målen för utgiftsområdet.⁷ För att mäta resultaten i förhållande till målen använder regeringen i vissa fall ett antal indikatorer.⁸

Mål: Ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet som präglas av öppenhet och mångfald

- De gröna näringarnas konkurrenskraft: Indikatorer för prisutveckling, strukturutveckling, företagande, utrikeshandel och administration.

⁷ Tidigare år utgick resultatredovisningens struktur från indelningen i områdena Skogen, Djurhälsa, Livsmedel (jordbruk, fiske och mat), Landsbygd, Sameområdet samt Utbildning och forskning.

⁸ I sammanställningen anges endast de indikatorer som har använts för de delar av resultatredovisningen som har ingått i denna uppföljning, dvs. jordbruk, fiske och livsmedel.

- Förenkla för företagen: Indikator för minskning av administrativa kostnader.
- Sverige – det nya matlandet: Inga indikatorer anges.
- Jordbruk och livsmedelsförädling i norra Sverige: Inga indikatorer anges.
- Fiskeriprogrammet: Inga indikatorer anges.
- Vattenbruk, fritidsfiske och fritidsfiskebaserat företagande: Inga indikatorer anges.

Mål: De gröna näringarna är miljö- och resurseffektiva och har en nyckelroll i Sveriges energiproduktion

- De gröna näringarnas klimatarbete: Indikatorer för bl.a. utsläpp av växthusgaser från jordbrukssektorn.
- De gröna näringarna har en nyckelroll i Sveriges energiproduktion. Inga indikatorer anges.
- Ett hållbart fiske: Indikatorer för kunskapsstatus, förädlingsvärdet, antal bestånd under förvaltningsplaner, överskridande av fiskekvoter och kvotutnyttjande.

Mål: De gröna näringarna utmärks av omtanke, ansvarstagande och hög etik

- Konsumenter ska ha verktyg och förutsättningar att välja: Inga indikatorer anges.

Mål: De gröna näringarna bidrar till en globalt hållbar utveckling

- En trygg global livsmedelsförsörjning: Inga indikatorer anges.
- De gröna näringarna bidrar till lösningen av det globala miljö- och klimatarbetet: Inga indikatorer anges.
- En öppen global ekonomi: Inga indikatorer anges.

I anslutning till respektive mål gör regeringen en sammanfattande bedömning av målluppfyllelsen.

2.3 Utskottets tidigare ställningstaganden

I förra årets uppföljning konstaterade miljö- och jordbruksutskottet att utskottet sedan flera år aktivt tar del i utvecklingsarbetet kring ekonomisk styrning, och att det pågår en dialog mellan utskottet och regeringen om hur regeringens resultatredovisning kan förbättras. Utskottet ansåg att det var positivt att utvecklingsarbetet fortsätter.

Vidare ansåg utskottet att det var positivt att det hade bildats en arbetsgrupp med tjänstemän från Riksdagsförvaltningen och Regeringskansliet med målet att förbättra resultatredovisningen i budgetpropositionen för 2014. Den dialog som har utvecklats mellan regeringen och utskottet om resultatredovisningen ansågs vara mycket värdefull.

Det var enligt utskottet viktigt att regeringens redovisning och bedömning av resultaten har en klar och tydlig struktur. Gruppen betonade att det fanns fortsatta behov av att tydliggöra sambandet mellan mål, statliga insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag. Enligt gruppen var det viktigt att regeringen analyserade frågan om hur resultatet av statens insatser ska redovisas och analyseras när en så stor andel finansieras av EU och när statens rådighet är begränsad.

Utskottet ansåg att det vore värdefullt om regeringen kommenterade vilka indikatorer som är relevanta för att redovisa resultat för det nya målet om de gröna näringarnas bidrag till en globalt hållbar utveckling. Det ansågs viktigt att inleda en dialog om hur underindelningen av utgiftsområde 23 ska se ut.

Redovisningen och analysen av det faktiskt uppnådda resultatet av de statliga insatserna inom utgiftsområde 23 var knapphändiga. Det betonades att det var viktigt att relevanta resultatindikatorer utvecklades som speglar utvecklingen av resultaten. Indikatorerna bör i första hand avse uppnådda resultat. Därtill menade utskottet att det var önskvärt att tidsserier redovisas och att samma indikatorer används under en längre tid.

Enligt utskottet fanns det anledning att tydligare skilja på regeringens beskrivningar av dels tillståndet och utvecklingen inom ett område, dels statens insatser, dels det faktiskt uppnådda resultatet av statens insatser. Resultatredovisningen borde i större utsträckning omfatta en redovisning och bedömning av de faktiskt uppnådda resultaten av genomförda statliga insatser.

Utskottet underströk vikten av att regeringen i de årliga resultatredovisningarna till riksdagen redovisar och bedömer de resultat som uppnås genom landsbygdsprogrammet.

2.4 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömning av resultatredovisningen 2014

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp konstaterar att det pågår ett utvecklingsarbete kring den ekonomiska styrningen och behovet av en utvecklad resultatredovisning från regeringen till riksdagen. Gruppen ser positivt på dialogen mellan Landsbygdsdepartementet och utskottet och är angelägen om att dialogen vidmakthålls och utvecklas.

Regeringen skriver i årets budgetproposition att den har eftersträvat en tydligare disposition och struktur samt ökad tydlighet när det gäller vilka indikatorer och bedömningsgrunder som ligger till grund för bedömningen av resultaten i förhållande till de mål riksdagen har beslutat om. Vidare framgår det att detta har lett till förändringar inom ett antal utgiftsområden. Gruppen anser att det vore önskvärt om det tydligare kunde framgå vilka förändringar som arbetet har inneburit vad gäller redovisningen av mål- och resultatredovisningen inom utgiftsområde 23.

En tydlig och klar resultatredovisning bidrar, enligt gruppen, till en ökad förståelse för hur statliga anslagsmedel används och vilka resultat de får. Utskottet har tidigare framhållit att regeringens resultatredovisning är ett viktigt underlag för riksdagens budgetberedning. Det finns därför ett behov av att tydliggöra sambandet mellan mål, statliga insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag. För att öka resultatredovisningens relevans som underlag för riksdagens budgetbeslut är det önskvärt att tydligare knyta redovisningen av resultat till de olika anslagen. Gruppen anser att detta är ett viktigt underlag för det fortsatta utvecklingsarbetet när det gäller mål- och resultatredovisningen för utgiftsområdet.

En viktig fråga när det gäller resultatredovisningens struktur är att det är svårt att få en samlad överblick över insatsernas resultat för de olika underområdena, t.ex. jordbruk, fiske och livsmedel. Gruppen ser fram emot att en dialog inleds med utskottet i syfte att regeringen kommande år kan redovisa en mer transparent bild av utgiftsområdet.

Gruppen menar att redovisningen och analysen av de resultat som statliga insatser inom utgiftsområde 23 faktiskt har lett till uppvisar vissa brister. Det är viktigt att använda relevanta resultatindikatorer som speglar utvecklingen av alla mål i regeringens resultatredovisning. Det redovisas inga resultatindikatorer för Sverige – det nya matlandet, Jordbruk och livsmedelsförädling i norra Sverige, Fiskeriprogrammet, Vattenbruk, fritidsfiske och fritidsfiskebaserat företagande eller De gröna näringarna har en nyckelroll i Sveriges energiproduktion. Därutöver saknas det helt indikatorer (rörande jordbruk, fiske och livsmedel) för målen De gröna näringarna utmärks av omtanke, ansvarstagande och hög etik respektive De gröna näringarna bidrar till en globalt hållbar utveckling.

Regeringen anger att indikatorer för företagande och utrikeshandel ska redovisas för de gröna näringarnas konkurrenskraft. För att öka överblickbarheten och läsbarheten vore det, enligt gruppen, önskvärt om dessa redovisas under en rubrik med samma namn. Antalet jordbruksföretag redovisas i avsnittet Strukturutveckling och export av livsmedel redovisas i stället i avsnittet Sverige – det nya matlandet.

Regeringen anger att en rad av de indikatorer som rör Sverige – det nya matlandet har utvecklats positivt. Det saknas emellertid en redovisning av vilka dessa indikatorer är. Vidare framkommer det att det har varit svårt att belägga i vilken mån som måluppfyllelsen är kopplad till de insatser som har gjorts. Detta ställer än högre krav på att regeringen fastställer indikatorer som gör det möjligt att följa resultatutvecklingen över tid. Gruppen välkomnar därför det utvecklingsarbete som har inletts för att bl.a. tydliggöra målformuleringar och indikatorer för Sverige – det nya matlandet.

Det kan konstateras att resultatutfallet för indikatorn antal fiskebestånd under förvaltningsplaner inte redovisas lika tydligt som föregående år, men det framgår inte varför. Vidare kan det ifrågasättas om indikatorn förädlingsvärde används på ett rättvisande sätt. Förädlingsvärdet brukar defini-

eras som det värde ett företag tillför genom sin verksamhet, oftast i en senare del av värdekedjan. I regeringens analys av denna indikator beaktas bränslekostnader, övriga kostnader, landningspriser och antal fartyg.

Jämfört med föregående år har regeringen valt att inte redovisa indikatorn andelen allvarliga avvikelser vid offentlig livsmedelskontroll som rör målet att konsumenterna ska ha verktyg och förutsättningar att välja. Regeringen skriver att livsmedelssäkerhet och konsumentinformation mäts genom indikatorerna inom området, men gruppen menar att de redovisade indikatorerna framför allt är inriktade på att mäta djurhälsa och djurskydd, t.ex. antalet utbrott av smittsamma djursjukdomar och antalet djurskyddskontroller. Gruppen anser att det är önskvärt att regeringen redovisar skälen till att den ovannämnda indikatorn inte längre redovisas. Regeringen har relativt nyligen slutat att använda indikatorn konsumenternas uppfattning om matens säkerhet. Detta innebär att redovisningen av målet De gröna näringarna utmärks av omtanke, ansvarstagande och hög etik riskerar att bli otydlig. Regeringen skulle därför kunna överväga att för kommande budgetår återigen redovisa indikatorn andelen allvarliga avvikelser vid offentlig livsmedelskontroll eller någon annan lämplig indikator, t.ex. andelen överskridande av gränsvärden för bekämpningsmedel i vegetabilier, som man redogör för i resultatredovisningen. Gruppen ser fram emot att ta del av indikatorer som belyser utvecklingen inom områden där sådana saknas.

Det är önskvärt att redovisa tidsserier för relevanta indikatorer och att samma indikatorer används under en längre tid. För att göra det lättare att följa upp och bedöma den långsiktiga resultatutvecklingen anser gruppen att statistik för en längre tidsperiod med fördel kan redovisas för de indikatorer som regeringen anser är centrala för att kunna följa målpåfyllelsen för utgiftsområdet. Den förändring som har gjorts vad gäller de gröna näringarnas konkurrenskraft har bidragit till en redovisning som möjliggör en enklare analys av områdets resultatutveckling.

Det är viktigt att understryka att indikatorerna i första hand bör vara indikatorer för uppnådda resultat, inte för insatser eller omvärldsförändringar. Det är t.ex. otydligt på vilket sätt som indikatorer för prisutvecklingen, strukturutvecklingen och företagandet inom jordbruksområdet kan knytas till uppnådda resultat av statliga insatser. Det bör finnas möjlighet att renodla resultatredovisningen och inte redogöra för insatser, t.ex. allokerade medel för att sänka kostnaderna för köttkontroll. De tydligaste kopplingarna mellan indikatorer och resultat av statliga insatser finns för området Administration.

Det skulle vara positivt om regeringen tydligare kunde beskriva dels tillståndet och utvecklingen inom ett område, dels uppnådda resultat av statens insatser. Det är t.ex. otydligt om strukturutvecklingen inom jordbruket ska ses som ett resultat av genomförda statliga insatser, eller om redovisningen rent allmänt avser tillståndet och utvecklingen inom områ-

det. Utskottet har tidigare påpekat att resultatredovisningen bör koncentreras till att redovisa och bedöma uppnådda resultat av genomförda statliga insatser. Gruppen anser att detta förhållande alltjämt äger giltighet.

Gruppen menar att det är viktigt att regeringen analyserar frågan om hur resultatet av statens insatser ska redovisas och analyseras när en så stor andel finansieras av EU och när statens rådighet är så begränsad.

3 Redovisade resultat inom utgiftsområde 23

3.1 Mål och anslag

Riksdagen har beslutat att målen för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel ska vara följande:

- Ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet som präglas av öppenhet och mångfald.
- De gröna näringarna är miljö- och resurseffektiva och har en nyckelroll i Sveriges energiproduktion.
- De gröna näringarna utmärks av omtanke, ansvarstagande och hög etik.
- De gröna näringarna bidrar till en globalt hållbar utveckling.⁹

Inom utgiftsområde 23 finns 26 anslag. I tabellen nedan redovisas utgiftsutvecklingen för de anslag som har ingått i denna uppföljning, dvs. anslagen inom jordbruks-, fiske- och livsmedelsområdena. I årets budgetproposition föreslår regeringen bl.a. följande förändringar i dessa anslag för 2014:

- Anslaget 1:15 Livsmedelsverket tillförs 3,5 miljoner kronor årligen för insatser mot livsmedelsfusk.
- Anslaget 1:20 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket Anslaget tillförs 240 miljoner kronor under perioden 2014–2023 för att främja produktionen av förnybar energi.

⁹ Prop. 2010/11:1, bet. 2010/11:MJU2 och prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:MJU2.

Tabell 1 Utgiftsutvecklingen inom jordbruk, fiske och livsmedel (mnkr)

Anslag	Utfall 2012	Budget 2013	Förslag 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016	Beräknat 2017
<i>Jordbruk</i>						
1:8 Statens jordbruksverk	492	506	521	505	502	502
1:9 Bekämpande av växtsjukdomar	5	7	5	5	5	5
1:10 Gårdsstöd m.m.	5 922	5 819	5 932	5 870	5 872	5 909
1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.	175	258	144	144	142	143
1:12 Finansiella korrigeringar m.m.	429	190	75	75	75	75
<i>Fiske</i>						
1:13 Strukturstöd till fisket m.m.	19	38	24	16	28	28
1:14 Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	37	92	75	55	70	70
<i>Livsmedel</i>						
1:15 Livsmedelsverket	289	294	304	306	309	315
1:16 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	79	88	89	15	15	15
1:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	42	43	43	43	43	43
Äldre 2012 1:17 Livsmedelsstatistik	24	0	0	0	0	0
Äldre 2012 1:18 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EU-budgeten	7	0	0	0	0	0

Källa: Prop. 2013/14:1 utg.omr. 23.

3.2 Ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet

Regeringens redovisning av uppnådda resultat

Riksdagen har beslutat att ett av målen för utgiftsområdet är Ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet som präglas av öppenhet och mångfald. I tabellen nedan görs en kort sammanfattning av regeringens resultatredovisning för målet utifrån de indikatorer som har angetts för jordbruk, fiske och livsmedel för 2012.

Tabell 2 Resultatindikatorer för målet Ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet som präglas av öppenhet och mångfald (avseende jordbruk, fiske och livsmedel)

	Redovisat resultat
De gröna näringarnas konkurrenskraft	
<i>Prisutveckling</i>	
– Avräkningsprisindex för jordbruksprodukter, vegetabilier och animalier	Statistik redovisas för åren 2010–2013. +3,4 % (februari 2012–februari 2013) för jordbruksprodukter, +6,6 % för vegetabilier och +1,2 % för animalieproduktionen.
– Index för produktionsmedelspriser (djurfoder, energi och smörjmedel, gödnings- och jordförbättringsmedel och produktionsmedel totalt	Statistik redovisas för åren 2010–2013. +2,7 % (februari 2012–februari 2013) för jordbrukets produktionsmedel, varav djurfoder +15,9 %, energi- och smörjmedelspriserna –2,9 % och gödnings- och jordförbättringsmedel –3,9%.
– Genomsnittliga priser på jordbruksmark	Statistik redovisas för 1995, 2000, 2008, 2010 och 2011. Mellan 2008 och 2011 har priserna ökat med 26 %. På tio år har priserna nästan tredubblats och sedan 1995 har priserna fyrdubblats.
– Index för genomsnittliga arrendepriiser på jordbruksmark	Statistik redovisas för 1995, 2002, 2008, 2010 2011 och 2012. Arrendepriiserna har fördubblats under perioden 1995–2012.
<i>Strukturutveckling</i>	
– Jordbrukshushållens inkomster	Statistik redovisas för 2005–2011. Mellan 2010 och 2011 har inkomsterna ökat med 3 % och mellan 2005 och 2011 med ca 20 %.
– Antal växtodlingsföretag och företag med husdjur, varav företag med mjölkkor	Statistik redovisas för 2003, 2005, 2007 och 2010. Antalet växtodlingsföretag var relativt stabilt mellan 2003 och 2010, medan antalet företag med husdjur minskade med ca 5 300 under samma period. Mellan 2003 och 2010 minskade antalet företag med mjölkkor med ca 3 500. ¹⁰
– Antalet mjölkkor, slaktsvin och smågrisar	Statistik redovisas för 2005, 2007, 2009, 2011 och 2012. Under perioden 2005–2015 har antalet mjölkkor minskat med ca 45 000, antalet slaktsvin med 234 000 och antalet smågrisar med 167 000.
– Areal åkermark, varav spannmålsareal	Statistik redovisas för 2005, 2007, 2008, 2009, 2011 och 2012. Under perioden 2005–2012 har åkerarealen minskat med ca 94 000 ha. Mellan 2011 och 2012 ökade åkerarealen med ca 10 000 ha. ¹¹
– Antal sysselsatta inom jordbruket uppdelat på män och kvinnor	Statistik redovisas för 1999, 2003, 2005, 2007 och 2010. Antalet sysselsatta var relativt stabilt under perioden 2007–2010. Med den gamla definitionen för vad som räknas som jordbruksföretag har antalet minskat med knappt 7 000 personer under samma period. Andelen sysselsatta kvinnor var 2010 ca 40 %, jämfört med 34 % 2005.
– Antal jordbruksföretag	Statistik redovisas för 2003, 2005, 2007 och 2010. Antalet jordbruksföretag har minskat med ca 4 700 mellan 2005 och 2010. Sett till perioden 2003 till 2010 har emellertid antalet ökat med ca 3 000.
<i>Administration</i>	

¹⁰ I budgetpropositionen står det att antalet växtodlingsföretag ökade med ca 500 mellan 2003 och 2010. Enligt tabelluppgifterna torde ökningen av företagen avse perioden 2007–2010.

¹¹ I budgetpropositionen står det att den totala åkerarealen minskade med ca 94 000 ha under perioden 2003–2012. Enligt tabelluppgifterna torde den period som avses vara 2005–2012.

	Redovisat resultat
– Andel utbetalt gårdsstöd, kompensationsbidrag och mjölkersättning den 1 december och före årsskiftet	År 2012 utbetalades 97 % av gårdsstödet ut den 1 december och 98,4 % före årsskiftet. Motsvarande siffror för kompensationsbidragen och mjölkersättningarna var 75 respektive 94 %.
– Andel elektroniska ansökningar om stöd	Under 2012 och 2013 har andelen ökat till 99,55 %.
<i>Förenkla för företagen</i>	
– Minskning av de administrativa kostnaderna för jordbruks-, skogsbruks-, fiske- och livsmedelsområdet	Statistik redovisas för 2006, 2007, 2008, 2009 och 2010. De administrativa kostnaderna minskade totalt sett med 36,9 % mellan 2006 och 2010. Siffrorna redovisas även uppdelat per delområde: jordbruket – 10,2 %, skogen –98,0 %, livsmedel 36,5 % och fiske 0 %. Ingen mätning gjordes för 2011 eller 2012.

Därutöver redovisas ett antal resultatmått för områdena Sverige – det nya matlandet och Fiskeriprogrammet som visar på resultatutvecklingen för dessa båda områden.

Tabell 3 Resultatmått som redovisas för områdena Sverige – det nya matlandet och Fiskeriprogrammet

	Redovisat resultat
<i>Sverige – det nya matlandet</i>	
– Förändring av livsmedelsindustriens förädlingsvärde	Under perioden 2008–2010 ökade förädlingsvärdet med 10 %.
– Förändring av antalet livsmedelsföretag	Under perioden 2008–2012 ökade antalet livsmedelsföretag med 11 %.
– Förändring av livsmedelsexporten	Under perioden 2008–2012 ökade livsmedelsexporten med 22 %.
– Antal företag verksamma inom småskalig livsmedelsproduktion	Antalet företag verksamma inom olika produktionsinriktningar redovisas för 2008 och 2012. Antalet småslakterier ökade med 33,6 % mellan dessa år, motsvarande siffror för dryckesvaruindustri var +87,8 %, mejeri- och glassindustri +27,1 %, frukt-, bär- och grönsaksindustri + 38,5 % och övrigt livsmedelsindustri + 22,9 %. Alla företagen förutom småslakterier avser företag med <10 anställda.
<i>Fiskeriprogrammet</i>	
– Genomförandegraden för fem prioriterade områden inom Fiskeriprogrammet	Andelen beviljade stöd uppgår till 80 % av den totala programbudgeten för perioden 2007–2012. Detta ska jämföras med målvärdet 85 %, dock förekommer stora variationer mellan de olika områdena.

Dessutom redovisar regeringen bl.a. de insatser som har gjorts inom området Jordbruk och livsmedelsförädling i norra Sverige och inom området Vattenbruk, fritidsfiske och fritidsfiskebaserat företagande.

Regeringens analys och slutsatser

Jordbruket agerar på en internationellt konkurrensutsatt marknad. Regeringen betonar att för att kunna tillvarata jordbruksnäringens potential måste den vara konkurrenskraftig i förhållande till annan verksamhet i Sverige, andra producenter inom EU samt andra länder utanför EU. Reger-

ingen konstaterar att både avräkningspriser och kostnader för insatsvaror har uppvisat stora variationer de senaste åren. Detta har haft en negativ effekt på produktionen av animalier medan vegetabilieproduktionen har haft en bättre utveckling.

I sin analys drar regeringen slutsatsen att produktionsmedelsskatter och nationell lagstiftning rörande t.ex. miljö och djurskydd påverkar det svenska jordbrukets konkurrenskraft. Regeringen menar att de stimulansåtgärder för företag som har genomförts under senare år, bl.a. sänkta egenavgifter, borttagande av handelsgödselskatten och sänkta slakteriavgifter, har varit betydelsefulla för de areella näringarna. Gårdsstödet och vissa stöd inom landsbygdsprogrammet har även fortsättningsvis stor betydelse för att upprätthålla inkomsterna inom det svenska jordbruket.

Regeringen lyfter fram att målet Förenkla för företagen har utvecklats och även omfattar kvalitativa aspekter, t.ex. hur företagarna upplever reglerna. För att fortsätta att utveckla förenklingsarbetet krävs enklare och mer ändamålsenliga regler på EU-nivå då den största delen av regelmängden härrör från EU-området. Frågan om förenkling har därför varit högt prioriterat när det gäller arbetet med en ny jordbruks- och fiskeripolitik.

Översynen av målet Sverige – det nya matlandet visar, enligt regeringen, att måluppfyllelsen går åt rätt håll. Arbetet med visionen bidrar till att öka medvetenheten om svenska mervärden i mat och måltider och skapar samtidigt förutsättningar för ökad turism och sysselsättning. Det kvarstår emellertid områden där förändringar av mål och/eller insatser är nödvändiga för att stärka möjligheterna till måluppfyllelse. Dessutom finns det enligt den översyn som har gjorts utrymme att förbättra möjligheterna att mäta effekterna av genomförda insatser.

När det gäller området Jordbruk och livsmedelsförädling i norra Sverige uppmärksammar regeringen de nedåtgående trenderna för olika produktionsinriktningar. Regeringen konstaterar att den största avvikelserna från målvärdet för Fiskeriprogrammet finns för prioritetområdet Hållbar utveckling i fiskeområden. Avslutningsvis lyfter regeringen fram att det svenska vattenbruket uppvisar en positiv utveckling i form av en ökad omsättning och en relativt stabil sysselsättningsökning de senaste åren.

Sammantaget bedömer regeringen att insatserna under 2012 har bidragit till att nå målet Ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet som präglas av öppenhet och mångfald.

3.3 De gröna näringarna är miljö- och resurseffektiva

Regeringens redovisning av uppnådda resultat

Riksdagen har beslutat att ett av målen för utgiftsområdet är att de gröna näringarna är miljö- och resurseffektiva och har en nyckelroll i Sveriges energiproduktion. I tabellen nedan görs en kort sammanfattning av regeringens resultatredovisning för målet utifrån de indikatorer som har angetts för jordbruk och fiske.

Tabell 4 Resultatindikatorer för målet om att de gröna näringarna är miljööch resurseffektiva (avseende jordbruk, fiske och livsmedel)

Indikator	Redovisat resultat
Utsläpp av växthusgaser från jordbruket	Statistik redovisas för åren 2001–2012. Utsläppen från jordbruket motsvarade över 8,2 miljoner ton koldioxidkvivalenter 2001. Motsvarande siffra hade minskat till knappt 7,6 miljoner ton koldioxidkvivalenter 2012.
Kunskapsstatus för såväl biologiskt som ekonomiskt värdefulla fiskbestånd	Fortsatt positiv beståndsutveckling för torsk men oroande utveckling för vild lax i Östersjön. Övriga bestånd visar på en positiv eller stabil trend. Beståndet av torsk i Kattegatt visar på historiskt låga nivåer.
Förädlingsvärdet (fiske)	Förädlingsvärdet ökade kraftigt från 2010 till 2011 med nästan 25 % som ett resultat av totalt sjunkande kostnader (bränsle ökar, övriga sjunker), ökade landningspriser och minskande antal fartyg.
Antal fiskbestånd under förvaltningsplaner	Oklar redovisning av indikatorn.
Antal överskridna fiskekvoter	0
Kvotutnyttjande i stoppat fiske	98,0 %

Dessutom redovisar regeringen bl.a. de gröna näringarnas betydelse för Sveriges energiproduktion samt jordbrukets del i miljömålssystemet. Större delen av bioenergiproduktionen kommer från skogssektorn och till stor del från industrins biprodukter, medan jordbruket bidrar med 1 till 2 procent. Ytterligare information som redovisas rör t.ex. antalet lantbruksföretag som fått stöd för energikartläggning. Vidare redovisas bl.a. insatser mot utkast av fisk. EU (Sverige och Danmark) har enats med Norge om att införa ett förbud mot utkast i Skagerrak. De harmoniserade redskapsreglerna infördes i Sverige 2013 och förberedelserna för utkastförbud sker så att regelverket kan träda i kraft så snart EU har fattat beslut om detta.

Regeringens analys och slutsatser

I sin analys drar regeringen slutsatsen att de gröna näringarnas klimatarbete bidrar till minskade utsläpp av växthusgaser. Minskningen av jordbrukets utsläpp av växthusgaser sedan 1990 beror till stor del på fortsatt lägre användning av mineralgödsel, minskade volymer stallgödsel och minskad åkerareal. Nettoutsläppen av växthusgaser från jordbruket ligger relativt stabilt, samtidigt som produktionen av animaliska och vegetabiliska produkter har ökat. Detta innebär att klimatpåverkan per producerad enhet har minskat. Energibesparing är sannolikt den åtgärd som på kort sikt får störst effekt på utsläpp av växthusgaser sett i relation till insats.

Regeringens bedömning är att de gröna näringarna bidrar påtagligt till Sveriges energiproduktion samtidigt som de bedriver ett kontinuerligt arbete för att minska beroendet av fossil energi. Regeringen fortsätter att arbeta för ett hållbart fiske. Man kan se vissa positiva effekter vad gäller fiskebestånden, även om förändringen är långsam.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att de redovisade insatserna under 2012 har bidragit till ökad måluppfyllelse för att de gröna näringarna är miljö- och resurseffektiva och har en nyckelroll i Sveriges energiproduktion.

3.4 De gröna näringarna utmärks av omtanke, ansvarstagande och hög etik

Regeringens redovisning av uppnådda resultat

Riksdagen har beslutat att ett av de övergripande målen för utgiftsområdet är att de gröna näringarna utmärks av omtanke, ansvarstagande och hög etik. Regeringen redovisar inga indikatorer för målet att konsumeterna ska ha verktyg och förutsättningar att välja.

Regeringen betonar att en förutsättning för att konsumenterna ska ha verktyg och förutsättningar att välja är att livsmedelsproducenterna uppfyller de krav som ställs i regelverken. Kommunernas rapportering av livsmedelskontrollen till Livsmedelsverket har förbättrats; antalet verksamma livsmedelsinspektörer understiger dock det faktiska behovet. Den kontroll av primärproduktionen som utförs av länsstyrelserna är fortfarande i en uppbyggnadsfas.

Strukturomvandlingen i slakteribranschen har lett till att kontrollkostnaderna per slaktat djur har ökat. Kontrollen av landets slakterianläggningar har genomgått vissa förändringar; kontrolltiden vid de största anläggningarna har minskat med 10 procent medan den har ökat med 6 procent vid de minsta anläggningarna. Vidare redovisar regeringen bl.a. arbetet när det gäller matsvinn och märkning av livsmedel.

Regeringen betonar att bra matvanor främjar hälsa och förebygger sjukdomar. Det är därför viktigt att skapa goda förutsättningar för hälsosamma val med utgångspunkt i den enskilda människans intressen och förutsättningar. Felaktiga kostvanor är en stor riskfaktor, vilket gör det viktigt att skapa goda förutsättningar för bra matvanor. Regeringen redogör även för andra åtgärder som ska bidra till säker och hälsosam mat som också ger positiva upplevelser.

Regeringens analys och slutsatser

I sin analys drar regeringen slutsatsen att livsmedelskontrollen i Sverige är tillfredsställande men att det finns vissa brister. Bristerna är vanligast på lokal och regional nivå där det sätt på vilket kontrollerna utförs kan variera stort. Regeringen lyfter fram att antalet livsmedelsinspektörer fortsätter att öka även om antalet fortfarande totalt sett är litet.

Regeringen menar att arbetet med att likrikta och ytterligare riskbasera livsmedelskontrollen behöver fortsätta och att alla redlighetsaspekterna behöver få mer utrymme i livsmedelskontrollen för att upprätthålla konsumenternas förtroende för livsmedlen på marknaden. De livsmedel som konsumeras i Sverige är i allmänhet säkra. Felaktiga kostvanor är en stor

riskfaktor, vilket gör det viktigt att skapa goda förutsättningar för bra matvanor. Det är särskilt angeläget att de unga människornas matvanor förbättras så att tidig ohälsa förhindras.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen, baserat på myndigheternas rapportering och med de indikatorer som valts, att insatserna har bidragit till god måluppfyllelse för det mål som innebär att de gröna näringarna ska utmärkas av omtanke, ansvarstagande och hög etik.

3.5 De gröna näringarna bidrar till en globalt hållbar utveckling

Regeringens redovisning av uppnådda resultat

Riksdagen har beslutat att ett av målen för utgiftsområdet är att de gröna näringarna bidrar till en globalt hållbar utveckling. Regeringen redovisar inga resultatindikatorer för detta mål. Däremot redovisas vilka insatser som har gjorts inom bl.a. FN, WTO och det nordiska samarbetet.

Regeringens analys och slutsatser

I sin analys drar regeringen slutsatsen att flera insatser har ingått i regeringens strävan att nå målet. Sammanfattningsvis bedömer regeringen att de redovisade insatserna har bidragit till ökad måluppfyllelse för det mål som innebär att de gröna näringarna ska bidra till en globalt hållbar utveckling.

3.6 Utskottets tidigare ställningstaganden

Jordbruksområdet

I förra årets uppföljning konstaterade miljö- och jordbruksutskottet att gårdsstödet och vissa stöd inom landsbygdsprogrammet har haft stor betydelse för att upprätthålla inkomsterna inom det svenska jordbruket. Enligt regeringens bedömning har insatser i form av dels generella åtgärder för företagen, dels specifika åtgärder för sektorn varit betydelsefulla för de areella näringarna. Utskottet konstaterade att en kontinuerlig strukturutveckling mot färre och större produktionsenheter inom jordbruket har pågått under en längre tid. Under de senaste åren har jordbruket dessutom minskat i omfattning. Under 2010 förbättrades samtidigt resultaten för lantbruksföretagen jämfört med 2009. Utskottet menade att informationen om den fortsatta utvecklingen för ekologiskt jordbruk och resultatet av statens insatser var begränsad. Av den anledningen såg utskottet fram emot en förbättrad redovisning i den kommande budgetpropositionen. Målet om 25 procent minskade administrativa kostnader hade inte uppnåtts inom jordbruksområdet. Det var enligt utskottets mening önskvärt att arbetet med att minska företagens administrativa kostnader fortsatte, utan att syftet med regelverket äventyras.

Fiskeområdet

I förra årets uppföljning konstaterade miljö- och jordbruksutskottet att det av regeringens resultatredovisning framgick att utfallet för EU:s fiskeriprogram 2011 var lågt om man såg till måluppfyllelsen för antalet slutförda åtgärder. I sin analys av detta tog regeringen upp betydelsen av en effektivare och enklare ärendehandläggning vid länsstyrelserna och Jordbruksverket. Utskottet konstaterade att ett långsiktigt hållbart fiske förutsätter en balans mellan tillgängliga fiskresurser och fiskeflottans kapacitet. Det var, enligt utskottets mening, allvarligt att regeringen inte hade kommenterat de frågor som utskottet hade lyft fram i förra årets uppföljning av skrotningsstödet. Utskottet ansåg att det för det fortsatta fiskepolitiska arbetet med att t.ex. ta fram nya insatser var viktigt att utgå från de erfarenheter som har gjorts av bl.a. stödet till skrotning av fiskefartyg. Regeringen hade inte lämnat någon information om i vilken utsträckning fiskare som fått skrotningsbidrag fört in nya fartyg under tio meter, trots att utskottet förra året menade att det var väsentligt att regeringen återkom till riksdagen med information om detta. Regeringen hade inte heller kommenterat utskottets synpunkter på att rutinerna för att följa upp genomförda insatser borde förbättras. Utskottet konstaterade att den minskning av de administrativa kostnaderna som redovisades för utgiftsområde 23 i sin helhet inte omfattade fiskeområdet. Det var enligt utskottets mening önskvärt att arbetet med att minska de administrativa kostnaderna fortsatte även inom fiskeområdet, utan att syftet med regelverket äventyras. Det var därför positivt att regeringen lyfte fram behovet av ytterligare förenklingsinsatser inom fiskeområdet samtidigt som stor hänsyn måste tas till den allvarliga situation som råder för många fiskbestånd, vilket kräver effektiva kontrollåtgärder.

Livsmedelsområdet

Utskottet konstaterade att det framgick av regeringens resultatredovisning att konsumenterna har ett stort förtroende för livsmedlen i Sverige. Utskottet noterade att livsmedlen i Sverige generellt kan bedömas som säkra, även om det kan förekomma att enskilda livsmedel medför risk för ohälsa. Enligt utskottets mening var det viktigt att statliga insatser ger resultat som innebär att det stora förtroende som finns för livsmedlen i Sverige upprätthålls. Livsmedelskontrollen i Sverige var, enligt utskottet, tillfredsställande, men det fanns vissa brister. Det sätt på vilket kontrollerna utfördes varierade mellan kommunerna, och i många kommuner fanns det för få livsmedelsinspektörer. Arbetet med att skapa likvärdighet och ytterligare riskbasera livsmedelskontrollen borde enligt utskottet fortsätta. Målet för satsningen Sverige – det nya matlandet var att skapa 20 000 nya jobb till 2020. Utskottet såg med intresse fram emot regeringens aviserade effektmätning och att regeringen presenterade mer information om vilka resultat och mervärden som satsningen har gett.

Småskalig, lokal och hantverksmässig livsmedelsproduktion hade, enligt utskottet, goda förutsättningar att utvecklas vidare. Det var positivt att regeringen berörde resultaten av statens insatser, men den gjorde inte någon mer samlad redovisning av resultatet av statens insatser inom småskalig livsmedelsproduktion, vilket utskottet hade efterlyst. Det var viktigt att regeringen och de berörda myndigheterna fortsatte sitt arbete för att förbättra förutsättningarna för de småskaliga livsmedelsföretagen och att de frågor som hade lyfts fram i utskottets tidigare uppföljningar uppmärksammades. Regeringen borde i budgetpropositionen årligen redovisa vilka åtgärder som hade vidtagits med anledning av utskottets tidigare uppföljningar.

3.7 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömning

Jordbruksområdet

Statens insatser inom jordbruksområdet är i hög grad inriktade på tillämpningen av EU:s regleringar och stödsystem. Utgifterna för verksamheten bestäms i stor utsträckning av beslut inom EU. När det gäller redovisade resultat av statliga insatser konstaterar gruppen att regeringen gör bedömningen att gårdsstödet och vissa stöd inom landsbygdsprogrammet har haft stor betydelse för att upprätthålla inkomsterna inom det svenska jordbruket. I övrigt är redovisningen och analysen av faktiskt uppnådda resultat av statliga insatser inom utgiftsområde 23 knapphändig. Enligt regeringens bedömning har insatser i form av dels generella åtgärder för företagen, dels specifika åtgärder för sektorn varit betydelsefulla för de areella näringarna. Gruppen menar att de åtgärder som har vidtagits för att minska risken för felaktiga utbetalningar av EU-medel – t.ex. de åtgärder som Jordbruksverket har vidtagit avseende styrningen och hanteringen av landsbygdsstöden och uppdateringen av blockdatabasen – är viktiga för att minska risken för finansiella korrigeringar från EU-kommissionen.

Utskottet lyfte fram denna fråga i rapporten Uppföljning av vissa frågor inom landsbygdsprogrammet.¹² En av slutsatserna i rapporten är att det är viktigt att de finansiella felen minskar när det gäller beviljade stöd. Det är dyrt att göra fel eftersom det leder till stora återbetalningsbelopp för Sverige samtidigt som förtroendet för denna stödform påverkas. Det är viktigt att dels förenkla ansökningsförfarandet för att minska risken för att den sökande gör fel, dels att Jordbruksverket och länsstyrelserna vidtar åtgärder för att förbättra myndigheternas hantering av stöden.

Förra året uppmärksammade utskottet att det är viktigt att riksdagen får fortlöpande information om den fortsatta utvecklingen av ekologiskt jordbruk och om resultatet av statens insatser. Gruppen noterar att informationen om dessa frågor har utvecklats jämfört med tidigare års budgetpropositioner, vilket ligger i linje med gruppens tidigare önskemål. Gruppen vill

¹² 2012/2013: RFR4.

uppmärksamma Jordbruksverkets uppdrag vad gäller behov och utformning av nya mål för ekologisk produktion inför landsbygdsprogrammet 2014–2020. Gruppen ser därför fram emot en fortsatt redovisning av frågor rörande ekologiskt jordbruk i kommande budgetproposition. Regeringen skulle kunna överväga att redovisa denna information under en separat rubrik.

Jordbrukets administrativa kostnader har minskat med 11 procent. Gruppen konstaterar att arbetet med att minska företagens administrativa kostnader fortsätter. Gruppen ser fram emot den avslutande uppdatering av förändringar i regelverken för 2010–2012 som de berörda myndigheterna har fått i uppdrag att bistå Tillväxtverket med.

Gruppen vill understryka att arbetet med att nå målet om 25 procent minskade administrativa kostnader måste ske på ett sätt som inte äventyrar syftet med regelverket. Vidare konstaterar gruppen att målet att förenkla för företagen har utvecklats till att, förutom att minska de administrativa kostnaderna, även omfatta kvalitativa aspekter som t.ex. hur företagarna upplever reglerna. Enligt gruppen är det därför välkommet att flera av myndigheterna inom utgiftsområde 23 har fått i uppdrag att ta fram förslag på indikatorer som ska göra det möjligt att följa upp de kvalitativa målen när det gäller en förenkling för företagen.

Gruppen vill också lyfta fram att det är positivt att regeringen i vissa fall kompletterar resultatredovisningen i budgetpropositionen med särskilda resultatskrivelser.

Fiskeområdet

Statens insatser inom fiskeområdet är i hög grad inriktade på tillämpningen av EU:s regleringar och stödsystem. Utgifterna för verksamheten bestäms i stor utsträckning av beslut inom EU. Det nya havs- och fiskeriprogrammet för budgetperioden 2014–2020 kommer att ha ett bredare tillämpningsområde än det nuvarande programmet. Enligt gruppen är det av stor vikt att programmet också kommer att inkludera finansiering av åtgärder som ska göra det lättare att genomföra EU:s nya fiskeripolitik, bl.a. det successiva införandet av ett utkastförbud, och även göra det möjligt att genomföra åtgärder för att nå målen i havsmiljödirektivet.

Enligt gruppen är det positivt att regeringens insatser för ett hållbart fiske har lett till att man kan se vissa positiva effekter, både vad avser antalet bestånd inom biologiskt säkra gränser och den hänsyn till de vetenskapliga råden som tagits vid beslutsfattandet. Ett långsiktigt hållbart fiske förutsätter en balans mellan tillgängliga fiskeresurser och fiskeflottans kapacitet. Utskottet har relativt nyligen genomfört en uppföljning av stödet till skrotning av fiskefartyg och konstaterade att det skulle bli mycket svårt att nå slutmålen. Utskottet lyfte fram vikten av att regeringen informerar riksdagen om vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av de frågor som uppmärksammades i utskottets uppföljning. Gruppen noterar att regeringen inte har kommenterat de frågor som utskottet tidigare har uppmärk-

sammat i samband med uppföljningen av skrotningsstödet. Regeringen skriver i årets budgetproposition att Sverige uppfyller EU:s krav för förvaltningen av fiskeflottan. En ny analys av balansen i det svenska fisket mellan tillgängliga resurser och fiskeflottans kapacitet kommer att göras i samband med ett nytt havs- och fiskeriprogram. Gruppen hänvisar till sitt tidigare ställningstagande om i vilken utsträckning fiskare som har fått skrotningsbidrag för in nya fartyg under 10 meter.

Utskottet har tidigare uppmärksammat att det är angeläget att även i fortsättningen vidta åtgärder mot utkast av fisk. Gruppen välkomnar därför att Havs- och vattenmyndigheten tillförs medel för redskapsutveckling, t.ex. utveckling av selektiva redskap i syfte att nå ett mer hållbart fiske.

Den minskning av de administrativa kostnader som redovisas för utgiftsområde 23 i sin helhet omfattar inte fiskeområdet. Enligt gruppen är det därför positivt att regeringen har gett Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att identifiera och genomföra sådana ändringar av myndighetens föreskrifter som kan leda till minskade administrativa kostnader och faktiska regellättnader för företagen inom fiskets område. Gruppen vill understryka att syftet med regelverket inte får äventyras. Det är värdefullt att uppdraget också inkluderar möjligheter att föreslå administrativa och andra förenklingar av befintliga regler som påverkar företagen inom fiskets område, men som ligger utanför myndighetens eget handlingsutrymme.

Livsmedelsområdet

Statens insatser inom livsmedelsområdet handlar till stor del om att utarbeta regler och utöva kontroll samt att främja goda matvanor. Dessutom bedrivs verksamhet för att främja livsmedelssektorns konkurrenskraft och öka livsmedelsexporten. Gruppen konstaterar att årets resultatredovisning inte innehåller några resultatindikatorer, vilket gör det svårt att bedöma resultatutvecklingen inom området.

Regeringen pekar i sin resultatredovisning på att konsumenterna har ett stort förtroende för livsmedlen och föreslår samtidigt en ökning av anslaget till Livsmedelsverket för att motverka fusk i livsmedelskedjan. Gruppen betonar att konsumenterna ska kunna lita på att märkningen av livsmedel är korrekt och att den inte får vilseleda konsumenten om varans beskaffenhet. Det fusk med ingredienser och märkning som har uppmärksamats det senaste året är helt oacceptabelt. Det är, enligt gruppens mening, viktigt att följa vilka resultat som resursförstärkningen kommer att ge.

Riksdagen har i ett tillkännagivande till regeringen begärt att ett lagförslag som förbjuder användningen av transfetter i livsmedel snarast bör läggas fram.¹³ Regeringen gav därefter Livsmedelsverket i uppdrag att lämna ett förslag till regler för att begränsa användningen av industriellt framställda transfettsyror i livsmedel. EU-kommissionen kommer att presentera en rapport och eventuella lagstiftningsförslag angående transfetter i

¹³ Bet. 2010/11:MJU14, rskr. 2010/11:193.

livsmedel senast i december 2014. Verkets förslag har remitterats och de flesta remissinstanser menar i likhet med Livsmedelsverket att om nationell lagstiftning skulle införas före gemensamma åtgärder i EU skulle det innebära merarbete och merkostnader för både myndigheter och företag. Livsmedelsverkets anser att det är lämpligast att avvakta med nationell lagstiftning och invänta kommissionens rapport. Gruppen noterar att även regeringen bedömer att kommissionens rapport bör avvaktas innan nationella lagstiftningsåtgärder vidtas.

Livsmedelskontrollen i Sverige är tillfredsställande, men det finns vissa brister. Gruppen kan konstatera att det sätt på vilket kontrollerna utförs varierar stort mellan kommunerna och att det i många kommuner finns för få livsmedelsinspektörer. Enligt gruppen är det därför positivt att antalet livsmedelsinspektörer fortsätter att öka. Gruppen delar regeringens bedömning att arbetet med att stärka samordningen av livsmedelskontrollen för att likrikta och ytterligare riskbasera kontrollen bör fortsätta.

Gruppen konstaterar vidare att satsningen på Sverige – det nya matlandet har bidragit till att öka medvetenheten om svensk mat och förutsättningarna för ökad turism. Målen med satsningen är bl.a. en ökad produktion och lönsamhet för livsmedelsbranschen, att antalet livsmedelsföretag ska öka med 20 procent till 2020, samt att livsmedelsexporten ska fördubblas mellan åren 2008 och 2020. Enligt gruppen är det positivt att alla tre målen uppvisar en positiv utveckling. Det vore, enligt gruppen, önskvärt om regeringen på ett tydligare sätt kunde redogöra för de områden och målsättningar där mätbarheten behöver utvecklas, samt där arbetet behöver intensifieras för att förbättra möjligheterna att nå målen. Det är därför önskvärt att regeringen återkommer med en fördjupad analys i frågan.

I förra årets budgetproposition skrev regeringen att målet för satsningen Sverige – det nya matlandet var att skapa 20 000 nya jobb till 2020. Gruppen kan konstatera att regeringen inte behandlar detta mål i årets budgetproposition. Det vore önskvärt om regeringen kommenterar utfallet av den effektmätning som var aviserad samt om detta mål alltså gälls.

Utskottet har vid olika tillfällen konstaterat att småskalig, lokal och hantverksmässig livsmedelsproduktion har goda förutsättningar att utvecklas vidare. Utskottet har tidigare lyft fram behovet av att regeringen gör en mer samlad redovisning av resultatet av statens insatser inom småskalig livsmedelsproduktion. Gruppen välkomnar av den anledningen att småskalig livsmedelsproduktion redovisas i ett separat avsnitt om Sverige – det nya matlandet.

Det är viktigt att regeringen och de berörda myndigheterna fortsätter sitt arbete för att förbättra förutsättningarna för de småskaliga livsmedelsföretagen och att dessa klart och tydligt redovisas i kommande budgetpropositioner. Det är viktigt att uppmärksamma de frågor som har lyfts fram i utskottets tidigare uppföljningar av småskalig livsmedelsproduktion och att regeringen i budgetpropositionen årligen redovisar vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av utskottets uppföljningar.

4 Landsbygdsprogrammet

4.1 Utskottets uppföljning och tidigare ställningstagande

År 2012 genomförde miljö- och jordbruksutskottet och näringsutskottet en uppföljning av vissa frågor inom landsbygdsprogrammet.¹⁴ Uppföljningen inriktades på tre delar av programmet: stöd till mikroföretag, grundläggande tjänster (t.ex. dagligvaruhandel och bredbandsutbyggnad) och stöd till biogasproduktion. Miljö- och jordbruksutskottet konstaterade i sitt ställningstagande bl.a. att landsbygdsprogrammet och de olika insatser som görs inom ramen för programmet har gjort att landsbygdsfrågor har kommit att uppmärksammas på olika sätt. Utskottet konstaterade vidare att utvecklingen på landsbygden skiljer sig mellan olika delar av Sverige och att det behövs fortsatta insatser för att åstadkomma en positiv utveckling på landsbygden. Utskottet lyfte fram betydelsen av att statlig verksamhet inom alla politikområden bidrar till att utveckla landsbygden. Utskottet noterade att det pågår ett arbete inom Regeringskansliet med att landsbygds-säkra beslut och framförde att man ser fram emot att följa resultaten av detta arbete.

Utskottet menade att det är angeläget att landsbygdsprogrammet stöder näringslivets fortsatta utveckling. Enligt utskottets bedömning har landsbygdsprogrammet utformats så att det når fler målgrupper. Samtidigt kunde utskottet konstatera att det har varit svårt för myndigheterna att nå ut till de nya målgrupperna och att informationsarbetet inte har nått ända fram i alla delar av Sverige. Utskottet framförde vidare att det lokala deltagandet och engagemanget är helt avgörande för om utvecklingsinsatserna ska ge ett långsiktigt hållbart resultat. Utskottet menade att en ökad regional anpassning leder till ökat regionalt och lokalt engagemang. Det är dessutom viktigt att uppmuntra lokalt samarbete mellan olika aktörer på landsbygden, liksom att ungdoms-, integrations- och jämställdhetsperspektiven får ökad uppmärksamhet.

Utskottet menade vidare att det är bra att staten har en bred syn på landsbygdsutveckling. Det är viktigt att det finns en bredd i insatserna och en inriktning på både landsbygdens näringsliv och på mer allmänna utvecklingsinsatser som gynnar både företag och de boende på landsbygden. Utskottet konstaterade att det är svårt att se några skillnader mellan vissa av landsbygdsprogrammets åtgärder och att man därför skulle kunna minska antalet åtgärder för att effektivisera myndigheternas arbete. Vidare menade utskottet att det faktum att bidrag betalas ut i efterskott innebär problem för i synnerhet små företag och projekt. Utskottet konstaterade att länsstyrelsernas fokus i arbetet med landsbygdsprogrammet ligger på att handlägga ärenden och inte på att arbeta proaktivt med landsbygdsutveckling. Det är viktigt att försöka korta ned handläggningstiderna och att fortsätta arbetet med att förenkla administrationen av bidragen.

¹⁴ Uppföljningen publicerades i rapport 2012/13:RFR4 och behandlades av miljö- och jordbruksutskottet i bet. 2012/13:MJU2.

Utskottet konstaterade att det var för tidigt att slå fast vilka resultat programmet har haft, men utifrån uppföljningens fallstudier upplevdes dock resultaten som positiva även om programmet antagligen inte kommer att nå ända fram när det gäller målkriterierna. De flesta av de granskade företagsinvesteringarna skulle antagligen ha genomförts även utan stöd från landsbygdsprogrammet, men de hade blivit mindre och tagit längre tid att genomföra. När det gäller projektstöden hade flera av de granskade projekten antagligen inte kunnat genomföras utan stöd. Utskottet ansåg vidare att det var positivt att biogas hade fått en viktig roll i landsbygdsprogrammet. Biogasstödet är viktigt och i flera fall avgörande för investeringsbeslut.

Utskottet ansåg att det är mycket viktigt med samverkan och samordning mellan myndigheterna för att stödja landsbygdens fortsatta utveckling, inte minst för att uppnå goda resultat av insatta resurser inom landsbygdsprogrammet. Det finns även behov av mer samordning mellan olika former av stöd till landsbygden.

Det är viktigt att följa upp och utvärdera landsbygdsprogrammets resultat och hur de utvecklas över tid, och att de lärdomar som dras genom arbetet kan tas till vara och föras vidare till olika aktörer. Utskottet betonade dessutom vikten av att gällande regelverk följs, men konstaterade samtidigt att kontrollsystemet skapar en oro och rädsla för att göra fel, både hos de handläggande myndigheterna och bland bidragsmottagarna. Det är viktigt att förenkla ansökningsförfarandet för att minska risken för att den sökande gör fel, och det är viktigt att myndigheterna vidtar åtgärder för att förbättra hanteringen av stöden.

Utskottet underströk slutligen vikten av att regeringen, i de årliga resultatredovisningarna till riksdagen, redovisar och bedömer de resultat som uppnås genom landsbygdsprogrammet.

4.2 Regeringens resultatredovisning

Landsbygdsprogrammet bidrar, enligt regeringen, till utveckling på landsbygden. I årets resultatredovisning redogör regeringen för genomförandet av landsbygdsprogrammet och de fyra åtgärdsområdena, de s.k. fyra axlarna, i samband med målet Landsbygden – stärkt utvecklingskraft. Därutöver redogör regeringen för användningen av medel från landsbygdsprogrammet med koppling till de miljö kvalitetsmål som är relevanta för jordbruket samt för Sverige – det nya matlandets fokusområden. Resultatmålen, vilka mäts som budgetutnyttjandet, är uppfyllda för alla fyra åtgärdsområdena.

4.3 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

Under 2012 genomförde miljö- och jordbruksutskottet och näringsutskottet en utskottsövergripande uppföljning av vissa frågor i landsbygdsprogrammet.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det inte går att redovisa effekten av olika åtgärder inom landsbygdsprogrammet förrän de har utvärderats. I och med att den nuvarande budgetperioden håller på att löpa ut kommer ett nytt landsbygdsprogram att träda i kraft. Gruppen utgår från att regeringen beaktar resultatet av utskottets uppföljning i samband med utformningen av nästa landsbygdsprogram för perioden 2014–2020.